

Daugavpils Draudzīgā aicinājuma vidusskola
Audzināšanas darba programma
2022. - 2025. gadam

Daugavpils, 2022

Audzināšana ir mērķtiecīgi organizēta izglītības procesa neatņemama sastāvdaļa, izglītojamā vispusīgas, tajā skaitā tikumiskās, attīstības veicināšana un attieksmju veidošana. Audzināšana ir virzīta uz sociālās un kultūras pieredzes iegūvi, izglītojamo emocionālā intelekta attīstību un pašregulāciju, vērtību sistēmas veidošanos un tikumu izkopšanu (vērtībizglītošanu) attiecību veidošanai, sadarbībai, pilsoniski atbildīgai un veiksmīgai dzīvei sabiedrībā. Audzināšana ir cieši saistīta ar pašaudzināšanu (pašizziņu un pašpilnveidi). Izglītības procesā tiek veicināta izglītojamā izpratne, atbildīga attieksme un rīcība, kas apliecina šādas vērtības – dzīvību, cilvēka cieņu, brīvību, ģimeni, laulību, darbu, dabu, kultūru, latviešu valodu un Latvijas valsti.

Daugavpils Draudzīgā aicinājuma vidusskolas audzināšanas programma balstās uz valsts politiku skolēnu līdzatbildības un dzīvesprasmju attīstībā, personīgās karjeras izaugsmē, vecāku (ģimenes) nozīmīgo lomu sadarbībai ar skolu vienotu vērtībizglītības principu iedzīvināšanu, dažādu institūciju un sabiedrības atbalstu skolēniem un izglītības kvalitatīvi jaunas pieejas nostiprināšanai, kurā vienlaicīgi ar izglītības apguvi pastāv skolēna ieinteresētība savas dzīves veidošanā.

Audzināšanas darba programma ir skolas reģlamentējošs dokuments, kas nosaka audzināšanas darba mērķus un uzdevumus. Programmai ir ieteikuma raksturs, to var izmantot ikviens pedagogs un klases audzinātājs savā darbā ar audzināmo klasi.

Programmā ir ievēroti **normatīvie akti**, kas reģlamentē audzināšanas darbības īstenošanu:

- Latvijas Republikas Satversme;
- Izglītības likums;
- Bērnu tiesību aizsardzības likums;
- ANO Konvencija par bērnu tiesībām;
- Ministru kabineta 2016.gada 15.jūlija noteikumi Nr.480 “Izglītojamo audzināšanas vadlīnijas un informācijas, mācību līdzekļu, materiālu un mācību un audzināšanas metožu izvērtēšanas kārtība”;
- Ministru kabineta 2019.gada 3.septembra noteikumi Nr.416 „Noteikumi par valsts vispārējās vidējās izglītības standartu un vispārējās vidējās izglītības programmu paraugiem”;
- Ministru kabineta 2018.gada 27.novembra noteikumi Nr.747 „Noteikumi par valsts pamatzglītības standartu un pamatzglītības programmu paraugiem”
- Ministru kabineta 2011.gada 1.februāra noteikumi Nr.89 (prot. Nr.7 10.§) „Ieteikumi kārtības, kādā izglītības iestāde informē izglītojamo vecākus, pašvaldības vai valsts iestādes, ja izglītojamais bez attaisnojoša iemesla neapmeklē izglītības iestādi”;
- Daugavpils Draudzīgā aicinājuma vidusskolas prioritātes, mērķi un uzdevumi audzināšanas darbā;
- Klases stundu programmas paraugs. Metodiskais līdzeklis. VISC Rīga, 2016;
- Daugavpils Draudzīgā aicinājuma vidusskolas attīstības plāns;
- Daugavpils Draudzīgā aicinājuma vidusskolas nolikums;
- Daugavpils Draudzīgā aicinājuma vidusskolas Iekšējās kārtības noteikumi;
- Klases audzinātāju darba kārtība;
- Karjeras izglītības programma;
- Interesu izglītības programmas.

Daugavpils Draudzīgā aicinājuma vidusskolas audzināšanas darba prioritātes 2022. - 2025. gadam

2022.-2023.	2023.-2024.	2024.-2025.
Izglītojamo pilsoniskās līdzdalības, lojalitātes un patriotisma veicināšana.	Atbalsts pozitīvai un drošai uzvedībai.	Skolēnu individuālo prasmju un spēju pilnveidošana.

Audzināšanas darba mērķis:

Organizēt un īstenot mērķtiecīgu un pēctecīgu audzināšanas darbu Daugavpils Draudzīgā aicinājuma vidusskolā, lai nodrošinātu iespēju katram izglītojamajam kļūt par krietnu cilvēku, tikumisku, rīcībspējīgu un atbildīgu personību sabiedrībā, veicināt izglītojamā izpratni par vērtībām un tikumiem,

sekmējot to iedzīvināšanu, bagātināt kultūrvēsturisko pieredzi, stiprināt piederību un lojalitāti Latvijas valstij.

Audzināšanas darba uzdevumi:

1. Veicināt izglītojamā izpratni, atbildīgu attieksmi un rīcību, kas apliecina tādas vērtības kā dzīvība, cilvēka cieņa, brīvība, ģimene, laulība, darbs, daba, kultūra, latviešu valoda, Latvijas valsts.
2. Veicināt skolēnu izpratni par pašaudzināšanas nozīmi personības izaugsmē, iedzīvinot būtiskākos tikumus: atbildību, centību, drosmi, godīgumu, gudrību, laipnību, līdzcietību, mērenību, savaldību, solidaritāti, taisnīgumu, toleranci.
3. Sekmēt izglītojamo patriotisko un pilsonisko audzināšanu, skaidrojot patriotiskās un pilsoniskās audzināšanas tiesības un pienākumus.
4. Sekmēt izglītojamo caurviju prasmju attīstību: kritisko domāšanu un problēmrisināšanu, jaunradi un uzņēmējspējas, pašvadīto mācīšanos, pilsonisko līdzdalību, sadarbību, digitālo prasmi.
5. Veicināt klases audzinātāju, atbalsta komandas speciālistu, karjeras konsultanta, skolas vadības, izglītojamo un viņu vecāku/bērnu likumisko pārstāvju (turpmāk – vecāki) sadarbību, līdzdalību un līdzatbildību mācību un audzināšanas procesā.
6. Veicināt Daugavpils Draudzīgā aicinājuma vidusskolas un valsts, pašvaldības un pašvaldības institūciju sadarbību, sekmēt sabiedrības līdzdalību audzināšanas darbā.
7. Nodrošināt pedagogu kompetenču pilnveidi un metodisko atbalstu audzināšanas jomā.

Audzināšanas procesā būtiskākie izkopjamie tikumi

- Atbildība – griba un spēja paredzēt savas izvēles un rīcības sekas un rīkoties, respektējot cita cilvēka cieņu un brīvību.
- Centība – čaklums, uzcītība, rūpība un griba jebkuru darbu veikt pēc iespējas mērķtiecīgāk, kvalitatīvāk un produktīvāk.
- Drosmē – izlēmība, baiļu pārvarēšana, rakstura stingrība, situācijas novērtēšana un cieņpilna rīcība, uzņēmība, centieni pēc taisnīgā un labā.
- Godīgums – uzticamība, patiesums, vārdu un darbu saskaņa.
- Gudrība – māka izmantot zināšanas labā veicināšanai savā un sabiedrības dzīvē.
- Laipnība – vēlība, atsaucība pret citiem, pieklājība.
- Līdzcietība – attīstīta empātija, vēlme iejusties otra pārdzīvojumos un aktīvs atbalsts.
- Mērenība – rīcības un uzskatu līdzsvarotība, spēja nošķirt saprātīgas vēlmes no nesaprātīgām un atteikties no nevajadzīgā, atturēšanās no tā, kas traucē personas attīstību.
- Savaldība – uzvedības un emociju izpausmju kontrole un vadība, respektējot savu un citu cilvēku brīvību, kā arī cienot sevi un citus.
- Solidaritāte – savstarpējs atbalsts un rīcības saskaņotība, rūpes par savu, citu un kopīgu labumu, demokrātisks dialogs ar citiem.
- Taisnīgums – godprātīga lemsana, cilvēktiesību un citu saprātīgu interešu un morāles normu ievērošana.
- Tolerance – iecietība, vēlme izprast atšķirīgo (piemēram, cilvēka ārējo izskatu, veselības stāvokli, uzvedību, viedokli, ticību, paražas).

Audzināšanas darbs balstās uz šādiem principiem:

- mācīšanās un pašaudzināšana ir skolēnam personīgi nozīmīga;
- sadarbība un pilsoniskā līdzdalība – audzināšanas jautājumu risināšanā iesaistās visas ieinteresētās puses: pedagogi un izglītības darbinieki, skolēni, vecāki un ģimene, valsts un pašvaldības institūcijas, nevalstiskās organizācijas, sabiedrība;
- sistemātiskums – nodrošināta audzināšanas darba sistēma un attīstība;
- nepārtrauktība un pēctecība audzināšanas darba īstenošanā un mērķu sasniegšanā;
- ilgtspēja – izglītības lēmumu pamatotība un līdzsvarota attīstība;
- vienotība un veselums – audzināšanas darbība ir īstenojama vienotā izglītības procesā;
- atvērtība informācijai un dialogam, sadarbībai, inovācijām.

Daugavpils Draudzīgā aicinājuma vidusskolas audzināšanas procesā tiek veidota un attīstīta attieksme, kas veicina izglītojamo:

- spēju brīvi un patstāvīgi domāt, attīstot kritisko domāšanu, morālo spriestspēju un sekmējot atbildīgu rīcību;
- sevis apzināšanos, pašizziņu, gribas audzināšanu, pašpilnveidi un pozitīvu pašvērtējumu, pašaudzināšanu mūža garumā;
- brīvību kā iespēju īstenot savus centienus un mērķus, neierobežojot citu personu pamattiesības, tajā skaitā brīvību;
- pašdisciplīnu, izpratni par pienākumiem un tiesībām un sekmēt to ievērošanu;
- cieņu pret dzīvību, sevi un citiem, veselību veicinošu un drošu paradumu izkopšanu;
- orientāciju uz ģimeni, laulību, paaudžu vienotības apzināšanos vērtību saglabāšanā, tautas ataudzē un valsts attīstībā;
- piederību Latvijas, Eiropas un pasaules kultūrtelpai, izpratni par vispārcilvēciskajām un kristīgajām vērtībām, latvisko dzīvesziņu, kultūras mantojumu, tradīcijām un to saglabāšanu, līdzdalību kultūras mantojuma un tradīciju pārnēsē un latviskās kultūrtelpas attīstībā mūsdienās;
- mērķtiecīgu attieksmi pret darbu kā personības pašrealizācijas un eksistences līdzekļu iegūšanas veidu un labklājības avotu;
- nacionālās identitātes un valstiskuma apziņu, lojalitāti Latvijas valstij, Satversmei un patriotismu;
- sadarbību izglītošanās procesā un ārpus tā, pilsonisko līdzdalību demokrātiskas sabiedrības nostiprināšanā;
- atbildību par dabas un apkārtējās vides aizsardzību un ilgtspēju.

1. Audzināšanas darba īstenošana Daugavpils Draudzīgā aicinājuma vidusskolā

1.1. organizēt pasākumus skolēnu nacionālās identitātes un valstiskuma apziņas, lojalitātes Latvijas valstij, Satversmei, Eiropas un pasaules kultūrtelpai un vērtībām patriotisma audzināšanā, t.sk. skolas, pagasta, novada, valsts svētku svinēšana un atceres dienu atzīmēšana, skolas tradīciju kopšana veidošana (koncerti, izstādes, konkursi, diskusijas, skolēnu radošo un izpētes darbu apkopojumi, klases stundas, līnijas, sacensības, godināšanas, atceres un piemiņas pasākumi, tikšanās, talkas, ekskursijas, skolas muzeja stundas, u.c.);

1.2. pievērst uzmanību skolēnu sociāli emocionālajai audzināšanai - savstarpējo attiecību kultūrai, konfliktu risināšanai, vardarbības mazināšanai, iecietības veicināšanai, savu pienākumu un tiesību ievērošanai, pamatvērtību popularizēšanai (klases stundas, diskusijas, pieredzes apmaiņa, lomu spēles, tikšanās ar speciālistiem, labdarības akcijas);

1.3. atbalstīt skolēnu līdzpārvaldes darbību un veicināt pieredzes popularizēšanu, nodrošināt skolēnu līdzdalību skolas dzīves jautājumu risināšanā spēju brīvi un patstāvīgi domāt un atbildīgi rīkoties, pašdisciplīnu, izpratni par pienākumiem un tiesībām; (informēšana, pasākumu organizēšana, aptaujas, akcijas, līdzdalība skolas darba grupas sanāksmēs);

1.4. veicināt skolā interešu izglītības programmu daudzveidību un to īstenošanu atbilstoši skolēnu interesēm un skolas finansējumam (interesu izglītības programmu piedāvājums, piedalīšanās skolas un ārpusskolas pasākumos, valsts skatēs un konkursos);

1.5. attīstīt attieksmi pret darbu, kā personības pašrealizācijas un eksistences līdzekļu iegūšanas veidu, organizējot pasākumus karjeras izglītības īstenošanā (Karjeras izglītības stundas, Ēnu dienas, klases stundas, atvērto durvju dienas, konsultācijas, anketēšana, ekskursijas, tikšanās ar vecākiem, skolas absolventiem, citu skolu pārstāvjiem, vietējo uzņēmumu darbiniekiem);

1.6. attīstīt cieņu pret dzīvību, sevi un citiem, drošu paradumu izkopšanu, organizēt pasākumus skolēniem par drošības jautājumiem un rīcību ekstremālos apstākļos, veselīgu dzīvesveidu un atkarību profilaksi (tikšanās, praktiskas nodarbības, klases stundas, konkursi, mācību ekskursijas, evakuācijas).

2. Sniegt atbalstu klašu audzinātājiem un pedagogiem

2.1. Veicināt pedagogu profesionālo pilnveidi (semināri, kursi, konferences, projekti).

2.2. Organizēt pasākumus pedagogu labās prakses un pieredzes apkopošanai un popularizēšanai audzināšanas darba jautājumos.

2.3. Pilnveidot klašu audzinātāju metodiskās komisijas darbu.

3. Attīstīt un meklēt jaunas darba formas sadarbībai ar skolēnu ģimenēm

Rosināt skolēnus iesaistīties paaudžu sadarbības veicināšanā un sabiedrības vienotības radīšanā (sapulces, koncerti, vecāku dienas, ģimeņu sporta diena, vecāku vadītās darbnīcas).

4. Veicināt audzināšanas darbā iesaistīto institūciju sadarbību

Bērnu tiesības aizsardzības inspekcija, valsts un pašvaldības policija, Sociālais dienests, bāriņtiesa.

Izmantojamās metodes un darba formas

1. Izpratnes veidošanai: sistemātisks izklāsts, pārrunas, literatūras izmantošana un lasīšana, diskusijas, dispuṭi u.c.
2. Attieksmju veidošanai: situācijas analīze, pašanalīze, mācību ekskursijas, pārgājieni, projekti, u.c.
3. Prasmju veidošanai: interešu izglītības programmas īstenošana, demonstrējumi, drošības pasākumi (evakuēšanās, drošības nedēļa), novērojumi brīvā dabā, lomu spēles, grupu darbs, pētījumi, projektu metode, akcijas, tikšanās, konkursi, draudzības pasākumi u.c.
4. Darba formas: audzināšanas stundas, skolēnu izpēte (anketas, aptaujas u.c.), svētku un atceres dienas, skolas pasākumi, sporta pasākumi, radošie projekti un darbnīcas, zinātniski pētnieciskie darbi, praktiskais darbs, aptaujas u.c.

Sadarbība ar vecākiem

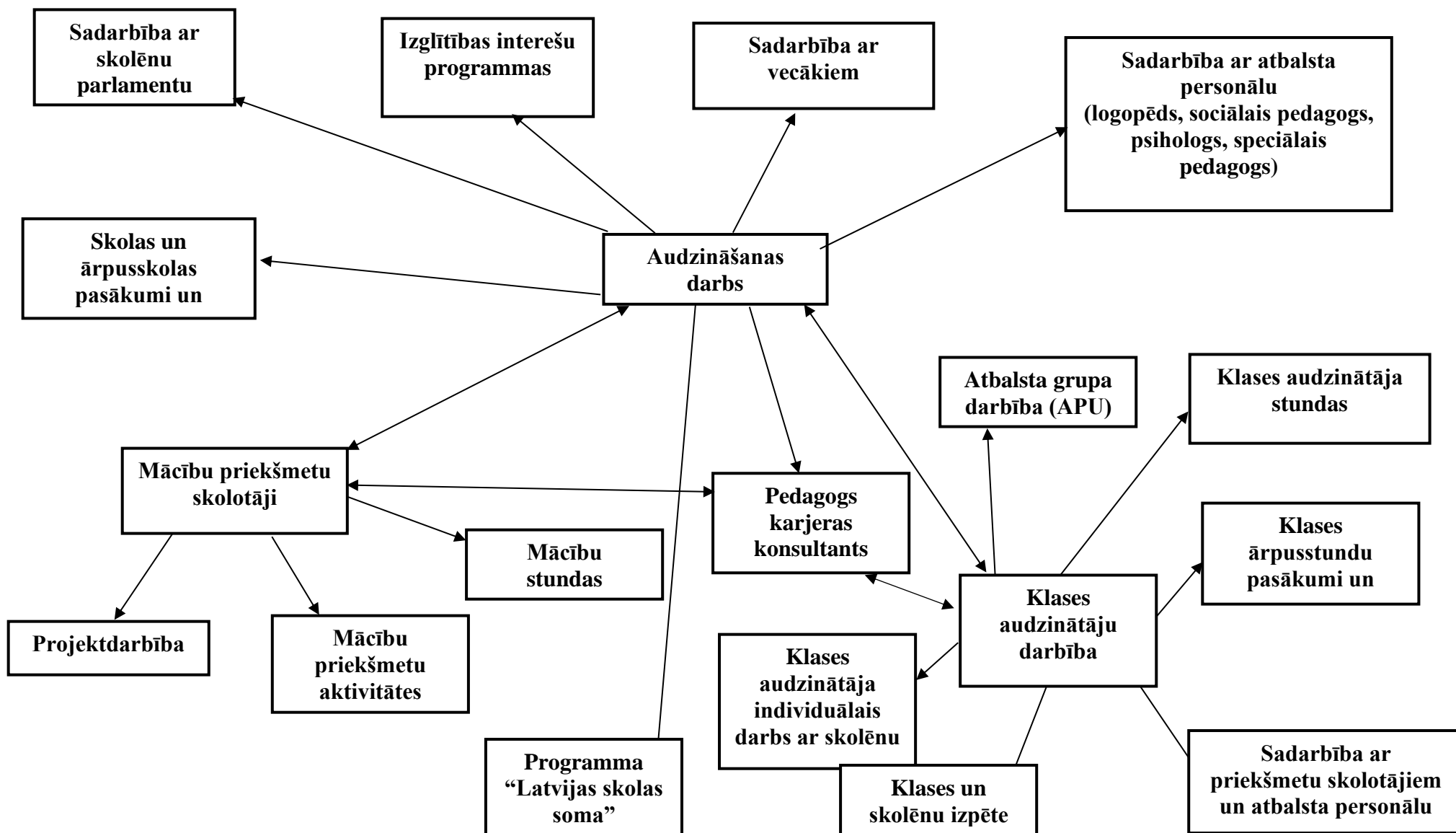
Organizē un pārrauga skolas administrācija:

- Nākamo pirmklasnieku vecāku tikšanās ar skolas administrāciju, skolotāju, radošās nodarbības;
- Skolas vecāku kopsapulces – 2 x gadā (pēc skolas gada plāna);
- Vecāku dienas – 2 x gadā (pēc skolas gada plāna), tikties individuālajās sarunās ar priekšmetu skolotājiem;
- Izglītojošie semināri, nodarbības vecākiem – pēc nepieciešamības;
- Individuālās tikšanās ar vecākiem pie administrācijas – pēc nepieciešamības (individuālās sarunas protokols);
- Atbalsts vecākiem – pēc vecāku iniciatīvas vai pēc administrācijas ierosinājuma (ieteikumi, nodarbības pie psihologa)
- Skolas pasākumi (Zinību diena, Mārtiņdienas tirdziņš, svētku koncerti, Lāpu gājieni, Sporta pasākums, Mātes diena, Pēdējais zvans, Izlaidums u.c.) – vecāku līdzdalība un piedalīšanās;
- Informācijas sniegšana vecākiem – skolēna dienasgrāmatā, skolas mājas lapā, e-klasē, skolas avīzē;
- Vecāku apbalvošana – pateicības vecākiem konkursu un olimpiāžu uzvarētāju pasākumā (pēc administrācijas vai skolotāju, klases audzinātāju ierosinājuma).

Organizē klases audzinātājs, pārrauga skolas administrācija:

- Klases vecāku sanāksmes – ne retāk kā 2 x gadā (sanāksmju protokols, reģistrācijas lapa)
- Individuālās sarunas ar vecākiem – pēc skolotājas vai vecāku iniciatīvas (ieraksts e-klasē)
- Konfidenciālās sarunas ar priekšmetu skolotājiem, klases audzinātāju – pēc skolotāja vai vecāka iniciatīvas
- Informācijas sniegšana/saņemšana – individuālās sarunas, skolēna dienasgrāmatā, e-klasē (sekmes, uzvedība, kavējumi un cita aktuālā informācija)
- Neformālie klases pasākumi (klases mācību ekskursijas, pārgājieni, klases vakari, tematiskās pēcpusdienas) – līdzdalība pasākumu organizēšanā un piedalīšanās tajos, izvērtēšana.

Audzināšanas darba struktūra

KLASES STUNDU PROGRAMMA

Klases stundu programmas mērķis:

Klases stundu mērķtiecīga un pēctecīga plānošana un īstenošana, attīstot skolēniem dzīves prasmes un veidojot attieksmi pret sevi, ģimeni, klasi, skolu, vidi, darbu, kultūru, sabiedrību, valsti.

Klases stundās aplūkojamās tēmas ir vērtībizglītība, uzvedība un saskarsmes kultūra, patriotisms un pilsoniskā līdzdalība, veselīga dzīvesveida pamati un atkarību profilakse, darbība ekstremālās situācijās un satiksmes drošība, karjeras izvēle, personības attīstība, līderība, kritiskā domāšana, radošā domāšana, finanšu pratība, uzņēmējspējas.

Programmā ietvertas šādas tematiskās grupas:

- ✓ Sevis izzināšana un pilnveidošana.
- ✓ Piederība valstij.
- ✓ Pilsoniskā līdzdalība.
- ✓ Karjeras izvēle.
- ✓ Veselība un vide.
- ✓ Drošība.

Klases audzinātājs, ņemot vērā Daugavpils Draudzīgā aicinājuma vidusskolas audzināšanas programmu, klases raksturojumu un skolēnu vajadzības, katru mācību gadu izstrādā audzinātāja darba plānu, kurā plāno:

- ✓ klases stundas, norādot tematisko grupu;
- ✓ skolēnu, viņu vajadzību un interešu izpēti sadarbībā ar pārējiem pedagogiem un atbalsta personālu;
- ✓ sadarbību ar skolēniem un viņu vecākiem;
- ✓ ārpusstundu aktivitātes.

Klases audzinātāju stundu programma tiek veidota 35 klases stundām (1., 9. un 12.klasei – 33 stundas). Ņemot vērā klases vajadzības, klases audzinātājs izvēlas nepieciešamo stundu skaitu tematu apguvei, klases stundās izmantojamās metodes un paņēmienus. Rezerves stundas klases audzinātājs pēc nepieciešamības var plānot kā organizatoriskās, gatavojoties dažādiem pasākumiem (Ziemassvētku noformējums, priekšnesumu sagatavošana u.c.). Klases stundas veido radoši un atbilstoši aktualitātēm.

Audzināšanas temati tiek aplūkoti arī vairāku mācību priekšmetu stundās, tādējādi klases audzinātājam ieteicams sadarboties ar attiecīgā mācību priekšmeta skolotāju.

Klases stundās un audzināšanas darba īstenošanā ieteicams izmantot tādas pedagoģiskās metodes un formas, kas rosinātu skolēnus praktiskai darbībai. Ierosmei daži piemēri:

- ✓ izziņas un pētnieciskā darbība izpratnes veicināšanai, piemēram, par lēmējvaras, izpildvaras un tiesu varas funkcijām Latvijā, par jauniešu nevalstisko organizāciju, brīvprātīgā darba, pilsoniskās līdzdalības priekšrocībām u.c.;
- ✓ diskusijas, “prāta vētra” un apaļā galda diskusijas, kopīgi meklējot skaidrojumu kādam jēdzienam vai analizējot sociālās problēmas un to risinājuma iespējas;
- ✓ debates skolēnu publiskās runas, uzstāšanās un argumentācijas prasmju veidošanā;
- ✓ klases vakaru vai kādu citu pasākumu organizēšana skolā, veicinot skolēna pilsoniskās līdzdalības prasmes;
- ✓ līdzdalība lēmumu pieņemšanas procesos savā klasē, skolā, līdzdarbojoties skolēnu pašpārvaldes darbā;
- ✓ pašvaldības domes apmeklējuma organizēšana, līdzdalība pašvaldības domes atklātajā sēdē, tikšanās ar pašvaldības domes deputātiem;
- ✓ tikšanās ar pašvaldības aktīvākajām jauniešu un citām nevalstiskajām organizācijām;
- ✓ ekskursijas organizēšana uz Latvijas Republiku Saeimu, Ministru kabinetu un/vai citām valsts institūcijām.

KLASES STUNDU PROGRAMMĀ IETVERTO TEMATISKO GRUPU RAKSTUROJUMS

Tematiskā grupa	Pamatojums	Mērķis	Uzdevumi
Sevis izzināšana un pilnveidošana	<p>Skolēna personības pilnveidošanā nepieciešams pievērst uzmanību viņu individualitātes fiziskās, psihiskās un sociālās attīstības līdzsvarotībai, atbildībai par savu rīcību, pozitīva, adekvāta paštēla un pašvērtējuma veidošanai. Šie audzināšanas aspekti veicina ikviena cilvēka iekšējo harmoniju un pozitīvu pašizjūtu, īpaši jau 21.gadsimta sabiedrībā, kas balstīta uz spēju vispusīgi pilnveidoties, iejusties jaunos apstākļos, pieņemt sev labvēlīgus izaicinājumus un izprast konkurences būtību. Ir svarīgi jautājumi, uz kuriem skolēni vēlas saņemt atbildes:</p> <p>„Kas es esmu?” – skolēns vērtē sevi un vidi, apzinās vērtības, tā veidojot savu individualitāti. Skolēns apzinās sevi kā pasaules daļu, uztver sevi kultūras vidē, iemācās izprast un pieņemt sabiedrībā pastāvošās vērtības un kļūst par kultūras cilvēku.</p> <p>„Kas man jādara?” – skolēns apzinās savu rīcību un spēj par to atbildēt.</p>	<p>Sniegt atbalstu skolēniem sevis izzināšanas un mērķtiecīgas pašattīstības procesā.</p>	<p>Radīt skolēniem iespēju</p> <ul style="list-style-type: none"> • izprast pašam sevi, apzināties savas attieksmes un rīcību; • iegūt pieredzi, kā veidot pašam savu dzīvi, attiecības ar sevi un citiem; • attīstīt pašapziņu; • domāt un rīkoties patstāvīgi, uzņemoties atbildību par savu rīcību.
Piederība valstij	<p>Būtisku politisko, ekonomisko un sociālo pārmaiņu laikā indivīdam jāspēj tikt galā ar ikdienas dzīves izvirzītajām prasībām. Ir nepieciešamas prasmes, kuras veicina saskarsmi un sazināšanos ar citiem cilvēkiem. Arvien biežāk tiek akcentēta tādu prasmju izkopšana kā tolerance pret atšķirīgo, empātija (spēja iejusties un saprast citu cilvēku rīcību dažādās dzīves situācijās), efektīva komunikācija, darbība komandā, prasme risināt konfliktus. Prasmes ir cieši saistītas ar attieksmi, tādējādi attieksme pret citiem veido piederības izjūtu ģimenei, skolai, sabiedrībai, iejūtību pret otru cilvēku, savstarpēju cieņu, morāles normu ievērošanu, atbildību un vēlēšanos dot savu ieguldījumu klases un skolas dzīvē. Tie ir pirmie soļi ceļā uz valstiskās piederības izjūtas veidošanu.</p> <p>Dzīvojot multikulturālajā vidē, Latvijas sabiedrībā īpašu nozīmi iegūst piederības izjūtas veicināšana valstij. Ir ļoti svarīgi gan ģimenē, gan skolā un sabiedrībā kopumā veicināt nacionālo pašapziņu, interesi par savas ģimenes, dzimtas, pilsētas, novada, valsts vēsturi un kultūras mantojumu.</p>	<p>Akcentēt skolēnu personisko lomu un uzdevumus ģimenes attiecībās, klases un skolas dzīves pilnveidošanā, piederības veidošanā savam novadam, pilsētai, reģionam un valstiskās apziņas stiprināšanā.</p>	<p>Radīt skolēniem iespēju</p> <ul style="list-style-type: none"> • veidot pozitīvas attiecības starp ģimenes locekļiem, klases un skolasbiedriem; • attīstīt iniciatīvu, prasmi uzņemties pienākumus un būt atbildīgam par to izpildi; • apgūt prasmes sadarboties ar vienaudžiem un dažādu paaudžu cilvēkiem; • izprast un respektēt citu cilvēku atšķirības un vajadzības; • stiprināt patriotismu, lojalitāti un piederību skolai, novadam, pilsētai, valstij.

<p style="text-align: center;">Pilsoniskā līdzdalība</p>	<p>Sabiedrības ilgtspējīgās attīstības nodrošināšanā pilsoniskā līdzdalība ir tas izšķirošais priekšnosacījums, kurš ikkatram sabiedrības indivīdam palīdz kļūt līdzatbildīgam par apkārtnējiem procesiem, būt proaktīvam sabiedrisko un politisko notikumu veidotājam. Ilgtspējīga attīstība nodrošina šodienas vajadzību apmierināšanu, neradot draudus nākamo paaudžu vajadzību apmierināšanai. Attīstības izglītība jeb globālā izglītība veicina informētību un izpratni par to, kā notikumi pasaulē ietekmē indivīdu un kopienu dzīvi un kā mēs varam ietekmēt to, kas notiek pasaulē.</p> <p>Pilsoniskā līdzdalība ir sabiedrības indivīda motivēta iesaistīšanās pieejamo resursu ietvaros politiskajās, sociālekonomiskajās un kultūras procesos vietējā, reģionālajā, nacionālā un starptautiskā līmenī, lai demokrātiskā veidā mērķtiecīgi risinātu kopīgus sabiedrībā pastāvošus izaicinājumus, ietekmētu sabiedrisko kārtību, uzlabotu dzīves kvalitāti, tādējādi apmierinot savas vajadzības un pašrealizējot savu pilsonisko pozīciju.</p> <p>Šobrīd arvien skaidrāk jāapzinās pasaules vienotība, mācoties izmantot tās sniegtās iespējas, bet nepazaudējot individualitāti un būtiskas, vēsturiski radušās tradīcijas un kultūrvērtības. Apzinoties piederību savai tautai un valstij, vienlaikus veidojama toleranta attieksme pret citādo sev līdzās, citu tautu etniskiem, reliģiskiem vai kultūras jautājumiem un priekšstatiem. Multikulturāla vide, multikulturāla sabiedrība – tie ir jēdzieni, kuri arvien vairāk ienāk mūsu ikdienā, palielinot cilvēktiesību ievērošanas aspekta nozīmi savstarpējās attiecībās, saskarsmē. Dzīve demokrātijā nozīmē aktīvu sabiedrības dzīvi, pilsoņu līdzdalību un līdzatbildību par savas dzīves laiku un telpu. Pilsonisko tikumu apgūšana sākas ģimenē un pilnveidojama skolā (īpaši izglītojamo pašpārvaldē un nevalstiskās organizācijās).</p>	<p>Veicināt skolēnu izpratni par indivīda un sabiedrības mijiedarbību, līdzatbildību par apkārtnējiem procesiem un personīgās aktivitātes nozīmi sabiedrisko notikumu veidošanā un dzīves kvalitātes uzlabošanā.</p>	<p>Radīt skolēniem iespēju</p> <ul style="list-style-type: none"> • apgūt prasmes iesaistīties daudzveidīgā sabiedriskajā darbībā un veidot priekšstatus par pilsoniskās līdzdalības iespējām; • veidot izpratni par savām un citu tiesībām un pienākumiem un to ievērošanu; • analizēt savu pieredzi un attīstīt kritisko spriestspēju par sabiedriskajiem procesiem, veidot tolerantu attieksmi pret citādo sev līdzās; • attīstīt prasmes, atbildību un pilnveidot kompetences ilgtspējīgas attīstības jautājumos.
<p style="text-align: center;">Karjeras izvēle</p>	<p>Karjeras izvēle ir atkarīga no indivīda personības īpašībām, interesēm, iespējām, iegūtās izglītības un sociāli ekonomiskās vides.</p> <p>Karjeras izvēles jautājumi ir būtiski gan bērniem un jauniešiem, gan arī viņu ģimenēm. Izglītības procesā karjeras atbalsta sistēmai ir jābūt tādai, kura palīdzētu skolēnam izprast un izziņāt savas intereses un spējas, kā arī darba tirgus tendences un prasības, apgūt un attīstīt karjeras vadības prasmes. Šim darbam jābūt mērķtiecīgi organizētam visus skolas gadus, tāpēc klases stundās tiek aktualizēti karjeras izvēles jautājumi.</p> <p>Svarīgi, lai skolēni pēc iespējas agrāk saņemtu informāciju un padomus, kas dotu viņiem iespēju pamatoti izvēlēties pašu vēlmēm un spējām noderīgu turpmākās izglītības un darba dzīves virzienu. Pedagoģa uzdevums ir ne tikai palīdzēt izglītojamajam attīstīt savu personību, t.i., veidot pašapziņu, iemācīties izprast pašam sevi, novērtēt savu pieredzi, sasniegumus, personiskās īpašības, stiprās un vājās puses, bet arī izpētīt dažādas karjeras veidošanas iespējas, rosinot skolēnus pieņemt svarīgus lēmumus savai dzīvei. Vēlēšanās realizēt sev svarīgus nākotnes plānus veicinās izglītojamo motivāciju mācīties.</p>	<p>Sekmēt skolēnu izpratni par izglītības nozīmi cilvēka dzīvē un veicināt mērķtiecīgu karjeras izvēli.</p>	<p>Radīt skolēniem iespēju</p> <ul style="list-style-type: none"> • apzināties mācību, darba un saturīga brīvā laika pavadīšanas nozīmi karjeras izvēles procesā; • veidot prasmi salīdzināt un samērot personiskos sasniegumus un īpašības ar tiem nosacījumiem, kas nepieciešami tālākai izglītības turpināšanai un savas karjeras veidošanai; • attīstīt prasmes, kas nepieciešamas savas karjeras attīstības plānošanā, lai sekmīgi konkurētu darba tirgū.

<p style="text-align: center;">Veselība un vide</p>	<p>Viens no efektīvākiem veidiem, kā pasargāt savu veselību un nenodarīt kaitējumu apkārtējai videi, apzinoties savas rīcības riskus un sekas, ir zināšanas.</p> <p>Skola līdztekus ģimenei un sabiedrībai ir atbildīga par jaunās paaudzes veselību. Tādējādi skolai ir jāiesaistās veselības veicināšanas un primārās profilakses darbā. Primārās profilakses mērķis ir cilvēka rakstura, gribas, attieksmes un dzīves prasmju veidošana, lai kritiskā dzīves situācijā viņš spētu izdarīt izvēli par labu veselībai, būtu gatavs risināt problēmas un pieņemt atbildīgus lēmumus. Nozīmīgi ir preventīvie pasākumi dažādu atkarību (smēķēšana, alkohola un narkotisko, psihotropo, kā arī jauno psihoaktīvo vielu lietošana, datoratkarība u.c.) profilaksei.</p> <p>Bērnām un jauniešiem ir jāizprot pārmaiņas, kas notiek ar viņu, mainoties vecumam, jāzina un jāievēro nosacījumi, kas ir veselīga dzīvesveida pamatā (uzturs, fiziskās aktivitātes, pozitīvas emocijas un attieksmes u.c.). Būtiska ir sevis kā vides sastāvdaļas apzināšanās, kad indivīds uzņemas pienākumus un rūpes par vides sakārtošanu, saglabāšanu, veidošanu.</p>	<p>Rosināt skolēnus ievērot veselīgu dzīvesveidu un izprast apkārtējo vidi kā nosacījumu dzīves kvalitātes nodrošināšanai.</p>	<p>Radīt skolēniem iespēju</p> <ul style="list-style-type: none"> • iegūt augstu pašapziņu un pozitīvu pašnovērtējumu (justies labi „savā ādā”, prast rūpēties par sevi un savu ķermeni); • apgūt iemaņas un prasmes, kas palīdzētu pieņemt atbildīgus lēmumus savai fiziskai, psihiskai un sociālai attīstībai; • atbilstoši rīkoties ar atkarību izraisošo vielu (tabaka, alkohols, narkotiskās, psihotropās, kā arī jaunās psihoaktīvās vielas u.c.) lietošanu saistītās situācijās vai nonākot saskarē ar atkarību izraisošiem procesiem (azartspēles, jaunās tehnoloģijas u.c.); • veidot pozitīvu attieksmi pret apkārtējo vidi.
<p style="text-align: center;">Drošība</p>	<p>Drošības jautājumu apguves uzdevumi ir palīdzēt bērniem un jauniešiem izprast to nozīmi savas un citu veselības un dzīvības saglabāšanā. Šo tēmu apgūvē būtiskākais ir neaprobežoties tikai ar noteikumu zināšanu, bet gan veicināt noteikumu ievērošanu, to izpratni un attieksmes maiņu pret iegūto zināšanu pielietošanu praksē.</p> <p>Tēma „Drošība” ietver drošības jautājumus dažādās sadzīves un ekstremālās situācijās – drošību ikdienā, satiksmes drošību, elektrodrošību, ugunsdrošību, gāzes drošību, drošību uz ūdens, rīcību dabas stihijās un citās ekstremālās situācijās, personīgo drošību un aizsardzību pret vardarbību.</p>	<p>Veidot skolēnu izpratni par drošības jautājumu apguves nepieciešamību un ievērošanu ikdienā savas un citu drošības un veselības saglabāšanā.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rosināt izpratni par drošību dažādās situācijās. • Attīstīt prasmes novērtēt drošību un rīkoties dažādās situācijās. • Sekmēt skolēnu atbildību lēmumu pieņemšanā savas un līdzcilvēku drošības nodrošināšanā.

KLASES STUNDU TEMATISKAIS PLĀNOJUMS

1.-3.klase

1. Sevis izzināšana un pilnveidošana

Nr.	Temats	Sasniedzamais rezultāts	Starppriekšmetu saikne
1.	Sevis apzināšanās jeb pašidentitāte	<ul style="list-style-type: none"> • Atpazīst savas emocijas un pārdzīvojumus, mācās izzināt cēloņus un nosaukt tos vārdos; saskata atšķirības starp emocijām un savu rīcību. Analizē savas spējas valdīt par sevi, savaldīties (atbilstoši sava vecuma psiholoģiskajām īpatnībām). • Vēro sevi, domā par sakarībām, kādas veidojas starp domām, jūtām, rīcību, mācās kontrolēt sevi un savu uzvedību. • Nosauc savas emocijas, rakstura īpašības, vēlmes, vajadzības un stiprās puses. • Skaidro dažādu emociju ietekmi uz savu domāšanu un uzvedību. • Pauž vārdos savas vajadzības, domas un emocijas, kā arī skaidro, kā citu sejas izteiksme un ķermeņa valoda saistās ar konkrētu emociju un kā emocijas ietekmē attiecības ar citiem. 	<p><u>Sociālās zinības</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Vērtē savu un citu rīcību, raksturojot to kā labu vai sliktu, un pamato savu vērtējumu.</i> • <i>Prot pastāstīt par savām izjūtām situācijās, kad saņēmis mīlestību, rūpes, piedošanu un kad to sniedzis.</i>
2.	Mērķtiecība. Zinātkāre	<ul style="list-style-type: none"> • Saprot, ka ir interesanti kaut ko jaunu uzzināt un mācīšanās sagādā prieku. • Apzinās savas spējas un prasmes, kas ļauj sasniegt nodomāto. • Balstoties savā pieredzē, skaidro, kādi lēmumi ir paša indivīda ziņā un kādi prasa kopīgu līdzdalību. Piedalās lēmumu pieņemšanā. Spriež par iesaistīšanās un līdzdalības nozīmi un nepieciešamību. 	<p><u>Sociālās zinības</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Apzinās un ar piemēriem ilustrē to, ka cilvēka ētisko rīcību var noteikt prāts, jūtas un gribasspēks.</i> • <i>Prot izvēlēties pieklājīgu uzvedību konkrētā situācijā.</i> <p><u>Ētika</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Mācās attīstīt savas morālās jūtas.</i> • <i>Mācās attīstīt savu sirdsapziņu un dzīvot saskaņā ar to.</i> <p><u>Kristīgā mācība</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Ir iecietīgs, labvēlīgs un līdzjūtīgs pret cilvēku un dzīvo radību.</i>
3.	Savstarpējās attiecības	<ul style="list-style-type: none"> • Mācās analizēt un saprast savstarpējās attiecības, uzklaut un sadarboties ar klasesbiedriem un skolotājiem. • Izprot atšķirības starp saskarsmi reālā vidē un virtuālajā vidē. • Mācās būt pieklājīgs un ievēro pozitīvas uzvedības noteikumus klasē, skolā un ārpus tās. • Prot atvainoties un mācās piedot. • Pazīstamās situācijās demonstrē uzvedību, kas pauž cieņu un personisko atbildību par savu un citu cilvēku drošību un labklājību. • Attiecībās ģimenē, ar draugiem un vienaudžiem pamatoti aizstāv savu 	<p><u>Sociālās zinības</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Novērtē dalīšanās prieku (prot dalīties ar citiem).</i> • <i>Saprot, ka katrai rīcībai ir sekas.</i> <p><u>Ētika</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Apzinās tikumiskas saskarsmes vērtību.</i> • <i>Zina pieklājīgas uzvedības normas.</i> • <i>Prot ievērot saskarsmes normas.</i> • <i>Ir motivēts izvēlēties pieklājīgas uzvedības normas mājās, skolā, uz ielas, sabiedrībā.</i>

		viedokli un spēj pieņemt atšķirīgu viedokli	
4.	Konfliktu risināšana	<ul style="list-style-type: none"> • Apzinās konflikta esamību, konflikta situācijas un mācās tās izprast. • Mācās uz klausīt atšķirīgu viedokli konfliktā un vērtēt savu attieksmi pret to un radušās emocijas. • Pazīstamās situācijās pauž emocijas sociāli pieņemamos veidos, patstāvīgi demonstrē situācijai atbilstošu uzvedību. 	<u>Sociālās zinības</u> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Apzinās īpašības, kas veicina labvēlīgu saskarsmi.</i> <u>Ētika</u> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Mācās veidot pozitīvas, jēgpilnas attiecības.</i>
5.	Ētiskās vērtības	<ul style="list-style-type: none"> • Prot novērtēt savstarpēju palīdzību un pateikties. • Mācās saskatīt un novērtēt labo ikvienā. • Izmantojot vienkāršu situāciju piemērus, pamato, kāpēc cilvēka dzīvība, veselība un cieņa ir vērtība. 	<u>Sociālās zinības</u> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Izprot palīdzības nozīmi, ir izpalīdzīgs.</i> • <i>Attīsta pozitīvu pieeju dzīvei (optimismu).</i>
		<ul style="list-style-type: none"> • Mācās izprast un ikdienā ievērot taisnīgumu, godīgumu un veidot darba tikumu. • Ievēro, ka dažādiem cilvēkiem ir atšķirīgi viedokļi, nosauc savas vērtības. Ar pedagoga atbalstu rīkojas saskaņā ar savām vērtībām. 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Prot nosaukt un pamatot sev nozīmīgas tikumiskās īpašības.</i> <u>Ētika</u> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Zina tikumiskās pamatvērtības (labais, dzīvība) un tikumus.</i> • <i>Zina un pazīst tikumu un morāles darbību ģimenē, klasē, skolā.</i> • <i>Ir motivēts rīkoties saskaņā ar tikumiskajām vērtībām.</i> • <i>Mācās saprast saistību starp tikumiskās rīcības mērķi, rīcību un ideāliem.</i> • <i>Attīsta pozitīvu attieksmi pret dzīvi.</i> • <i>Zina objektīvi nozīmīgās tikumiskās īpašības (labestība, godīgums, patiesums, līdzjūtība, taisnīgums).</i> <u>Kristīgā mācība</u> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Izprot, ka sirdsapziņa ir Dieva balss cilvēkā.</i> • <i>Saprot atbilstību Dieva baušļiem konkrētā situācijā.</i>

2. Piederība valstij

Nr.	Temats	Sasniedzamais rezultāts	Starppriekšmetu saikne
1.	Ģimene un dzimta	<ul style="list-style-type: none"> • Izprot radniecības pakāpes un rūpējas par ģimenes locekļiem. • Apzinās atbildību un pienākumus ģimenē. • Nosauc vērtības, kuras pastāv ģimenē. 	<u>Sociālās zinības</u> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Zina skolēna tiesības un pienākumus un skolas iekšējās kārtības noteikumus.</i> • <i>Prot pastāstīt par ģimenes, dzimtās vietas nozīmi savā dzīvē un valstī.</i> <u>Ētika</u> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Sāk apzināt pienākumu kā vērtību.</i>

2.	Piederība pilsētai	<ul style="list-style-type: none"> • Zina savas pilsētas atrašanās vietu Latvijas kartē, kultūrvēsturiskajā novadā. • Ir iepazinis kultūrvēsturiskos un dabas objektus Daugavpilī. • Ir iepazinis ievērojamākos vietējās kopienas cilvēkus un tradīcijas. 	<p><u>Sociālās zinības</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Prot pastāstīt par Latvijas galvaspilsētu, sava novada centru, savu pilsētu vai pagastu. <p><u>Dabaszinības</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Prot atšķirt pilsētā (ciematā) dabas objektus un cilvēka radītus objektus.
3.	Valstiskā identitāte	<ul style="list-style-type: none"> • Zina Latvijas vietu Eiropas kartē. • Zina nozīmīgākos Latvijas valsts svētkus (11. un 18.novembris, 4.maijs) un iesaistās to svinēšanā. • Prot cieņpilni izturēties pret valsts simboliem (zina himnu, pazīst karogu un ģerboni). • Ar piemēriem ilustrē savu piederību latviešu vai citai Latvijas kultūrai. No sava redzespunkta stāsta par Latvijas iedzīvotāju dzīvesveida pazīmēm. • Atpazīst Latvijas valsts simbolus un ievēro ar tiem saistītos rituālus, apzinoties savu piederību Latvijas valstij. Stāsta par to, kas ir patriotisms un kā tas var izpausties. • Izvērtējot dažādas ikdienišķas situācijas, izsaka domas, kāpēc cilvēkiem ir svarīgi lepoties ar savu valsti. 	<p><u>Sociālās zinības</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Pazīst sava novada/pilsētas un Latvijas simbolus. • Pazīst Latvijas simbolus, zina to lietojumu, zina valsts svētkus un to atzīmēšanas tradīcijas. <p><u>Dabaszinības</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Parāda Latviju kartē un raksturo tās atrašanās vietu. <p><u>Mūzika</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Dzied no galvas Latvijas Valsts himnu.
4.	Nacionālā identitāte	<ul style="list-style-type: none"> • Zina savas tautas un latviešu tautas tradīcijas un saulgriežu svinamos svētkus. • Atpazīst vēsturiskos kultūras izmaiņu piemērus savā apkārtnē. 	<p><u>Sociālās zinības</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Iepazīst latviešu tautas tradīcijas un folkloru, kā arī citu tautu tradīcijas, salīdzina tās, meklējot kopīgo un atšķirīgo. <p><u>Latviešu valoda</u></p> <p>Saskata tekstā informāciju par tautas vēsturi un kultūru.</p>
5.	Multikulturāla vide	<ul style="list-style-type: none"> • Apzinās, ka Latvijā dzīvo dažādas etniskās piederības cilvēki. • Atpazīst un stāsta par tuvākajā kopienā pārstāvēto kultūru raksturīgākajām tradīcijām, svētkiem un simboliem. Radoši darbojoties, veido apkopojumu par tiem. • Vērtē savu rīcību attiecībā ar dažādu kultūras grupu pārstāvjiem. • Atpazīst tradīcijas, kas ir ienākušas Latvijā no citām kultūrām, lai secinātu, kā mijiedarbojas dažādas kultūras. 	<p><u>Sociālās zinības</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Zina, ka cilvēki ir dažādi, un ar piemēriem no savas pieredzes prot to ilustrēt. • Mācās salīdzināt, kas ir kopīgs un kas atšķirīgs dažādiem cilvēkiem. <p><u>Ētika</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Pieņem otra cilvēka citādību.

3. Pilsoniskā līdzdalība

Nr.	Temats	Sasniedzamais rezultāts	Starppriekšmetu saikne
1.	Tiesības un pienākumi	<ul style="list-style-type: none"> Zina savas tiesības un pienākumus ģimenē un skolā. Ikdienas dzīves situācijās atšķir grupas locekļu tiesības un pienākumus. Vienojas, ko drīkst un ko nedrīkst darīt, lai veidotu drošu vidi sev un citiem. Stāsta par skolas pašpārvaldes vadību, skaidro, kāpēc vajadzīgas amatpersonas. 	<u>Sociālās zinības</u> <ul style="list-style-type: none"> Zina skolēna tiesības un pienākumus, kas jāveic ikdienā (ģimenē, skolā).
2.	Pilsoniskās līdzdalības iespējas un prasmes	<ul style="list-style-type: none"> Ir izpalīdzīgs un draudzīgs. Atbilstoši savam vecumam iesaistās dažādu klases pasākumu organizēšanā, klases iekšējās kārtības noteikumu izstrādē. Izsaka savu viedokli, uzklausa un respektē klasesbiedru viedokli. Ar pedagoga atbalstu iesaistās skolas dzīves uzlabošanā un nosaka, kas pēc tam ir mainījies. 	<u>Sociālās zinības</u> <ul style="list-style-type: none"> Izprot atbildības jēdzienu. Prot formulēt un paust savu viedokli. Ir gatavs uz klausīt citu domas. Izprot izpalīdzības nozīmi.
3.	Ilgspējīga attīstība	<ul style="list-style-type: none"> Izvērtē atšķirību starp vēlmēm un vajadzībām. Izvērtē cilvēku rīcības ietekmi uz vidi. Rūpējas par vides sakopšanu tuvākajā apkārtnē. Izvērtē resursu patēriņu un iespējas tos taupīt (piemēram, pārtika, ūdens, elektrība). 	<u>Sociālās zinības</u> <ul style="list-style-type: none"> Apzinās savu saistību ar vidi un atbildību par to. Atšķir veselībai un videi draudzīgu un nedraudzīgu rīcību. Apzinās, ka var piedalīties lēmumu pieņemšanā un to īstenošanā ģimenē, klasē, skolā. Prot atšķirt vēlmes no vajadzībām. <u>Dabaszinības</u> <ul style="list-style-type: none"> Apzinās cilvēka saimnieciskās darbības izraisītās pārmaiņas dabā. Cenšas taupīgi izmantot ūdeni un citus dabas resursus. <u>Mājturība un tehnoloģijas</u> <ul style="list-style-type: none"> Izprot mājās izmantojamo resursu taupīšanas nepieciešamību, saprot, ka pārtikas produkti jālieto ekonomiski.

4. Karjeras izvēle

Nr.	Temats	Sasniedzamais rezultāts	Starppriekšmetu saikne
1.	Profesiju daudzveidība. Manu vecāku, ģimenes locekļu darbs	<ul style="list-style-type: none"> Zina, kur un par ko strādā vecāki un citi ģimenes locekļi. Zina nosaukt profesijas, kurās strādā cilvēki skolēna dzīvesvietā, un izprot viņu nozīmību vietējās sabiedrības dzīvē. Salīdzina uzņēmumus savā novadā un pilsētā, meklē informāciju par veiksmīgiem sava novada uzņēmumiem un stāsta par tiem. 	<u>Sociālās zinības</u> <ul style="list-style-type: none"> Saprot, ka katrs cilvēks var būt darbaspēks, un prot pastāstīt, ko cilvēks var piedāvāt darba tirgū (fiziskais spēks, zināšanas, prasmes, iemaņas, pieredze, dotumi).

2.	Mani pienākumi ģimenē. Mani vaļasprieki. Mana sapņu profesija	<ul style="list-style-type: none"> Gūst priekšstatu par ikdienas darbu un interešu, vaļasprieku saistību ar profesijām, gūst izpratni par to dažādību. 	<u>Sociālās zinības</u> <ul style="list-style-type: none"> Saprot, ka katram cilvēkam ir tiesības un pienākumi; prot nosaukt nozīmīgākās bērna tiesības un pienākumus, kas skolēnam jāveic ikdienā (ģimenē, skolā). Zina savas tiesības un pienākumus ģimenē, klasē, skolā. <u>Mājturība un tehnoloģijas</u> <ul style="list-style-type: none"> Zina galvenos ikdienas darbus, kas nodrošina mājīgumu; piedalās mājas darbu veikšanā.
3.	Dienas režīms	<ul style="list-style-type: none"> Prot izplānot savu dienas režīmu un tam sekot, paredzot laiku mācībām, pienākumiem mājās, vaļaspriekiem un atpūtai. Ar skolotāja atbalstu plāno laiku mācībām un darbam. 	<u>Sociālās zinības</u> <ul style="list-style-type: none"> Prot ieplānot laiku, iekārtot darba vietu mācībām, izvēlēties un turēt kārtībā mācību uzdevumam nepieciešamos mācību piederumus. <u>Matemātika</u> <ul style="list-style-type: none"> Prot mērīt laiku.
4.	Mācības – skolēna darbs	<ul style="list-style-type: none"> Apzinās savu galveno pienākumu mācīties, spēj mācīties patstāvīgi un koncentrējas mācību uzdevumu apguvei, izprot savu atbildību sekmīgā mācību procesā. Prot izmantot stundās apgūto ikdienā. 	<u>Sociālās zinības</u> <ul style="list-style-type: none"> Prot ieplānot laiku, iekārtot darba vietu mācībām, izvēlēties un turēt kārtībā mācību uzdevumam nepieciešamos mācību piederumus. Saprot, ka katram cilvēkam ir tiesības un pienākumi; prot nosaukt nozīmīgākās bērna tiesības un pienākumus, kas skolēnam jāveic ikdienā (ģimenē, skolā).
5.	Karjeras vīzija	<ul style="list-style-type: none"> Mācās domāt par savu nākotni, iepazīstot dažādas profesijas, apgūst darba prasmes. Skaidro, kā jaunas prasmes, zināšanas un uzņēmība palīdz sasniegt mērķus un īstenot savas intereses un iespējas darba tirgū. 	<u>Sociālās zinības</u> <ul style="list-style-type: none"> Saprot, ka katrs cilvēks var būt darbaspēks, un prot pastāstīt, ko cilvēks var piedāvāt darba tirgū (fiziskais spēks, zināšanas, prasmes, iemaņas, pieredze, dotumi).

5. Veselība un vide

Nr.	Temats	Sasniedzamais rezultāts	Starppriekšmetu saikne
1.	Uztura ietekme uz skolēna darbaspējām un sekmēm mācībās	<ul style="list-style-type: none"> Apzinās un spēj novērtēt uztura nozīmi sava organisma attīstībā un augšanā. Prot ievērot un pielietot gūtās atziņas ikdienā. 	<u>Mājturība un tehnoloģijas</u> <ul style="list-style-type: none"> Atšķir veselīgus un neveselīgus pārtikas produktus; saprot ēšanas režīma nozīmi cilvēka veselības uzturēšanā; saprot, ka pārtikas produkti jālieto ekonomiski.
			<ul style="list-style-type: none"> Izprot, kā stundās iegūtās zināšanas un prasmes tiek izmantotas mājās (sadzīvē), brīvajā laikā (atpūtā) un dažādās profesijās.

2.	Sakarība starp uzturu un veselību. Uzturs kā riska faktors dažādu slimību attīstībā (zodu kariess, avitaminoze, aptaukošanās, sirds un asinsvadu slimības u.c.)	<ul style="list-style-type: none"> • Zina, kādas slimības var izraisīt nepiemērots uzturs un kāds uzturs jālieto slimību profilaksē. • Ir prasme analizēt un novērtēt savu ikdienas uzturu mājās un skolā un veikt atbilstošu izvēli. • Zina, kādu galveno informāciju atspoguļo uz pārtikas produktu iesaiņojumiem. • Prot mainīt uztura izvēli atbilstoši dažādiem apstākļiem un savai individualitātei. 	<u>Sociālās zinības</u> <ul style="list-style-type: none"> • Zina, kā rūpēties par savu veselību ikdienā (personīgā un zobu higiēna, veselīgs uzturs un fiziskā aktivitāte).
3.	Veselīgu ēšanas paradumu veidošana	<ul style="list-style-type: none"> • Izprot veselīgu ēšanas paradumu būtību, nozīmi un nepieciešamību. Spēj novērtēt savus ēšanas ieradumus. • Apzinās, ka ēšanas ieradumi ir izvēles rezultāts, kas atkarīgs no katra paša lēmuma. Ir prasmes atbilstoši savam vecumam pieņemt saprātīgus lēmumus savas veselības nostiprināšanā. 	<u>Sociālās zinības</u> <ul style="list-style-type: none"> • Atšķir savai veselībai drošu un nedrošu vidi. • Sapro, ka katrai rīcībai ir sekas.
4.	Fiziskās aktivitātes kā veselības pamats	<ul style="list-style-type: none"> • Apzinās fizisko aktivitāšu nozīmi veselības saglabāšanā. • Veidojas motivēta nepieciešamība piedalīties dažādās fiziskajās nodarbībās skolā un ārpus skolas. 	<u>Sports</u> <ul style="list-style-type: none"> • Sistemātiski apgūst sporta veidu vingrinājumus sava organisma attīstībai un pareizas stājas veidošanai. • Interesējas un prot pastāstīt par sporta pasākumiem un nodarbībām savā skolā.
5.	Veselīga vide	<ul style="list-style-type: none"> • Apzinās vides faktoru ietekmi uz cilvēka veselību. • Ir iemaņas izvairīties no ilgstošas uzturēšanās veselībai nevēlamā vidē (piesmēķētas telpas, automašīnu tuvumā u.c.). • Veidojas pozitīva attieksme pret apkārtējo vidi. Apzinās, ka ikviens var būt līdzdalīgs veselīgas vides veidošanā skolā, mājās, pilsētā, ciemā utt. 	<u>Sociālās zinības</u> <ul style="list-style-type: none"> • Apzinās savu saistību ar vidi un atbildību par to. • Atšķir savai veselībai drošu un nedrošu vidi. <u>Dabaszinības</u> <ul style="list-style-type: none"> • Zina galvenos gaisa un ūdens piesārņojuma avotus. • Atbilstoši savai pieredzei apzinās veselības saudzēšanas nepieciešamību un veselīga dzīvesveida ievērošanas nozīmi.
6.	Datoratkarība un citi atkarību izraisošie procesi. To izraisošie faktori	<ul style="list-style-type: none"> • Ir priekšstats par datoratkarību, citiem atkarību izraisošiem procesiem un bīstamību, ko tie nodara. • Atbilstoši savam vecumam izprot un apzinās pamatnoteikumu nozīmīgumu, strādājot ar datoru, citām jaunajām tehnoloģijām. 	<u>Sociālās zinības</u> <ul style="list-style-type: none"> • Zina, ka smēķēšana, alkohola un narkotisko vielu lietošana, kā arī pārmērīga aizraušanās ar azartspēlēm un datorspēlēm nelabvēlīgi ietekmē veselību un darbības.

6. Drošība

Satiksmes drošība

Nr.	Temats	Sasniedzamais rezultāts	Starppriekšmetu saikne
1.	Ceļš uz skolu	<ul style="list-style-type: none"> • Prot izvēlēties drošāko maršrutu no mājām līdz skolai un atpakaļ. Pārvietojas pa izvēlēto ceļu un šķērso ielu savas mājas, skolas tuvumā atbilstoši ceļu satiksmes drošības noteikumiem. 	<u>Sociālās zinības</u> <ul style="list-style-type: none"> • Zina un ievēro ceļu satiksmes noteikumus, kas nodrošina gājēju un pasažieru drošību.

2.	Gājējs, transportlīdzekļa vadītājs, pasažieris. Sabiedriskais transports un pieturas	<ul style="list-style-type: none"> • Pārzina transporta līdzekļu veidus. • Prot ievērot atbilstošos uzvedības noteikumus sabiedriskajos un personiskajos transporta līdzekļos. • Prot pareizi iekāpt transporta līdzeklī un izkāpt no tā. Izprot vadītāju un brīdinājuma signālu nozīmi gājējiem. 	
3.	Satiksmes regulēšana ar luksoforu un ceļazīmēm	<ul style="list-style-type: none"> • Prot šķērsot ielu regulējamā vai neregulējamā krustojumā, ceļu un dzelzceļu. • Pazīst nozīmīgākās ceļa zīmes un apzīmējumus. • Orientējas transportlīdzekļu braukšanas virzienos pa ielām un ceļiem, to paredzamajos manevros. 	
4.	Satiksmes negadījumi un to cēloņi	<ul style="list-style-type: none"> • Spēj novērtēt bīstamas situācijas un prot atbilstoši rīkoties tajās, prot lietot gaismas atstarotājus. 	
5.	Velosipēds	<ul style="list-style-type: none"> • Zina un ievēro nosacījumus braukšanai ar velosipēdu, prot izvēlēties un izmanto drošāko atļauto ceļu. 	

Drošība ekstremālās situācijās

Nr.	Temats	Sasniedzamais rezultāts	Starppriekšmetu saikne
1.	Dabas katastrofas: vētra, plūdi, negaiss u.c.	<ul style="list-style-type: none"> • Zina, kā atbilstoši uzvesties negaisa, vētras un plūdu u.c. negadījumos. • Apzinās radīto postījumu sekas. • Prot izsaukt palīdzību un neapjukt, lai palīdzētu sev un citiem. 	<u>Dabaszinības</u> <ul style="list-style-type: none"> • Prot izsaukt pirmo palīdzību nelaimes gadījumā.
2.	Ūdens	<ul style="list-style-type: none"> • Apzinās un ievēro drošības noteikumus ūdenī, uz ledus un ūdenskrātuvju tuvumā. 	<u>Dabaszinības</u> <ul style="list-style-type: none"> • Zina un ievēro drošības noteikumus, uzturoties dabā (piemēram, uz ūdens, uz ledus, mežā, purvā, saulē).
3.	Karsti un auksti laika apstākļi	<ul style="list-style-type: none"> • Apzinās drošības noteikumus karstos un aukstos laika apstākļos. 	
4.	Elektroierīces	<ul style="list-style-type: none"> • Izprot dažādu elektroierīču funkcijas. Lietojot elektroierīces, prot ievērot drošības noteikumus un lietošanas instrukcijas. Apzinās elektrodrošības noteikumu neievērošanas sekas. 	<u>Dabaszinības</u> <ul style="list-style-type: none"> • Zina par ikdienas ierīcēm, kas darbojas ar elektrību. • Saslēdz vienkāršas elektriskās ķēdes (ar baterijām, spuldzēm, vadiem). • Zina, kā ierīces izslēgt un kā ieslēgt. • Zina par elektrības bīstamību prot rīkoties ar sildierīcēm, elektriskām ierīcēm, karstiem priekšmetiem un šķidrumiem, vielām un materiāliem, ievērojot drošības noteikumus <u>Mājturība un tehnoloģijas</u>
			<ul style="list-style-type: none"> • Ir iepazinies ar kaitīgo, bīstamo faktoru iespējamību mājoklī, sekām, kas varētu rasties neuzmanīgas rīcības dēļ (ar uguni, elektrību); zina, kur meklējama pirmā palīdzība.

5.	Pirotehnika	<ul style="list-style-type: none"> • Izprot pirotehnikas bīstamību un zina, ka to bērni nedrīkst lietot. 	<u>Sociālās zinības</u> <ul style="list-style-type: none"> • Zina, ka pastāv dažādi noteikumi; izprot, kādas var būt sekas, tos ievērojot un neievērojot.
6.	Ugunsdrošība	<ul style="list-style-type: none"> • Apzinās, kādu postu var radīt neuzmanīga rīcība ar uguni. Zina, kur uguni izmanto sadzīvē, un ievēro ugunsdrošības zīmes. Prot novērtēt uguns bīstamību un atbilstoši rīkoties. • Nededzina kūlu un sadzīves atkritumus. 	<u>Dabaszinības</u> <ul style="list-style-type: none"> • Zina, kā jārikojas, lai pārtrauktu degšanu, ja deg dažādi materiāli. • Zina galvenos sadzīves atkritumu veidus un piedalās sadzīves atkritumu savākšanā un šķirošanā.
7.	Rīcība nelaimes gadījumā Drošības dienesti	<ul style="list-style-type: none"> • Apzinās, kādu palīdzību var sniegt dažādi drošības dienesti. Prot izsaukt drošības dienestus un raksturot notikušo. • Zina, kādos gadījumos nepieciešama evakuācija un kā rīkoties. • Skaidro, kā būtu jārikojas nedrošās situācijās, kad tiek apdraudēts pats vai apkārtējie. 	<u>Dabaszinības</u> <ul style="list-style-type: none"> • Prot izsaukt pirmo palīdzību nelaimes gadījumā.
8.	Skolas evakuācijas plāns	<ul style="list-style-type: none"> • Zina, kur skolā atrodas evakuācijas plāns un kā rīkoties trauksmes gadījumā. 	<u>Sociālās zinības</u> <ul style="list-style-type: none"> • Zina, kā saglabāt savu un citu cilvēku drošību mājās, uz ielas, skolā.
9.	Nevēlami svešinieki	<ul style="list-style-type: none"> • Apgūst drošības pasākumus, kas jāievēro, ja mājās un uz ielas atrodas viens. Prot rīkoties un izvairīties no nepatīkamām situācijām, ja parādās nevēlami svešinieki, t.sk. dzīvnieki. • Prot meklēt palīdzību, ja nokļūst nepatīkamā situācijā. 	

4.-6.klase

1. Sevis izzināšana un pilnveidošana

Nr.	Temats	Sasniedzamais rezultāts	Starppriekšmetu saikne
1.	Sevis apzināšanās jeb pašidentitāte	<ul style="list-style-type: none"> • Mācās apzināties savu individualitāti, analizē savas rakstura īpašības, saskatot pozitīvo un negatīvo sevī. • Novērtē, kā risināt savas problēmas, un mācās ar tām tikt galā. • Analizē savas emocijas un mācās apzināties cēloņus, kas tās izraisa. • Saskata kopsakarības starp emocijām un savu rīcību. • Paskaidro, kā paša domas un emocijas, arī augot un attīstoties, ietekmē uzvedību. Pauž emocijas atbilstoši situācijai sociāli pieņemamā veidā. Nosauc savas intereses, stiprās puses un rakstura īpašības vai personības iezīmes, kuras vēl jāattīsta. • Pauž savas emocijas sociāli pieņemami arī neikdienišķās situācijās. Skaidro faktorus, kas mācību situācijā rada dažādas emocijas, motivē sevi darbībai. Patstāvīgi lieto apgūtos stresa pārvaldīšanas paņēmienus. • Ar pedagoga atbalstu aktualizējot savu rīcību, mācās patstāvīgi pārvaldīt savas emocijas un saglabā labvēlīgu attieksmi saskarsmē ar citiem. 	<p><u>Sociālās zinības</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Apzinās dzīves mērķa nozīmību un prot pastāstīt par savu dzīves mērķi citiem.</i> • <i>Spēj iejusties citu cilvēku situācijā un apzinās, ka cita cilvēka rīcību nosaka viņu vērtības, uzskati, pārliecība.</i> • <i>Izmantojot savu pieredzi un mākslas tēlus, prot izskaidrot solidaritātes un izpalīdzības nozīmi cilvēku attiecībās.</i>
2.	Mērķtiecība. Zinātkāre	<ul style="list-style-type: none"> • Apzinās mērķtiecīgas darbības soļus un secību, lai paveiktu to, ko uzņēmis. Izprot, kur nepieciešama pieaugušo palīdzība un atbalsts. Veido pārliecību, ka uzzināt ko jaunu ir interesanti un mācīšanās var sagādāt prieku. 	<p><u>Sociālās zinības</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Novērtē ģimeni, mājas, dzimteni kā nozīmīgas vērtības savā un citu cilvēku dzīvē.</i> • <i>Prot raksturot dažādas emocijas un izprot savas iespējas ietekmēt citu cilvēku emocijas.</i>
3.	Savstarpējās attiecības	<ul style="list-style-type: none"> • Veido attiecības ar citiem, pamatojoties uz cieņu, sapratni un draudzīgumu. • Izprot pozitīvas komunikācijas nepieciešamību virtuālajā saziņas vidē. • Apzinās savas prasmes izbeigt strīdu un panākt vienošanos, neaizskarot un neaizvainojot citus. • Demonstrē uzvedību, kas pauž cieņu un personisko atbildību par savu un citu cilvēku drošību un labklājību. • Ģimenē, attiecībās ar draugiem un vienaudžiem vērtē savstarpējo attiecību emocionālos, lietīšķos un morālos aspektus, lai īsi raksturotu labvēlīgu attiecību pazīmes un novērtētu savas attiecības ar citiem cilvēkiem pēc šīm pazīmēm. 	<p><u>Sociālās zinības</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Ir draudzīgs, ieinteresēts un atsaucīgs attieksmē pret visiem grupas biedriem.</i> • <i>Prot ar toleranci izturēties pret atšķirīgām vērtībām, uzskatiem, pārliecību.</i>

4.	Konfliktu risināšana	<ul style="list-style-type: none"> Izprot konflikta cēloņus, novērtē savu lomu un rīcību konfliktā. Mācās mierīgi un toleranti paust savu viedokli konfliktā un meklēt kopīgu risinājumu. 	<u>Sociālās zinības</u> <ul style="list-style-type: none"> Izprot nesaskaņu cēloņus. Novērtē pieklājīgas uzvedības nozīmi sadarbības veicināšanā.
5.	Ētiskās vērtības	<ul style="list-style-type: none"> Mācās izvirzīt reālus un pozitīvus mērķus. Izprot un ikdienā ievēro taisnīgumu, godīgumu un darba tikuma nepieciešamību. Nosauc, kādas vērtības, tikumi un ieradumi ir paša rīcības pamatā. Paskaidro dažādu vērtību, tikumu, ieradumu un sabiedrībā atzīto uzvedības normu ietekmi uz cilvēka uzvedību, uzklausa atšķirīgus viedokļus. Meklē pamatojumu citu rīcībai un viedokļiem, nosauc un pamato savas, ģimenes locekļu, skolas vērtības. Rīkojas saskaņā ar savām vērtībām. 	<u>Sociālās zinības</u> <ul style="list-style-type: none"> Izprot saikni starp rīcību un sekām, pauž savu tikumisko izvēli. Prot paskaidrot, balstoties uz personisko pieredzi, kas ir ētiskais ideāls, kāda rīcība ir tikumiska un kāda netikumiska (iekšējie, ārējie faktori), kas ir sirdsapziņa.

2. Piederība valstij

Nr.	Temats	Sasniedzamais rezultāts	Starppriekšmetu saikne
1.	Ģimene un dzimta	<ul style="list-style-type: none"> Veido savas dzimtas koku. Apzinās ģimeni kā vērtību. Ir informēti par dažādiem ģimenes attiecību modeļiem. Prot pastāstīt par tradīcijām ģimenē. 	<u>Sociālās zinības</u> <ul style="list-style-type: none"> Zina, ka ir dažādas ģimenes, un apzinās ģimenes vērtību. Novērtē ģimeni, mājas kā nozīmīgas vērtības savā un citu cilvēku dzīvē. <u>Latvijas vēsture</u> <ul style="list-style-type: none"> Izprot, ka paša un ģimenes vēsture ir saistīta ar Latvijas vēsturi un tās notikumiem. Ir pieredze veidot dzimtas koku.
2.	Piederība pilsētai	<ul style="list-style-type: none"> Zina Latvijas kultūrvēsturiskos novadus, to īpatnības, tradīcijas. Ir interese par sava pilsētas vēstures un ievērojamu personību dzīves gājuma izzināšanu. Zina Daugavpils Draudzīgā aicinājuma vidusskolas absolventus un novadniekus – zināmus cilvēkus novadā un valstī. 	<u>Sociālās zinības</u> <ul style="list-style-type: none"> Prot pastāstīt par Latvijas kultūrvēsturiskajiem novadiem. <u>Latvijas vēsture</u> <ul style="list-style-type: none"> Zina savas tuvākās apkārtnes nozīmīgākos vēstures notikumus.

3.	Valstiskā identitāte	<ul style="list-style-type: none"> • Zina un svin Latvijas valsts svētkus, zina piemiņas un atceres dienas, cieņpilni izturas pret valsts simboliem. • Zina ievērojamus Latvijas cilvēkus – sportistus, kultūras darbiniekus, politiķus utt., ar ko valsts lepojas un kuri nes Latvijas vārdu pasaulē. • Izprot Brīvības cīnītāju nozīmi Latvijas neatkarības radīšanā, atjaunošanā un nostiprināšanā. • Raksturo Latvijas sabiedrību un tās kultūras un vēsturisko mantojumu, balstoties uz savu pieredzi un iepazīstot vēstures avotus un plašsaziņas līdzekļos pieejamo informāciju 	<p><u>Latvijas vēsture</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Atpazīst Latvijas ievērojamākās vēsturiskās personas.</i> • <i>Raksturo Latvijas valsts simbolus (karogs, himna, ģerbonis).</i> • <i>Saskata Latvijas valsts svētku un atceres dienu vēsturisko nozīmi.</i>
4.	Nacionālā identitāte	<ul style="list-style-type: none"> • Zina latviešu tautas kultūras mantojuma galvenās bagātības un simbolus (Dziesmu un deju svētku tradīcija, Dainu skapis, Gaismas pils u.c.). • Iesaistās kultūras vērtību apzināšanā, apgūšanā un saglabāšanā. • Salīdzina dažādu cilvēku pieredzētos notikumus ar atbilstošā laika Latvijas, Baltijas reģiona un Eiropas notikumiem. Skaidro, kas veido nacionālo (piederība Latvijai) un eiropisko identitāti. • Stāsta par Latvijas kaimiņvalstīm un Eiropas Savienības valstīm. Pamato, kādēļ valstīm ir jāuztur labas attiecības ar citām valstīm. Skaidro, kāpēc valsts ir aizsargājama. • Analizē Latvijai nozīmīgu kultūras parādību vēsturisko izcelsmi un pamato nepieciešamību tās saglabāt, vērtē izcilu kultūras un zinātnes personību lomu to attīstībā. 	<p><u>Sociālās zinības</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Zina nozīmīgākās kultūras jomas (sadzīve, nodarbošanās veids, izglītība, reliģija, māksla, literatūra, folklorā, etnogrāfija).</i> <p><u>Latvijas vēsture</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Ir motivēts izzināt tuvākās apkārtnes vēstures pieminekļu izcelsmi un vēsturi.</i> • <i>Saskata Latvijas valsts simbolu saistību ar notikumiem Latvijas vēsturē.</i> <p><u>Literatūra</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Izprot latviešu tautas garīgās kultūras vērtības.</i>
5.	Multikulturāla vide	<ul style="list-style-type: none"> • Apzinās savu nacionālo identitāti un citu tautību cilvēku esamību Latvijā. • Izprot un respektē kopīgo un atšķirīgo dažādu tautu tradīcijās. • Analizējot dažādus informācijas avotus, skaidro, kāpēc Latvijā ir izveidojusies etniskā, lingvistiskā un reliģiskā daudzveidība. Atrod un raksturo šīs daudzveidības ietekmi uz mūsdienu sabiedrību. 	<p><u>Sociālās zinības</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Prot salīdzināt un saskatīt dažādu tautu kopīgās un atšķirīgās iezīmes, to izpausmes paražās un tradīcijās.</i> • <i>Zina nozīmīgākās kultūras jomas (sadzīve, nodarbošanās veidi, izglītība, reliģija, māksla, literatūra, folklorā, etnogrāfija), kas raksturo katru tautu.</i> <p><u>Latvijas vēsture</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Izprot, kā Latvijas vēstures notikumi ir ietekmējuši sabiedrības attīstību, kā veidojusies paša dzīve.</i> • <i>Saskata dažādu kultūru mijiedarbību tuvākajā apkārtņē.</i> • <i>Izprot, ka Latvijas vēsture ir dažādu tautu un kultūru mijiedarbības rezultāts.</i> <p><u>Latviešu valoda</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Saskata atšķirības starp savā un citu etnosu kultūrā pieņemto runas etiķeti/runas uzvedības tradīcijām</i>

3. Pilsoniskā līdzdalība

Nr.	Temats	Sasniedzamais rezultāts	Starppriekšmetu saikne
1.	Tiesības un pienākumi	<ul style="list-style-type: none"> • Zina, kādi dokumenti nosaka cilvēka tiesības un pienākumus. • Izprot un ievēro pienākumu un tiesību vienotību. • Iepazīstot skolas un vietējās pašvaldības pārvaldi, nosaka pārvaldes institūciju funkcijas un savas iespējas sadarboties ar tām. 	<u>Sociālās zinības</u> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Izprot saistību starp tiesībām, pienākumiem un atbildību.</i>
2.	Pilsoniskās līdzdalības iespējas un prasmes	<ul style="list-style-type: none"> • Sāk iepazīt veidus, kā var piedalīties skolas dzīves organizēšanā. • Iepazīst skolēnu pašpārvaldes darbību un iespējas. • Iesaistās dažādu klases pasākumu organizēšanā. Ir gatavs uzņemties iniciatīvu un sadarboties. • Prot izteikt savu viedokli un ir saprotošs pret atšķirīgu viedokli. • Prot rast kompromisa risinājumu. • Ir gatavs uzņemties atbildību. • Iesaistās vietējās kopienas dzīves uzlabošanā un analizē, vai un kā iesaiste mainījusi kopienas dzīvi. 	<u>Sociālās zinības</u> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Izprot līdzdalības nozīmi skolas pašpārvaldes darbībā, lai uzlabotu skolas vidi.</i> • <i>Atzīst un respektē tiesības uz atšķirīgiem uzskatiem.</i> • <i>Novērtē sadarbības priekšrocības.</i> • <i>Prot argumentēt savu viedokli.</i> • <i>Apzinās labdarības nozīmīgumu.</i>
3.	Ilgtspējīga attīstība	<ul style="list-style-type: none"> • Prot šķirot atkritumus un ievēro to ikdienā. • Piedalās talkās, akcijās u.c. pasākumos vides aizsargāšanā. • Izprot atbalsta nepieciešamību mazāk aizsargātiem un grūtībās nonākušiem (gan dzīvām būtnēm, gan cilvēkiem). • Izprot, kas ir pārtikas drošība – tās pieejamība un veselīgs uzturs. • Pēta dažādu māsaimniecībā izmantojamo resursu patēriņu, sagatavo priekšlikumus resursu ilgtspējīgam patēriņam. 	<u>Sociālās zinības</u> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Zina veselīga uztura pamatprincipus.</i> • <i>Izprot cilvēku, institūciju un valstu sadarbības nozīmi tīras vides uzturēšanā.</i> • <i>Atšķir cilvēka galvenās ekonomiskās vajadzības un sociālās vajadzības.</i> • <i>Zina, ka ražošanas resursi ir ierobežoti.</i> <u>Dabaszinības</u> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Izprot atkritumu savākšanas un pārstrādes nozīmi, kā arī piedalās atkritumu savākšanā un šķirošanā.</i> • <i>Izprot tīra gaisa un tīra ūdens nozīmi.</i> • <i>Piedalās pasākumos, kas saistīti ar apkārtējās vides kvalitātes uzlabošanu, kā arī vietējo vides problēmu risināšanā.</i> <u>Mājturība un tehnoloģijas</u> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Izprot ekonomiskas saimniekošanas nozīmi cilvēka dzīves kvalitātes uzlabošanā un vides saudzēšanā.</i> • <i>Zina, ka sadzīves atkritumu pārstrāde un sadzīves ķīmisko līdzekļu saprātīga lietošana saudzē vidi.</i> • <i>Saskata likumsakarības starp galvenajiem māsaimniecībā izmantojamajiem resursiem un to taupīšanas nepieciešamību.</i>

4. Karjeras izvēle

Nr.	Temats	Sasniedzamais rezultāts	Starppriekšmetu saikne
1.	Es un mani dotumi	<ul style="list-style-type: none"> • Apzinās savas stiprās un vājās puses, kā arī savas intereses, spējas. • Izmantojot pedagoga dotos piemērus, plāno savu darbību ilglaicīgu mērķu sasniegšanai. Spriež, kā cilvēku spējas un zināšanas rada pievienoto vērtību. Prognozē, kā izglītība var ietekmēt dzīves labklājību nākotnē. 	<u>Sociālās zinības</u> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Spēj novērtēt savas intereses un spējas, darboties to attīstīšanā.</i>
2.	Mani darba ieradumi. Sadarbības prasmes	<ul style="list-style-type: none"> • Prot plānot savu dienas režīmu, ievērojot savas un citu intereses un iespējas. • Prot sadarboties ar dažāda vecuma cilvēkiem. 	<u>Sociālās zinības</u> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Izprot, kāpēc nepieciešams ievērot personīgo higiēnu un plānot laiku darbam un atpūtai.</i> • <i>Prot strādāt grupā - uzklausa un pārdomā citu uzskatus, neizdarot pārsteidzīgus secinājumus, atzīst citu vajadzības un intereses, kā arī ņem vērā citu domas, emocijas, pieredzi, attieksmes, pārlicību.</i>
3.	Brīvais laiks un tā izmantošana	<ul style="list-style-type: none"> • Izzina un izmanto daudzpusīgas lietderīga brīvā laika pavadīšanas iespējas, atrodot savām spējām un vēlmēm atbilstošāko. 	
4.	Mācīšanās prasmes un sasniegumi	<ul style="list-style-type: none"> • Mācās dokumentēt savus sasniegumus. • Apzinās zināšanu nozīmi nākotnē, spēj sevi motivēt mācību darbam un cenšas sasniegt savām spējām atbilstošus rezultātus. 	<u>Latviešu valoda</u> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Pieraksta un sistematizē informāciju, izmantojot dažādus paņēmienus.</i> <u>Sociālās zinības</u> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Mācās izvirzīt mērķus (plānot) sevis pilnveidei.</i>
5.	Profesiju daudzveidība, prestižs un pievilcība	<ul style="list-style-type: none"> • Izprot profesiju veidus un tajās veicamo darba specifiku: fizisks – garīgs darbs, darbs telpās – darbs ārā u.tml. • Izprot dažādo profesiju lomu sabiedrības dzīvē un veido priekšstatus par savu iespējamo nākotnes profesiju. • Pētot profesiju daudzveidību, domā par savām nākotnes iecerēm, par savām iespējām pilsētā/novadā/valstī. 	<u>Sociālās zinības</u> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Apzinās savu spēju un īpašību saistību ar iespējamo karjeru.</i>
6.	Lietišķā valoda, tās nozīme ikdienas dzīvē	<ul style="list-style-type: none"> • Izkopj savu valodas kultūru. • Izprot publiskas uzstāšanās būtību un ir apguvis prasmes tajā piedalīties, prezentējot dažādus darbus un uzstājoties. 	<u>Latviešu valoda</u> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Saprot valodas nozīmi kultūrā un savas personības pilnveidē.</i> • <i>Mērķtiecīgi pilnveido runāšanas prasmi.</i>

5. Veselība un vide

Nr.	Temats	Sasniedzamais rezultāts	Starppriekšmetu saikne
1.	Personīgā higiēna. Rūpes par ārējo izskatu	<ul style="list-style-type: none"> • Apzinās personīgās higiēnas nozīmi gan savas veselības uzturēšanā, gan savstarpējā saskarsmē, izprot tās ievērošanas nepieciešamību. • Izprot jēdzienu „personīgā higiēna”, zina, kādas darbības tās ietvaros nepieciešams veikt. • Prot izvēlēties piemērotus apavus, apģērbus un kosmētikas līdzekļus. • Veido paradumu rūpēties par savu ārējo izskatu. 	<u>Dabaszinības</u> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Izprot personīgās higiēnas ievērošanas nepieciešamību un ievēro to.</i> <u>Mājturība un tehnoloģijas</u> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Raksturo dažādus apģērba veidus; apzinās piemērota, situācijai atbilstoša apģērba izvēles nepieciešamību un prot to izvēlēties; zina apģērba kopšanas iespējas.</i>
2.	Sakopta apkārtējā vide un	<ul style="list-style-type: none"> • Saprot veselīgas, drošas un sakoptas dzīves un darba vides nozīmīgumu, nosacījumus un pasākumus, kurus veicot var samazināt vai izvairīties no veselības apdraudējumiem. 	<u>Sociālās zinības</u> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Novērtē veselību veicinošu vidi.</i> <u>Mājturība un tehnoloģijas</u>
	pašapkalpošanās prasmes	<ul style="list-style-type: none"> • Veido motivētu nepieciešamību, paradumu uzturēt ap sevi sakoptu vidi un rūpēties par tās sakārtošanu. 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Izprot ērtas un skaistas telpas iekārtojuma pamatprincipus; saprot racionālas darba vietas iekārtošanas un kārtības uzturēšanas nepieciešamību.</i>
3.	Ārējās vides ietekme uz cilvēka veselību	<ul style="list-style-type: none"> • Var nosaukt un atpazīt ārējos faktorus, kas var ietekmēt cilvēka veselību (troksnis, putekļi, sadzīves ķīmija, grauzēji, insekti u.c.). • Apzinās rīcību, kāda nepieciešama ārējo faktoru mazināšanai vai novēršanai. 	<u>Dabaszinības</u> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Zina apkārtējās vides piesārņojuma veidus un piesārņojuma izraisītājus.</i> • <i>Zina iespējamās traumas vai saindēšanās izraisītājus (indīgas vielas, kodīgas vielas, smacējošas vielas, indīgie augi, indīgās sēnes, dzīvnieki, elektrība, troksnis, starojums) un prot izvairīties no riska situācijām.</i> • <i>Piedalās pasākumos, kas saistīti ar apkārtējās vides kvalitātes uzlabošanu, kā arī vietējo vides problēmu risināšanā.</i>
4.	Dienas režīms. Veselību ietekmējošu paradumu veidošanās	<ul style="list-style-type: none"> • Prot atpazīt, nosaukt un raksturot ikdienas situācijas, kas ietekmē cilvēka veselību (ilgstoša atrašanās pie datora, nepietiekams laiks miegam, ēšanas režīms u.c.). • Prot atpazīt neveselīgu uzvedību un rīcību. • Ievēro un apzinās neveselīgu vidi sev apkārt. • Spēj saprātīgi un lietderīgi plānot laiku dienas darbiem un atpūtai. 	<u>Sociālās zinības</u> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Novērtē veselību veicinošu vidi.</i> • <i>Apzinās, ka cilvēks pats ir atbildīgs par savu veselību un drošību;</i> • <i>novērtē savus veselību ietekmējošos paradumus.</i>

6. Drošība

Satiksmes drošība

Nr.	Temats	Sasniedzamais rezultāts	Starppriekšmetu saikne
1.	Satiksmes noteikumi gājējiem un pasažieriem	<ul style="list-style-type: none"> Prot ievērot pasažieru drošības noteikumus un pienākumus dažādos sabiedriskajos transportlīdzekļos. Ievēro uzvedības noteikumus stacijā un autoostā, sabiedrisko transportlīdzekļu pieturās. 	<u>Sociālās zinības</u> <ul style="list-style-type: none"> Zina un ievēro ceļu satiksmes noteikumus (arī par velosipēdistu drošību) un citus drošības noteikumus. Zina, kā rīkoties nelaimes gadījumos un sniegt elementāru palīdzību cietušajam.
2.	Transporta līdzekļi	<ul style="list-style-type: none"> Prot raksturot transportlīdzekļus. Izprot transportlīdzekļa jaudu, kustības mobilitāti, bremzēšanas attālumu. Nepakļauj sevi un citus briesmām, bojājot transporta līdzekļus un apdraudot to kustību. 	
3.	Velosipēdists kā satiksmes dalībnieks un velosipēda uzturēšana braukšanas kārtībā	<ul style="list-style-type: none"> Zina, izprot un ievēro praksē velosipēda vadītāja noteikumus, droši iesaistoties satiksmē ar velosipēdu. Prot noteikt velosipēda tehniskās daļas un raksturot to nozīmi. Nodrošina savu un velosipēda pamanāmību uz ielas vai ceļa. 	
4.	Rīcība ceļa satiksmes negadījumos	<ul style="list-style-type: none"> Prot atbilstoši rīkoties un meklēt palīdzību nelaimes gadījumos. 	

Drošība ekstremālās situācijās

Nr.	Temats	Sasniedzamais rezultāts	Starppriekšmetu saikne
1.	Drošība ekstremālās situācijās un evakuācija	<ul style="list-style-type: none"> Prot adekvāti rīkoties un rast nepieciešamo palīdzību dabas katastrofu gadījumos, izsaucot atbildīgo institūciju pārstāvjus. Prot atbilstoši rīkoties trauksmes laikā. Rīkojas saskaņā ar evakuācijas plānu. 	<u>Sociālās zinības</u> <ul style="list-style-type: none"> Zina, kā rīkoties nelaimes gadījumos un sniegt elementāru palīdzību cietušajam. <u>Dabaszinības</u> <ul style="list-style-type: none"> Zina un ievēro drošības noteikumus, uzturoties dabā (uz ūdens, uz ledus, mežā, purvā, saulē). Izprot drošības noteikumu ievērošanas nepieciešamību un apzinās to neievērošanas sekas. Prot izsaukt pirmo palīdzību nelaimes gadījumā un, ja nepieciešams, sniegt pirmo palīdzību (piemēram, ugunsgrēka gadījumā, kodīgai vielai nokļūstot uz ādas).
2.	Ūdens	<ul style="list-style-type: none"> Prot izvērtēt un nepieļaut riska situācijas ūdenī, uz ledus un ūdenskrātuvju tuvumā. 	
3.	Ugunsdrošība	<ul style="list-style-type: none"> Zina un ievēro ugunsdrošības noteikumus. Prot rīkoties un zina, kur meklēt palīdzību nelaimes gadījumos. 	
4.	Pirotehnika	<ul style="list-style-type: none"> Prot novērtēt pirotehnikas bīstamību un apzinās nepareizas rīcības sekas. 	
5.	Bīstamie atradumi (lādiņi, ķīmiskās vielas, medikamenti, šļirces u.c.)	<ul style="list-style-type: none"> Prot rīkoties, konstatējot bīstamos atradumus, un apzinās nepareizas rīcības sekas. 	

7.-9.klase

1. Sevis izzināšana un pilnveidošana

Nr.	Temats	Sasniedzamais rezultāts	Starppriekšmetu saikne
1.	Sevis apzināšanās jeb pašidentitāte	<ul style="list-style-type: none"> • Apzinās savu individualitāti, atšķirību no citiem, analizē savas īpašības. Prot saskatīt un novērtēt pozitīvo sevī. Novērtē savus panākumus un neveiksmes. • Apzinās savas emocijas un mācās tās mērķtiecīgi vadīt. • Mācību procesa laikā vada emocijas un uzvedību sociāli pieņemami. Analizē domu un emociju ietekmi uz atbildīgu personisko lēmumu pieņemšanu. • Izvērtē citu cilvēku emocijas un rīcības iemeslus, izrāda empātiju un pielāgo savu uzvedību un komunikācijas veidu atbilstoši situācijai. • Skaidro gribas, rakstura, motivācijas, pozitīva pašvērtējuma, emociju, domu un uzvedības pārvaldīšanas lomu garīgajā un fiziskajā veselībā un savstarpējās attiecībās. Pieņemot lēmumus, apsver savas un citu cilvēku vajadzības, vēlmes un intereses. 	<p><u>Sociālās zinības</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Pazīst un raksturo iekšējās un ārējās kontroles mehānismus, kuri nosaka cilvēka rīcību un attiecības. • Izprot dažādu emociju un stresa cēloņus; zina, kā pārvarēt negatīvas emocijas un stresu, kā rīkoties psiholoģiskas krīzes gadījumos. • Pārvalda savas emocijas saskarsmē un sadarbībā. • Raksturo cilvēka iekšējo pasauli kā sirdsapziņas, prāta un jūtu kopumu. • Zina par garīgās pilnveidošanās dažādiem ceļiem.
2.	Mērķtiecība. Zinātkāre	<ul style="list-style-type: none"> • Apzināti savu darbību virza mērķu sasniegšanai. 	<p><u>Sociālās zinības</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Izvēles situācijā, balstoties uz ekonomiskiem apsvērumiem un ievērojot godīguma, taisnīguma un cilvēkmīlestības principus, izvērtē vairākas alternatīvas, prognozē pieņemtā lēmuma īstenošanas sekas un pieņem lēmumu darbībai. • Prot prognozēt savas rīcības sekas, balstoties uz cēloņu un seku mijasakarību izpratni.
3.	Savstarpējās attiecības	<ul style="list-style-type: none"> • Veido cieņpilnas savstarpējās attiecības ar līdzcilvēkiem. • Prot analizēt un risināt savstarpējo attiecību sarežģījumus gan reālajā, gan virtuālajā saziņas vidē, apzinās atbildību un zina likuma normas (normatīvajos dokumentos noteikto atbildību). • Attīsta empātijas spējas. 	<p><u>Sociālās zinības</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Spēj izvērtēt savu rīcību, izmantojot ētisku argumentāciju, ja nepieciešams, atzīt savas kļūdas un aizspriedumus un mainīties. • Respektē cilvēka dzīvības vērtību. • Izprot pozitīvu savstarpējo attiecību veidošanas principus.

4.	Konfliktu risināšana	<ul style="list-style-type: none"> • Prot analizēt konflikta situācijas un toleranti izvērtēt pretējās puses viedokli. • Spēj piedāvāt konflikta risināšanas ceļu, saskaņojot abu konfliktējošo pušu viedokļus. • Patstāvīgi lieto stresa pārvaldīšanas paņēmienus un spēj atbalstīt citus. 	<p><u>Sociālās zinības</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Ir iecietīgs pret atšķirīgo.</i> • <i>Pauž savu viedokli vai piedāvā problēmas risinājumu un uzklausa citu viedokli kopīgo mācību un sociālo mērķu sasniegšanai.</i> • <i>Prot saskaņot savas un citu vajadzības, meklējot problēmu risinājumus.</i> • <i>Zina par konfliktu veidiem un prot piedāvāt savu konflikta risināšanas ceļu.</i>
5.	Ētiskās vērtības	<ul style="list-style-type: none"> • Mācās izvirzīt reālus un pozitīvus mērķus, apzināti rīkojas to sasniegšanai. • Uzklausa atšķirīgus viedokļus un argumentēti pamato savus uzskatus. Skaidro, ka dažādas vērtības var būt savstarpējā pretrunā. • Savā uzvedībā ievēro vispārpieņemtās vērtības un sabiedrībā atzītās uzvedības normas. • Apzinās savas vērtības vispārcilvēcisko vērtību kontekstā (LR Satversmes preambula). • No pieredzes, kā arī analizējot dažādus avotus, secina, kā vērtības laika gaitā var mainīties. Balstoties savās vērtībās, izvēlas pasākumus, kuros iesaistīties, un, ja nepieciešams, iesaista citus, paskaidro un pamato savu izvēli vai iemeslus neiesaistīties. Virza savu rīcību saskaņā ar savām vērtībām, pamato savas izvēles. 	<p><u>Sociālās zinības</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Pauž savu tikumisko izvēli, to pamatojot.</i> • <i>Prot pastāstīt par pastāvīgo ētisko vērtību pasaulē un raksturot universālās ētiskās vērtības.</i> • <i>Prot paskaidrot, kas ir gribas brīvība un kā personisko izvēli ietekmē personiski pieņemtās ētiskās vērtības.</i>

2. Piederība valstij

Nr.	Temats	Sasniedzamais rezultāts	Starppriekšmetu saikne
1.	Ģimene un dzimta	<ul style="list-style-type: none"> Izprot attiecību veidošanu ģimenē. Apzinās ģimenes un tuvinieku atbalsta nozīmīgumu un savu lomu ģimenē. Pamato viedokli par ģimenes un laulības nozīmīgumu sabiedrības ilgtspējai, izvērtē laulības priekšrocības, salīdzinot ar neregistrētām attiecībām. 	<u>Sociālās zinības</u> <ul style="list-style-type: none"> Izprot pozitīvu savstarpējo attiecību veidošanas principus. Raksturo savas ģimenes ētiskās vērtības un novērtē ģimenes ieguldījumu savas personības veidošanā.
2.	Piederība pilsētai	<ul style="list-style-type: none"> Izprot lokālpatriotisma ideju un iedzīvina to savā attieksmē pret dzimto vietu, novadu, pilsētu. Ir iepazinis Daugavpils Draudzīgā aicinājuma vidusskolas vēsturi. 	<u>Latvijas vēsture</u> <ul style="list-style-type: none"> Saskata kultūrvēsturisko objektu nozīmi vēstures apgūvē.
3.	Valstiskā identitāte	<ul style="list-style-type: none"> Ir interese par Latvijas valsts svētku vēsturisko izcelsmi. Izprot piemiņas un atceres dienu jēgu un nozīmi, prot svinēt valsts svētkus. Zina nacionāla mēroga jaunatnes nevalstiskās organizācijas (Mazpulki, Jaunsardze, Skauti un Gaidas, u.c.) un ir iepazinis to darbību. Apzinās Brīvības cīņu nozīmīgumu dažādos vēstures posmos, prot godināt kritušos cīnītājus un viņu piemiņu. Skaidro, kādas var būt lojalitātes un patriotisma izpausmes mūsdienu (Latvijas) sabiedrībā. 	<u>Latvijas vēsture</u> <ul style="list-style-type: none"> Izprot vēsturiskos apstākļus un procesus, kuru rezultātā radās apstākļi Latvijas valsts dibināšanai, t.sk. latviešu strēlniekus kā Latvijas tautas vēstures vērtību, Latvijas valsts veidošanās un Brīvības cīņu nozīmīgumu un savstarpējo saistību ar Eiropas un pasaules vēstures notikumiem. <u>Sociālās zinības</u> <ul style="list-style-type: none"> Zina un praksē izmanto pilsoniskās līdzdalības iespējas skolas, pašvaldības un valsts mēroga norisēs. Sadarbojas ar citiem, piedaloties vietējai sabiedrībai nozīmīgos projektos. Zina Latvijas valsts simbolus. <u>Literatūra</u> <ul style="list-style-type: none"> Ir priekšstats par saulgriežiem un gadskārtām latviešu tautas tradīcijās.
4.	Nacionālā identitāte	<ul style="list-style-type: none"> Izprot un ar cieņu izturas pret nacionālās kultūras vērtībām. Ir vēlme tās saglabāt un popularizēt. Nosaka kultūras liecību piederību noteiktām sabiedrībām un vēsturiskiem laikmetiem, vērtē dažādus faktorus, kas ietekmē vēsturisko kultūras attīstību. 	<u>Latvijas vēsture</u> <ul style="list-style-type: none"> Izprot latviešu tautas veidošanās priekšnosacījums un apstākļus. Argumentē, kāpēc ir svarīgi saglabāt, kopt un aizsargāt kultūrvēsturiskos pieminekļus.
5.	Multikulturāla vide	<ul style="list-style-type: none"> Ir priekšstats par cilvēkiem, kuri dzīvo Latvijā un kuriem ir atšķirīga āriene, reliģiskā un etniskā piederība. Izmantojot daudzveidīgus informācijas avotus, izvērtē Latvijas, Eiropas un pasaules dažādu laiku sabiedrību kultūras, to mainību, pēctecību un zinātnes galvenos sasniegumus, lai secinātu par to 	<u>Sociālās zinības</u> <ul style="list-style-type: none"> Prot pastāstīt par pastāvīgajām ētiskajām vērtībām pasaulē un raksturot universālās ētiskās vērtības: labestību, godīgumu, taisnīgumu, iecietību, līdzietību, uzticību, brīvību un pietāti pret dzīvību, patiesumu, draudzību, mīlestību, solidaritāti, cieņu.

		<p>nozīmi cilvēces attīstībā, saskatītu to piemērus saglabātajā kultūras mantojumā un atpazītu katra laikmeta kultūrai raksturīgās liecības, piemēram, zīmes un simbolus.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Izprot un ievēro LR Satversmē nostiprinātās vērtības: cilvēka cieņa, brīvība, vienlīdzība, solidaritāte, taisnīgums, godīgums, darba tikums un ģimene (LR Satversmes preambula).	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Ir iecietīgi pret atšķirīgo (izņemot gadījumus, ja tiek aizskarta personības un sabiedrības drošība). Izprot, ka cilvēkiem ir dažāda reliģiskā, politiskā un cita pārliecība.</i> • <i>Ir tolerants pret mazākuma viedokli.</i> • <i>Zina Latvijas Republikas Satversmes nozīmi demokrātiskā sabiedrībā un paskaidro, uz kādām vērtībām tā balstīta.</i> <p><u>Latvijas vēsture</u> <i>Ar toleranci uzklausa atšķirīgus argumentētus vēstures skaidrojumus.</i></p>
--	--	--	--

3. Pilsoniskā līdzdalība

Nr.	Temats	Sasniedzamais rezultāts	Starppriekšmetu saikne
1.	Demokrātijas būtība un nozīme	<ul style="list-style-type: none"> • Zina Latvijas valsts pārvaldes struktūru. • Zina Latvijas Republikas Satversmes nozīmi, īpaši Satversmes Preambulā noteiktās vērtības. • Salīdzina valsts pārvaldes struktūru Latvijā un citās valstīs dažādos vēstures periodos, lai izvērtētu daudzveidīgas varas un valsts pārvaldes formas. Skaidro dažādu politisko režīmu darbību un to ietekmi uz indivīdu un sabiedrību. 	<u>Sociālās zinības</u> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Izprot demokrātiskas valsts un sabiedrības pamatprincipus.</i> • <i>Zina lēmējvaras, izpildvaras, tiesu varas institūcijas Latvijā.</i>
2.	Tiesības un pienākumi	<ul style="list-style-type: none"> • Zina, izprot un ievēro savas tiesības un pienākumus. • Ar cieņu un izpratni izturas pret citu cilvēku tiesībām. 	<u>Sociālās zinības</u> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Zina un izprot tiesības un pienākumus demokrātiskā valstī.</i>
3.	Pilsoniskās līdzdalības iespējas un prasmes	<ul style="list-style-type: none"> • Izprot pilsoniskās līdzdalības nozīmi, dažādību un iespējas. • Zina par savām iespējām Eiropas Savienībā. • Prot strādāt komandā, formulējot kopīgu viedokli. • Uzņemas atbildību, līdzdarbojoties savas klases un skolas rīkotajās aktivitātēs. • Prot argumentēti aizstāvēt savu viedokli, ar cieņu izturoties pret citu viedokļiem. • Apzinās dažādu skolēnu interešu grupu veidošanos un ietekmi uz klasesbiedru savstarpējām attiecībām un klases saliedētību. • Piedāvā īstenojamus un ilgtspējīgus risinājumus vietējās kopienas dzīves uzlabošanai. Sadarbībā ar citiem kādu no tiem īsteno un pamato savas iesaistes jēgu. 	<u>Sociālās zinības</u> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Ir apguvis demokrātiskas pilsoniskās līdzdalības prasmes.</i> • <i>Prot veidot tolerantu attieksmi pret atšķirīgām kultūrām un atšķirīgo sabiedrībā kopumā.</i> • <i>Spēj formulēt savu viedokli, piedāvājot problēmas risinājumu un uz klausot citu viedokli.</i> • <i>Ir apguvis publiskās uzstāšanās prasmes.</i> • <i>Zina par Eiropas Savienības izveidi un tās darbības virzieniem.</i> <u>Latvijas vēsture</u> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Izprot, ka Latvija ir Eiropas Savienības dalībvalsts.</i> <u>Pasaules vēsture</u> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Zina Eiropas Savienības pamatvērtības.</i>
4.	Brīvprātīgais darbs	<ul style="list-style-type: none"> • Zina brīvprātīgā darba būtību. • Apzinās brīvprātīgā darba nozīmi personības veidošanā, savas karjeras un sabiedrības izaugsmē. 	<u>Sociālās zinības</u> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Zina, kas ir altruisms, un izprot tā nozīmi.</i>
5.	Ilgtspējīga attīstība	<ul style="list-style-type: none"> • Izprot Latvijas vietu globālajā pasaulē. • Izprot globalizācijas plusus un mīnus. • Izprot globālās pasaules drošības jautājumus un klimata pārmaiņu jautājumus. • Izprot masu mediju ietekmi informācijas iegūšanā, spēj izmantot dažādus informācijas avotus. 	<u>Sociālās zinības</u> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Izprot globalizācijas jautājumus, tās izpausmes Latvijā un pasaulē.</i> <u>Mājturība un tehnoloģijas</u> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Apzinās iespējas sabiedrības ilgtspējīgas attīstības sekmēšanai.</i> <u>Ģeogrāfija</u>

	<ul style="list-style-type: none"> • Zina iedzīvotāju skaitu pasaulē, izprot iedzīvotāju migrācijas veidus un sekas. • Izprot sabiedrības daudzveidību. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zina iedzīvotāju nacionālā sastāva pārmaiņas Latvijā; savas tautas tradīcijas un etnogrāfiskās īpatnības Latvijas novados. • Izprot citu etnisko grupu ieguldījumu Latvijas attīstībā. • Izprot dabas katastrofu ietekmi uz cilvēka dzīves apstākļiem.
--	---	--

4. Karjeras izvēle

Nr.	Temats	Sasniedzamais rezultāts	Starppriekšmetu saikne
1.	Vajadzības, vēlmes un spējas. Pašvērtējums	<ul style="list-style-type: none"> • Ir objektīvi izvērtējis, pārzina savus dotumus, spējas un intereses, samēro savas intereses un spējas, personīgās īpašības un vērtības. • Novērtē sava gribasspēka, neatlaidības un personīgā ieguldījuma nozīmīgumu dzīves mērķu sasniegšanā. • Novērtē savu sasniegumu rezultātus. 	<u>Sociālās zinības</u> <ul style="list-style-type: none"> • Apzinās darba vērtību; plāno savu turpmākās profesionālās darbības jomu, izvērtējot savas spējas, intereses un sabiedrības vajadzības.
2.	Savu interešu, spēju un dotību attīstīšanu	<ul style="list-style-type: none"> • Saprot, kā skolā, ārpuskolas aktivitātēs un ikdienā var attīstīt savas intereses, spējas un dotības. • Apzinās interešu izglītības un brīvprātīgo darba nozīmi savas pašattīstības veicināšanā. 	
3.	Izglītības vērtība	<ul style="list-style-type: none"> • Izprot izglītības, profesijas un nodarbinātības saistību. • Apzinās izglītību kā vērtību, ir motivēts turpināt izglītību. • Izprot Latvijas izglītības sistēmu un savas tālākās izglītības iespējas. • Zina dažādus avotus, kur meklēt informāciju par izglītības iespējām. • Izmantojot dažādus informācijas avotus, izvērtē iegūtās izglītības (līmeņa) nozīmi dažādās sabiedrībās. Skaidro darba ražīguma ietekmi uz ekonomisko situāciju un indivīda un sabiedrības labklājību. 	<u>Sociālās zinības</u> <ul style="list-style-type: none"> • Kritiski novērtē, izvēlas un izmanto mācību uzdevumam atbilstošu informācijas ieguves veidu.

4.	Profesiju daudzveidīgā pasaule	<ul style="list-style-type: none"> • Apzinās karjeras nozīmi cilvēka dzīvē un saprot karjeras plānošanas pamatnosacījumus. • Prot savākt, apkopot un analizēt atbilstošu informāciju par profesijām, izzina savas turpmākās izglītības iespējas. • Ir apzinājis sev saistošās profesijas. Iesaistās darba izmēģinājumos. • Ir iegūtas zināšanas par vietējo darba tirgu. 	<p><u>Sociālās zinības</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Zina, kas ir darba tirgus un kādas ir iespējas tajā iesaistīties. • Zina, kas ir bezdarbs, ar piemēriem prot raksturot tā veidus un zina, kādas ir valsts sociālās garantijas. • Atbilstoši mācību mērķim patstāvīgi izvēlas un lieto piemērotus informācijas avotus. <p><u>Latviešu valoda</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Izvēlas un izmanto lasīšanas mērķim atbilstošu lasīšanas stratēģiju. • Kritiski vērtē tekstā ietverto informāciju un izmanto to savā darbībā. <p><u>Ģeogrāfija</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Analizē un novērtē ekonomiskos un sociāla rakstura procesus Latvijā, Eiropā un pasaulē, izmantojot dažādus informācijas avotus. <p><u>Bioloģija</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Ir ieguvis izpratni par profesijām, kurās nepieciešamas bioloģijas zināšanas, piedaloties mācību ekskursijās (piemēram, uz selekcijas staciju, botānisko dārzu, mikrobioloģijas institūtu, ārstniecības iestādi, zemnieku saimniecību vai fermu) vai tiekoties ar dažādu profesiju pārstāvjiem. <p><u>Fizika</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Zina profesijas, kas saistītas ar fiziku. <p><u>Kīmija</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Zina profesijas, kas saistītas ar ķīmiju. <p>Dažādos informācijas avotos iegūst informāciju par profesijām, kas saistītas ar ķīmiju, tai skaitā, apmeklējot ķīmiskās rūpnīcas, zinātniskās pētniecības laboratorijas.</p>
----	--------------------------------	--	--

5.	Individuālā karjeras plāna izveide	<ul style="list-style-type: none"> • Ir apgūtas plānošanas prasmes un veicināta spēja uzņemties atbildību par savu plānu īstenošanu. • Prot pieņemt ar karjeras izvēli saistītus lēmumus. • Ir izveidota un regulāri tiek papildināta savu sasniegumu mape (portfolio). 	<u>Sociālās zinības</u> <ul style="list-style-type: none"> • Prot plānot mācību darba secību, mācīšanās gaitā vērtēt savu mācīšanos un veikt nepieciešamās korekcijas mācību uzdevuma veikšanas secībā.
----	------------------------------------	--	--

5. Veselība un vide

Nr.	Temats	Sasniedzamais rezultāts	Starppriekšmetu saikne
1.	Pusaudžu un jauniešu dzimuma nobriešana, un personības attīstība (dažādas pārvērtības manā ķermenī, jaunas sajūtas un izjūtas). Raksturīgās pusaudžu īpašības pubertātes periodā	<ul style="list-style-type: none"> • Izprot fiziskās (primāro un sekundāro dzimuma pazīmju veidošanās), psihiskās, emocionālās izmaiņas savā organismā un ir gatavs tās pieņemt. • Veidojas nepieciešamība un ir prasmes ievērot higiēnas normas. • Apzinās raksturīgās pusaudžu īpašības pubertātes vecumā un spēj adekvāti rīkoties. • Spēj izprast emociju izpausmes savos vienaudzos. Spēj sevi novērtēt un pozitīvi ietekmēt savu veselību. 	<u>Sociālās zinības</u> <ul style="list-style-type: none"> • Izprot fizioloģiskās pārmaiņas pusaudža un jaunieša organismā.
2.	Ar dzimuma piederību saistītās rakstura, uzvedības iezīmes. Seksualitāte kā neatņemama personības sastāvdaļa. Cieņa	<ul style="list-style-type: none"> • Ir pozitīva attieksme un cieņa pret savu dzimumu un pretējo dzimumu. • Apzinās savu dzimumu un ar to saistītās rakstura un uzvedības iezīmes un prot respektēt pretējā dzimuma atšķirības. Veidojas pozitīva attieksme pret jēdzieniem <i>sievšķība</i> un <i>vīrišķība</i>. • Spēj atbilstoši izvērtēt sava rakstura iezīmes dzimuma piederības kontekstā. • Apzinās savu seksualitāti kā neatņemamu personības sastāvdaļu, izprot jēdzienu par atbildību savstarpējas attiecībās un dzimumattiecībās. 	<u>Sociālās zinības</u> <ul style="list-style-type: none"> • Izprot seksualitātes būtību, dzimumu lomas; apzinās dzimumu līdztiesības vērtību. • Zina par seksuālajām novirzēm, seksa industriju. • Izprot ģimenes partnerattiecību būtību un savstarpējo atbildību un izsaka savu viedokli par vērtībām ģimenē (mīlestību, savstarpēju cieņu, atbildību, uzticību, godīgumu).

	pret savu un pretējo dzimumu. Atbildība savstarpējās attiecībās, t.sk. dzimumattiecībās	<ul style="list-style-type: none"> • Ir informēts par jaunajiem piemērotām un pieejamām kontracepcijas metodēm. 	
3.	Dažādu jūtu izpausmes veidi (verbālie un neverbālie), to izvērtēšana	<ul style="list-style-type: none"> • Apzinās, ka jūtas un emocijas ir katra cilvēka dabiskas izpausmes, kam ir svarīga nozīme attiecību veidošanā. • Ir izpratne par dažādām jūtu paušanas iespējām. • Spēj savaldīt savas jūtas, prot tās paust, neaizvainojot citus. Izprot, spēj pieņemt un cienīt citu paustās jūtas.. 	<u>Sociālās zinības</u> <ul style="list-style-type: none"> • Izprot pozitīvu savstarpējo attiecību veidošanas principus. • Izprot dažādu emociju un stresa cēloņus; zina, kā pārvarēt negatīvas emocijas un stresu, kā rīkoties psiholoģiskas krīzes gadījumos.
4.	Narkotisko, psihotropo, kā arī jauno psihoaktīvo vielu, alkohola, smēķēšanas ietekme uz veselību	<ul style="list-style-type: none"> • Apzinās atkarību izraisošo vielu lietošanas cēloņus, motīvus un sekas, kā arī ir prasmes uzlabot savu emocionālo stāvokli, neizmantojot sev un citiem kaitīgus paņēmienus. • Ir izpratne par medikamentu lietošanas noteikumiem. • Ir izpratne par jauno psihoaktīvo vielu (zāļu maisījumi, vīraki u.c.) lietošanas negatīvo ietekmi uz veselību. • Ir prasme izvērtēt dažādas situācijas un pieņemt veselībai pozitīvus lēmumus. • Spēj pretoties negatīvam psiholoģiskam spiedienam. Spēj izvēlēties piemērotas nodarbošanās savā brīvajā laikā. • Izprot alkohola un tabakas reklāmas būtību. • Zina institūcijas un organizācijas, kur vērsties pēc palīdzības. • Zina savus pienākumus un tiesības attiecībā uz atkarību izraisošo vielu lietošanu (pasīvā smēķēšana u.c.) 	<u>Sociālās zinības</u> <ul style="list-style-type: none"> • Izprot, ka atkarība ir slimība; nosaka un pamato atkarību izraisošo vielu lietošanas cēloņus; izprot atkarību izraisošo vielu ietekmi uz cilvēka fizisko, psihisko un sociālo veselību. • Izprot un raksturo savu paradumu ietekmi uz veselību zina, kā Latvijas normatīvie akti regulē atkarību izraisošo vielu lietošanu un izplatīšanu. <u>Bioloģija</u> <ul style="list-style-type: none"> • Apzinās veselīga dzīvesveida nozīmi, riska faktoros un sekas, rīkojas, lai mazinātu atkarības risku.
5.	Azartspēļu atkarība. Datorspēļu atkarība. Interneta atkarība	<ul style="list-style-type: none"> • Izprot šo atkarību negatīvo ietekmi uz cilvēka psihisko un fizisko veselību. Ir prasme atteikties no nevēlama piedāvājuma. • Spēj izvēlēties piemērotas nodarbošanās savā brīvajā laikā. • Zina institūcijas un organizācijas, kur vērsties pēc palīdzības. 	<u>Informātika</u> <ul style="list-style-type: none"> • Saprot, ka pārmērīga datorspēļu izmantošana var radīt atkarību.
6.	Veselīga vide	<ul style="list-style-type: none"> • Zina vides faktoru ietekmi uz cilvēka veselību. Izvēlas sev labvēlīgu un veselībai nekaitīgu vidi. • Saprot, ka ikviens var būt līdzdalīgs veselīgas vides veidošanā skolā, mājās, pilsētā utt. 	<u>Sociālās zinības</u> <ul style="list-style-type: none"> • Izprot cilvēka un vides mijiedarbību; zina, kā vides ķīmiskais, fizikālais un bioloģiskais piesārņojums ietekmē cilvēku veselību. <u>Bioloģija</u> <ul style="list-style-type: none"> • Izprot vides aizsardzības nepieciešamību un problemātiku Latvijā un pasaulē. <u>Fizika</u> <ul style="list-style-type: none"> • Saskata cilvēku saimnieciskās darbības radītās problēmas saistībā ar vidi (dabas resursu - akmeņogļu, gāzes un naftas

			<p>krājumu - izsīkšana, ozona slāņa biezuma samazināšanās, elektroenerģijas ražošanas ietekme).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Apzinās fizikālo procesu (piesārņojums no siltumizolācijas materiāliem, siltuma dzinējiem, kurināmā sadegšanas produktiem, trokšņiem) ietekmi uz vidi un piedalās vides kvalitātes saglabāšanā un uzlabošanā. <p><u>Kīmija</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Gūst pieredzi kopējos projektos, kas saistīti ar vides kvalitātes saglabāšanu un uzlabošanu, kā arī organizē tos.
--	--	--	--

6. Drošība

Satiksmes drošība

Nr.	Temats	Sasniedzamais rezultāts	Starppriekšmetu saikne
1.	Satiksmes dalībnieka atbildība	<ul style="list-style-type: none"> • Apzinās savu lomu un atbildību satiksmes kustībā. 	<p><u>Sociālās zinības</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Zina un ievēro ceļu satiksmes noteikumus (arī par velosipēdistu un motorizēto transportlīdzekļu vadītāju drošību) un citus drošības noteikumus.
2.	Motorizētie transportlīdzekļi	<ul style="list-style-type: none"> • Zina, kurus transportlīdzekļus un ar kādiem nosacījumiem var vadīt pusaudžu vecumā. • Iesaistoties ceļu satiksmē, ievēro satiksmes noteikumus. • Pieņem atbildīgus lēmumus arī sarežģītās satiksmes situācijās uz ceļa. 	

Drošība ekstremālās situācijās

Nr.	Temats	Sasniedzamais rezultāts	Starppriekšmetu saikne
1.	Ugunsdrošība	<ul style="list-style-type: none"> • Ievēro ugunsdrošības noteikumus un spēj ietekmēt citus saprātīgai rīcībai saskarē ar uguni. 	<p><u>Sociālās zinības</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Zina, kā rīkoties bīstamās situācijās mājās, uz ielas, kalnos, uz ūdens, mežā, ugunsgrēka gadījumā, saskarē ar elektrību vadošiem priekšmetiem.
2.	Civīlā aizsardzība. Evakuācija	<ul style="list-style-type: none"> • Prot pareizi rīkoties evakuāciju (skolā un citās sabiedriskās vietās) gadījumos. Nerada situācijas, kurās nepieciešama evakuācija (viltus trauksmes, zvani utt.), un apzinās atbildību. 	
3.	Drošība masu pasākumos un sabiedriskās vietās	<ul style="list-style-type: none"> • Prot novērtēt situāciju masu pasākumos un sabiedriskās vietās un atbilstoši tai rīkoties. 	
4.	Pašaizsardzība	<ul style="list-style-type: none"> • Prot sargāt savu personisko mantu. Prot atbilstoši rīkoties, ja konstatēta personisko mantu zādzība. 	
5.	Pirotehnika	<ul style="list-style-type: none"> • Zina, ka ir sertificēta pirotehnika, kas jālieto atbilstoši instrukcijām, nepakļaujot sevi un citus briesmām. 	
6.	Pirmā palīdzība nelaiemes gadījumos	<ul style="list-style-type: none"> • Prot pareizi rīkoties dažādos nelaiemes gadījumos, pasargājot sevi un citus no tiem. • Nelaiemes gadījumā prot izsaukt atbildīgos dienestus. 	<p><u>Sociālās zinības</u></p>

			<ul style="list-style-type: none"> • Prot sniegt pirmo palīdzību atbilstoši situācijai (kur var palīdzēt sev vai citiem), zina, kā izsaukt palīdzības dienestus, spēj sniegt emocionālu atbalstu grūtībās. <p><u>Kīmija</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Pieņem pareizus lēmumus, lai sniegtu palīdzību, ja kāds cietis no veselībai bīstamām vielām vai ugunsgrēkā.
--	--	--	--

10.-12.klase

1. Sevis izzināšana un pilnveidošana

Nr.	Temats	Sasniedzamais rezultāts	Starppriekšmetu saikne
1.	Sevis apzināšanās jeb pašidentitāte	<ul style="list-style-type: none"> Prot analizēt savu pašvērtējumu un apzinās tā nozīmi personības izaugsmē un attiecību veidošanā. Apzinās savu identitāti un personīgo potenciālu, ir pozitīva attieksme pret sevi un dzīvi. Apzinās sevi, savas jūtas, prot tās mērķtiecīgi vadīt. 	<u>Psiholoģija</u> <ul style="list-style-type: none"> Izprot stresa vadīšanu. Atpazīst un raksturo dažādas emocijas un jūtas, atšķirīgus garastāvokļus.
2.	Mērķtiecība. Zinātkāre	<ul style="list-style-type: none"> Analizē un pieņem lēmumus, izvirza prioritātes, kas sekmē mērķu sasniegšanu. Apzinās savu lēmumu darbības sekas, spēj sekot saviem nodomiem un mērķiem. Izmantojot kritisko domāšanu, formulē savas vērtības, izvērtē individuālās zināšanas, prasmes un atpazīst iztrūkstošo. 	<u>Psiholoģija</u> <ul style="list-style-type: none"> Zina katra kognitīvā procesa lomu un funkcijas dažādu veidu zināšanu un prasmju apguves procesā.
3.	Savstarpējās attiecības	<ul style="list-style-type: none"> Veido cienpilnas un atbalstošas savstarpējās attiecības. Kritiski izvērtē savstarpējo attiecību veidošanos reālajā un virtuālajā saziņas vidē/ sociālajos tīklos, izvairoties no emocionālās un fiziskās vardarbības. Prot risināt konfliktus, meklējot kompromisu un pieņemot atbildīgus lēmumus. Izvērtē situācijas, kurās tiek apdraudēta kolektīvā drošība un veselība, cieņa un cilvēktiesības, piedāvā iespējamo draudu novēršanas risinājumus. 	<u>Psiholoģija</u> <ul style="list-style-type: none"> Zina aizspriedumu negatīvo ietekmi. Zina efektīvas saskarsmes priekšnosacījumus. Analizē cilvēka uzvedību no novēroto kognitīvo procesu, emociju un motivācijas izpausmju viedokļa. <u>Filozofija</u> <ul style="list-style-type: none"> Spēj salīdzināt dažādas izpratnes par izzini. <u>Kulturoloģija</u> <ul style="list-style-type: none"> Ir tolerants pret dažādām kultūrām un prot veidot pozitīvas attiecības ar dažādu kultūru un reliģiju pārstāvjiem.
4.	Konfliktu risināšana	<ul style="list-style-type: none"> Prot izmantot dažādus saskarsmes paņēmienus konflikta situācijās, kontrolēt un vadīt savu rīcību un emocijas konfliktā, argumentēt savu viedokli. Spēj piedāvāt konflikta risināšanas variantus un nepieciešamības gadījumā uzņemties konflikta risināšanas vadību. 	<u>Psiholoģija</u> <ul style="list-style-type: none"> Zina konfliktu cēloņus, attīstību un risināšanas stratēģijas. Izmanto dažādus saskarsmes paņēmienus un atpazīst saskarsmes šķēršļus modelētajā situācijā.
5.	Ētiskās vērtības	<ul style="list-style-type: none"> Ievēro taisnīguma, godīguma principu un darba tikumu. Saskaņo savas vērtības ar vispārcilvēciskajām vērtībām (LR Satversmes preambula). 	<u>Filozofija</u> <ul style="list-style-type: none"> Prot pamatot un argumentēt savu viedokli jautājumā par absolūtām un relatīvām vērtībām. Prot pamatot savu vērtību izvēli.

2. Piederība valstij

Nr.	Temats	Sasniedzamais rezultāts	Starppriekšmetu saikne
1.	Ģimene un dzimta	<ul style="list-style-type: none"> • Apzinās savas saknes, ieguvumus un iespējamus apdraudējumus veselībai, pašidentitātei un sociālajai identitātei. • Izprot ģimeni kā sociālo grupu. Apzinās mīlestības un laulības nozīmi ģimenes veidošanā, nākamās paaudzes radīšanā. • Apzinās tikumības, atbildības un paškontroles nozīmi ģimenes veidošanā un dzīvē. • Izprot ģimenes nozīmi personības pilnveidē. 	<p><u>Latvijas un pasaules vēsture</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Ir pieredze diskutēt par individuālo un kolektīvo atbildību vēsturē.</i> • <i>Izprot ētisko un vispārcilvēcisko vērtību pārmantojamības nozīmi un nepieciešamību.</i> <p><u>Psiholoģija</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Skaidro iedzimtības un sociālās vides faktoru nozīmi indivīda attīstībā.</i> • <i>Raksturo bioloģisko un sociālo faktoru ietekmi uz personības īpašībām un kognitīvo spēju veicināšanu.</i>
2.	Piederība pilsētai	<ul style="list-style-type: none"> • Apzinās Daugavpils Draudzīgā aicinājuma vidusskolas nozīmi/tēlu vietējās kopienas izglītības un kultūrvides veidošanā, izjūt piederību tai. • Interesējas Daugavils attīstības perspektīvām. • Lepojas ar piederību savai kopienai, meklē un saskata iespējas savas dzīves veidošanai novadā/pilsētā. 	<p><u>Latvijas un pasaules vēsture</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Ir interese par savas pilsētas, novada vēsturi un kultūru.</i> <p><u>Politika un tiesības</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Izjūt piederību savai kopienai.</i>
3.	Valstiskā identitāte	<ul style="list-style-type: none"> • Zina Latvijas veiksmes stāstus uzņēmējdarbībā, kultūrā, sportā u.c. jomās. • Ir lojāls Latvijas valstij, apzinās pilsoņa iespējas, pienākumus un atbildību, ir sabiedriski aktīvs un ieinteresēts valsts izaugsmē. • Ir interese par politiskajiem un sociālekonomiskajiem procesiem un notikumiem Latvijā, Eiropā, pasaulē. Izprot Latvijas vietu tajos. • Spēj izteikt konstruktīvu kritiku un priekšlikumus dažādu valstisku problēmu risināšanai. • Izprot Latvijas valsts brīvību, patstāvību un demokrātiju kā neatņemamas valsts vērtības • Apzinās sevi kā valsts veidotāju. 	<p><u>Latvijas un pasaules vēsture</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Raksturo svarīgākos Latvijas un globālās vēstures virzienus.</i> • <i>Izprot Latvijas valsts rašanās apstākļus.</i> • <i>Ir pieredze analizēt daudzveidīgo sociālo, saimniecisko, ideoloģisko un ārpolitisko ietekmi uz Latvijas valstiskuma attīstību.</i> • <i>Prot diskutēt par individuālo un kolektīvo atbildību vēsturē un mūsdienās.</i> <p><u>Politika un tiesības</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Izzina tautas un nācijas veidošanos un kultūrvēsturisko mantojumu.</i> • <i>Analizē pilsoniskās sabiedrības un valsts sadarbības nepieciešamību dažādu viedokļu saskaņošanā un interešu konfliktu novēršanā.</i> • <i>Pauž savu nostāju par Latvijas sabiedrības konsolidāciju, valstiskuma saglabāšanu un attīstību, to nozīmi.</i> <p><u>Ekonomika</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Prot raksturot Latvijas pastāvošo ekonomisko sistēmu.</i>

4.	Nacionālā identitāte	<ul style="list-style-type: none"> • Zina Latvijas Kultūras kanonā nosauktās vērtības. • Izprot nacionālās pašapziņas būtību. 	<u>Latvijas un pasaules vēsture</u> <ul style="list-style-type: none"> • Izprot etniskās un nacionālās identitātes veidošanos Latvijā, Eiropā un pasaulē 19. gadsimtā. • Analizē cilvēku nacionālo identitāti. • Raksturo Latvijas nacionālās idejas un kultūrautonomijas idejas rašanos.
			<u>Politika un tiesības</u> <ul style="list-style-type: none"> • Izprot pilsoņa atbildību un devumu savai valstij. • Saprot, ka patstāvīgi domājošs cilvēks var ietekmēt sabiedrības pārvaldīšanas norises. • Pēta etniskās un politiskās nācijas veidošanās īpatnības. <u>Kulturoloģija</u> <ul style="list-style-type: none"> • Apzinās kultūras mantojuma, tradīciju lomu un vērtību pasaules un Latvijas kultūrā. • Raksturo nacionālo kultūru iezīmes Latvijā un Eiropā. <u>Latviešu valoda un literatūra</u> <ul style="list-style-type: none"> • Izprot latviešu tautas garīgās kultūras vērtības.
5.	Multikulturāla vide	<ul style="list-style-type: none"> • Apzinās savu un respektē citu cilvēku pasaules redzējumu, novērtē starpkultūru dialoga nepieciešamību sadzīves, sociālpolitisku un sociālekonomisku problēmu risināšanā. • Prot izvērtēt sabiedrībā valdošos stereotipus un aizspriedumus pret dažādām minoritātēm un toleranti attiecas pret citādo/ atšķirīgo. 	<u>Latvijas un pasaules vēsture</u> <ul style="list-style-type: none"> • Ir toleranta attieksme pret mūsdienu pasaules daudzveidību. <u>Psiholoģija</u> <ul style="list-style-type: none"> • Atpazīst izplatītos stereotipus, atšķir tos no personības īpašībām. <u>Politika un tiesības</u> <ul style="list-style-type: none"> • Spēj analizēt sociālo un kultūrintentāšu daudzveidību un pārklāšanos mūsdienu sabiedrībā. <u>Kulturoloģija</u> <ul style="list-style-type: none"> • Ir toleranti pret dažādām kultūrām, prot veidot pozitīvas attiecības ar dažādu kultūru un reliģiju pārstāvjiem.

3. Pilsoniskā līdzdalība

Nr.	Temats	Sasniedzamais rezultāts	Starppriekšmetu saikne
1.	Demokrātijas būtība un nozīme	<ul style="list-style-type: none"> • Izprot Latvijas lēmējvaras, izpildvaras un tiesu varas institūciju darbību. • Zina nevalstisko organizāciju lomu demokrātijas principu stiprināšanā. 	<u>Politika un tiesības</u> <ul style="list-style-type: none"> • Apzinās demokrātijas nozīmi mūsdienu sabiedrībā. • Izprot likumdošanas, tiesu un izpildvaras darbības pamatprincipus un funkciju sadalījumu Satversmē.

2.	Tiesības un pienākumi	<ul style="list-style-type: none"> • Izprot un ievēro savus pienākumus pret sabiedrību un valsti. • Zina un izprot cilvēktiesību normas. 	<u>Politika un tiesības</u> <ul style="list-style-type: none"> • Zina indivīda tiesības un pienākumus. • Izprot valsts tiesību, krimināltiesību, civiltiesību un administratīvo tiesību jomu galvenos uzdevumus un principus. • Izprot vecāku un bērnu savstarpējo tiesību un pienākumu būtību.
3.	Pilsoniskās līdzdalības iespējas un prasmes	<ul style="list-style-type: none"> • Zina un izprot savas pilsoniskās līdzdalības iespējas skolas un pilsētas/novada dzīves organizēšanā. 	<u>Politika un tiesības</u> <ul style="list-style-type: none"> • Ir iepazinis sabiedriski politisko aktivitāšu iespējas. • Izprot politiskās līdzdalības ietekmi un nozīmi demokrātijā.
		<ul style="list-style-type: none"> • Zina un izprot savas pilsoniskās līdzdalības iespējas lēmumu pieņemšanas procesos valsts un Eiropas Savienības līmenī. • Apzinās iespējas piedalīties dažādās jauniešu nevalstiskās organizācijās. • Prot argumentēt un izmantot publiskās runas prasmes. • Prot piedalīties lēmuma pieņemšanā un sadarboties. • Ir gatavs uzņemties atbildību. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zina politiskās līdzdalības formas un veidus demokrātiskā sabiedrībā. • Apzinās Latvijas iedzīvotāju ieguvumus un iespējas Eiropas Savienībā. Prot argumentēti formulēt savu viedokli, veidot personīgo attieksmi par aktuāliem politikas jautājumiem. <u>Latvijas un pasaules vēsture</u> <ul style="list-style-type: none"> • Ir apguvis diskusijas prasmes par individuālo un kolektīvo atbildību vēsturē un mūsdienās.
4.	Brīvprātīgais darbs	<ul style="list-style-type: none"> • Izprot brīvprātīgā darba nozīmi. • Zina par brīvprātīgā darba iespējām savā pilsētā/ novadā, Latvijā, Eiropas Savienībā un pasaulē. • Ir motivēts veikt brīvprātīgo darbu. 	<u>Politika un tiesības</u> <ul style="list-style-type: none"> • Izprot pilsoņa atbildību un devumu savai valstij.
5.	Ilgspējīga attīstība	<ul style="list-style-type: none"> • Zina un apzinās galvenās ar globalizāciju saistītās problēmas pasaulē (konflikti un cilvēkdrošība, nabadzība, ilgtspējīga iepirkšanās, pārtikas krīze, migrācija un emigrācija, starpkultūru attiecības u.c.). • Apzinās izglītības piedāvājumu un pieejamību Latvijā un pasaulē. • Izprot masu mediju ietekmi un spēj analizēt un kritiski vērtēt informāciju. • Izprot katra cilvēka atbildību un iespējas uzlabot dzīves kvalitāti mijiedarbīgā pasaulē. 	<u>Geogrāfija</u> <ul style="list-style-type: none"> • Apzinās iedzīvotāju migrācijas procesā izveidojušās problēmas. • Ir iepazinis cilvēku dzīvesveida un tradīciju daudzveidību. • Izprot dažādu reliģisku un etnisku konfliktu cēloņus un sekas pasaules reģionos. • Izprot pārtikas nodrošinājuma problēmas attīstītās un attīstības valstīs. <u>Psiholoģija</u> <ul style="list-style-type: none"> • Analizē plašsaziņas līdzekļos sniegtās informācijas potenciālo ietekmi uz auditoriju. <u>Bioloģija</u> <ul style="list-style-type: none"> • Apzinās un izprot dabas aizsardzības un dabas resursu (mežu, lauku, ūdeņu u.c.) racionālas izmantošanas nozīmi ekosistēmu stabilitātes un bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā. <u>Ekonomika</u> <ul style="list-style-type: none"> • Izprot ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanas nozīmību. •

4. Karjeras izvēle

Nr.	Temats	Sasniedzamais rezultāts	Starppriekšmetu saikne
1.	Izglītības iespējas Latvijā un ārzemēs	<ul style="list-style-type: none"> Izprot Latvijas izglītības sistēmu un savas tālākās izglītības iespējas. Izprot būtiskākos nosacījumus studijām ārzemēs. Zina, kur meklēt informāciju par iespējām turpināt izglītību un ar to saistītajiem studiju fondiem, stipendijām, kredītiem u.c. gan Latvijā, gan ārvalstīs. 	<u>Informātika</u> <ul style="list-style-type: none"> Prot veikt informācijas meklēšanas uzdevumus tīmeklī, izmantojot tīmekļa pārlūkprogrammu un meklētājprogrammas, pareizi izmantot tīmekļa vietnēs esošo informāciju.
2.	Mūžizglītība	<ul style="list-style-type: none"> Izprot nepārtraukta izglītošanās procesa un darba lomu un nozīmi savā dzīvē. Apzinās izglītību kā vērtību. Apzinās formālās un neformālās izglītības sniegtās iespējas 	<u>Filozofija</u> <ul style="list-style-type: none"> Prot pamatot un argumentēt savu viedokli jautājumā par absolūtām un relatīvām vērtībām. Prot pamatot savu vērtību izvēli.
3.	Informācija par darba tirgu un tā attīstības tendencēm. Vietējo ekonomiku ietekmējošās tendences	<ul style="list-style-type: none"> Ir apzināta informācija par darba tirgus perspektīvām, kas ļauj izšķirties par attiecīga lēmuma pieņemšanu karjeras izvēlē. Izprot nodarbinātības tendences mūsu valstī un pasaulē. Ir gatavs pieņemt alternatīvus lēmumus karjeras izvēlē. 	<u>Ekonomika</u> <ul style="list-style-type: none"> Izprot, kā darbojas darba tirgus, kas ir darbaspēks (ekonomiski aktīvie iedzīvotāji) un nodarbinātība.
4.	Zinātnes un tehnoloģiju attīstība. Profesiju mainība un dažādība, pienākumi, darba devēju prasības	<ul style="list-style-type: none"> Ir iepazinies dažādās darbavietās, darba devēju prasības, darba pienākumus. Pārzina darba meklēšanas procesu. Apzinās profesiju mainību saistībā ar zinātnes un tehnoloģiju attīstības tendencēm pasaulē. Izprot profesionālās ētikas pamatprincipus un prasības. 	<u>Ekonomika</u> <ul style="list-style-type: none"> Zina darba veidus, darbinieku kvalifikāciju, darba apstākļus, izaugsmes iespējas un pamatprasības, lai iesaistītos darba tirgū. Atzīst ētikas nozīmi dažādās konkurences formās ekonomikā.
5.	Darbs ārzemēs	<ul style="list-style-type: none"> Zina par iespējām strādāt ārpus Latvijas un kur griezties pēc palīdzības, ja tas ir nepieciešams. Ir informēts, kur meklēt ziņas par attiecīgās valsts darba likumdošanu.. 	
6.	Karjeras izvēles plānošana. Individuālā karjeras plāna izveide	<ul style="list-style-type: none"> Ir izvērtēta piemērotība izvēlētajai profesijai. Ir apkopota informācija atbilstoši izvēlētajai profesijai. Ir pilnveidotas plānošanas prasmes un veicināta spēja uzņemties atbildību par savu plānu īstenošanu. Izzinātas izglītības vai darba iespējas pēc skolas beigšanas, iegūstot informāciju par interesējošo profesiju/nodarbošanās veidu un izvēloties sev vēlamu. 	<u>Ekonomika</u> <ul style="list-style-type: none"> Analizē izvēles iespēju – kļūt par darba devēju vai darba ņēmēju – un ir gatavs iesaistīties darba tirgū vienā no šīm lomām, apzinoties savas tiesības un pienākumus. Pieņem lēmumu un uzņemas atbildību par savu izvēli dažādās saimnieciskās situācijās.

5. Veselība un vide

Nr.	Temats	Sasniedzamais rezultāts	Starppriekšmetu saikne
1.	Mikrovides veidošana ģimenē (pienākumi ģimenē, tradīcijas ģimenē u.c.)	<ul style="list-style-type: none"> • Izprot indivīda lomu ģimenē – jebkurš ģimenes loceklis ir ģimenes daļa un ir atbildīgs cits par citu. Izprot atbildības nozīmi kopā sadzīvošanā. • Zina un izprot potenciālo vecāku atbildību par pēcnācēju veselību un atbildību par bērnu prenatālajā posmā. • Izprot ģimenes plānošanas nozīmi. • Apzinās pienākumus ģimenē. Apzinās, kā vecāku savstarpējās attiecības ietekmē bērna pašsajūtu ģimenē. 	<p><u>Filozofija</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Prot pamatot un argumentēt savu viedokli jautājumā par absolūtām un relatīvām vērtībām. • Prot pamatot savu vērtību izvēli. <p><u>Politika un tiesības</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Izprot vecāku un bērnu savstarpējo tiesību un pienākumu būtību.
		<ul style="list-style-type: none"> • Izprot un spēj novērtēt ģimenes tradīciju lomu personības attīstībā un ģimenes stiprināšanā. 	
2.	Personīgā atbildība par veselības un savas dzīves kvalitāti	<ul style="list-style-type: none"> • Apzinās veselības un dzīvības kā vērtības nozīmi. • Ir prasme novērtēt savu veselību un dzīvesveidu, sekot savam veselības stāvoklim. • Ir prasme palīdzēt otram dažādās dzīves situācijās. Ir atbildīgs par savu un citu cilvēku veselību un dzīvību, tostarp saistībā ar atkarību izraisošo vielu lietošanu. • Zina savus pienākumus un tiesības attiecībā uz atkarību izraisošo vielu lietošanu. 	<p><u>Sports</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Izprot apgūto sporta veidu vingrojumu un vingrinājumu nozīmi fizisko spēju attīstīšanā un veselības nostiprināšanā.
3.	Risks un tā iespējamās sekas	<ul style="list-style-type: none"> • Spēj novērtēt riska pakāpi. Ir prasme analizēt, izprast sakarību starp nevajadzīgu riskēšanu un nelaiemes gadījumu, tostarp attiecībā uz alkohola, narkotisko, psihotropo, kā arī jauno psihoaktīvo vielu un tabakas izstrādājumu lietošanu. Spēj novērtēt risku savā rīcībā un uzvedībā. • Ir atbildīgs par savu un sev līdzās esošo cilvēku drošību. Prot novērtēt situāciju un atbilstoši rīkoties. • Izprot saules un mākslīgā starojuma (solārija) negatīvo ietekmi uz ādu, zina kā pasargāt ādu no saules negatīvās ietekmes. 	
4.	Darba drošība veselības aizsardzības nolūkos. Pirmā medicīniskā palīdzība	<ul style="list-style-type: none"> • Zina darba drošības pamatelementus. Prot sniegt pirmo medicīnisko palīdzību. 	<p><u>Informātika</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Azinās, kāda ir veselīga darba vide, un veic pasākumus, lai samazinātu veselības traucējumus vai izvairītos no tiem.

5.	Veselīgs uzturs	<ul style="list-style-type: none"> • Izprot veselīga uztura nozīmi cilvēka dzīvē. • Prot plānot savu ikdienas ēdienkarti, pilnvērtīgi un sabalansēti izvēloties pārtikas produktus. Apzinās sekas, kas saistītas ar nepareiza uztura izraisītām saslimšanām. 	
6.	Medicīniskās apskates un profilaktiskās vakcīnas	<ul style="list-style-type: none"> • Rūpējas par savu veselību, izmantojot valsts apmaksātās medicīniskās apskates un vakcināciju. 	
7.	Ekoloģija	<ul style="list-style-type: none"> • Izprot vides un sabiedrības mijiedarbību. 	<u>Informātika</u> <ul style="list-style-type: none"> • Apzinās apkārtējās vides saudzēšanas pasākumus, strādājot ar datoru. <u>Fizika</u>
			<ul style="list-style-type: none"> • Izprot vajadzību saprātīgi izmantot enerģijas resursus un atbilstīgi rīkojas.

6. Drošība

Satiksmes drošība

Nr.	Temats	Sasniedzamais rezultāts	Starppriekšmetu saikne
1.	Satiksmes drošība un atbildība	<ul style="list-style-type: none"> • Apzinās savu lomu un atbildību satiksmes kustībā kā jebkura veida satiksmes dalībnieks (gājējs, pasažieris, transporta līdzekļa vadītājs). 	

Drošība ekstremālās situācijās

Nr.	Temats	Sasniedzamais rezultāts	Starppriekšmetu saikne
1.	Rīcība, atbildība un līdzatbildība sadzīves un ekstremālās situācijās	<ul style="list-style-type: none"> • Prot rīkoties sadzīves un ekstremālās situācijās. Apzinās savu atbildību un līdzatbildību ārkārtas situācijās. • Zina un ievēro tiesību aktus, kuri nosaka drošības noteikumus. 	<u>Politika un tiesības</u> <ul style="list-style-type: none"> • Zina cilvēktiesību pamatprincipus un apzinās to fundamentālo lomu mūsdienu tiesiskuma izpratnē.
2.	Seksuālās vardarbības, nelegālās cilvēku tirdzniecības un prostitūcijas risks	<ul style="list-style-type: none"> • Zina par cilvēktirdzniecības draudu iespējām. Prot atrast nepieciešamo informāciju un palīdzību, lai izvairītos no riska situācijām. 	

Sevis izzināšana un pilnveidošana

1. Alens Dž., Nerre Dž. Skolēnu izaugsmes veicināšana. Palīgs klases audzinātājam. – R.:Skolu atbalsta centrs, 2000
2. Aleksejeva G. Konfliktsituācijas izglītības procesā. – R.:RaKa, 2010
3. Andersone R. Pusaudžu sociālo prasmju veidošanās. – R.:RaKa, 2004
4. Ādlers A. Individuālpsiholoģija skolā. Lekcijas skolotājiem un audzinātājiem. – R.:Zvaigzne ABC, 2001
5. Borns L., Ruso N. Psiholoģija (Mācību grāmata). – R.:RaKa, 2005
6. Čehlovs M. Vidusskolēnu pašnoteikšanās attīstības humanitārie aspekti. – R.:RaKa, 2011
7. Daniela L. Skolēni un mācību disciplīna. – R.:RaKa, 2009
8. Daudzpusīgā intelekta teorija skolā. Pieredzes materiāls. – R.:Skolu atbalsta centrs, 2000
9. Diksone A. Grūtās sarunas. – R.:Zvaigzne ABC, 2007
10. Dūka M. Psihes bioloģiskie pamati. – R.:RaKa, 2005
11. Fišers R. Mācīsim bērniem domāt. – R.:RaKa, 2005
12. Garleja R. Sociālā uzvedība patērētāja izvēles vadīšanā. – R.:RaKa, 2005
13. Groduma-Vīriņa D., Muižule D. Kā iepazīt sevi. – R.:RaKa, 2010
14. Keisments P. Mācāmie no savām kļūdām. – R.:RaKa, 2005
15. Latvijas Republikas Satversme (22.07.2014.redakcija).
Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=57980>
16. Lie īņa S. Speciālā psiholoģija. – R.:RaKa, 2005
17. Maļicka J. Piederības izjūta un mācību motivācija. – R.:RaKa, 2005
18. Merima E.Dž. Psiholoģija (Skolotāja grāmata), I.,II.,III.,IV daļa. – R.:RaKa, 2005
19. Metodiskais līdzeklis skolotājiem. Vērtībizglītība ētikas, sociālo zinību un klases stundām 1.-6.klasē. – R: Valsts izglītības satura centrs, 2014
20. Nucho, A.O., Vidnere, M. Garīgās veselības veicināšana. – R: RaKa, 2002.
21. Ozoliņa-Nucho A., Vidnere M. Garīgā inteliģence: meklējumi un attīstība. – R.:RaKa, 2007
22. Pagraba E. Klases audzinātājam darbā ar vecākiem, bērniem un sevi pašu – R.:Pētergailis, 2006
23. Pļaveniece M., Škuškovnika D. Sociālā psiholoģija pedagogiem.- – R.:RaKa, 2005
24. Puškarevs I. Attīstības psiholoģija. – R.:RaKa, 2005
25. Riņķis J. Intelektuālo spēju attīstīšana. – R.:RaKa, 2007
26. Tauriņa Ž. Skolēnu kompetenču pašvērtējums. – R.:RaKa, 2013
27. Vidnere M., Garleja R. Psiholoģijas un sociālās uzvedības aspekti ekonomikā. – R.:RaKa, 2005

Piederība valstij

1. Alens Dž., Nerne Dž. Skolēnu izaugsmes veicināšana. – R.:Skolu atbalsta centrs, 2000
2. Andersone R. Pusaudžu sociālo prasmju veidošanās. – R.:RaKa, 2001
3. Baldiņš A., Raževa A. Skolas un ģimenes sadarbība. – R.:Pētergailis, 2002
4. Baldiņš A., Raževa A. Klases audzinātāja darbs skolēnu personības izpētē. – R.:Pētergailis, 2001
5. Balsons M. Kā izprast klases uzvedību. – R.:Lielvārds, 1995
6. Bērnu tiesību aizsardzības likums. (pieņemts Saēmā 19.06.1998.)
Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=49096>
7. Čehlova Z., Grinpauks Z. Skolēnu integratīvo prasmju veidošana. – R.:RaKa, 2005
8. Diķe V., Krieviņš V. Es, ģimene, pasaule. – R.:RaKa, 1998
9. Kaņepāja-Vanaga E., Vanags V. Jaunieša līdera rokasgrāmata. – R.: -2002
10. Kā veidot tradīcijas. Rokasgrāmata skolotājiem. – R.:Zvaigzne ABC, 2010
11. Keisments P. Mācāmie no savām kļūdām. – R.:RaKa, 2005
12. Kopmane P. Petermane L. Demokrātijas pieredze skolā. Pieredze. Teorija. Prakse. – R.:RaKa, 1999
13. Metodiskais līdzeklis „Skolas un ģimenes sadarbība”. – R:Valsts jaunatnes iniciatīvu centrs, 2008
Pieejams: http://visc.gov.lv/audzinasaana/dokumenti/metmat/audz_vjic_rik55.pdf
14. Metodiskais līdzeklis „Svinēsim valsts svētkus!” – Valsts jaunatnes iniciatīvu centrs, 2008
Pieejams: http://visc.gov.lv/audzinasaana/dokumenti/metmat/audz_vjic_rik56.pdf
15. Metodiskais materiāls „Cieņojamie Ministru kabinetā”. – R:Valsts kanceleja, 2013
16. Metodiskais materiāls „Stunda muzejā”. – R:Valsts izglītības satura centrs, 2013
Pieejams: http://www.visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/stunda_muzeja.pdf
17. Mūsdienīga skola - prieks, iespējas un atbildība. – LVAVA, 2004
18. Nīmante D. Klasvadība. – R:Zvaigzne ABC, 2007
19. Omarova.S. Cilvēks dzīvo grupā. Sociālā psiholoģija. – R.:Kamene, 1996
20. Plaude I. Sociālā pedagoģija. – R.:RaKa, 2005
21. Puškarevs I. Attīstības psiholoģija. – R.:RaKa, 2001
22. Rubana I.M. Mācīties darot. – R.:RaKa,2005
23. Sociālpedagoģiskās inovācijas: Teorija un prakse. 1.Rakstu krājums. – R.,1999

24. Špalleka R. Pubertāte. – R.:Tapals, 2004.
25. Špona A. Audzināšanas teorija un prakse. – R.:RaKa, 2001
26. Šteinerts R. Vispārīgā cilvēkmācība kā pedagoģijas pamats. – R.:RaKa, 2005
27. Latvijas Republikas Satversme (22.07.2014.redakcija)

Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=57980>

Pilsoniskā līdzdalība

1. Autoru kolektīvs. Skolu jaunatnes kultūrintegrācija. – R.:RaKa, 2005
2. Andersone R. Pusaudžu sociālo prasmju veidošanās. Teorija. Pieredze. Prakse. – R.:RaKa, 2004
3. Dirba M. Mijkultūru izglītības daudzveidība. – R.:RaKa, 2005
4. Drivdāle-Karuškina S. Starptautiskais pilsoniskās izglītības pētījums Latvijā. – R.:Mācību grāmata, 2003
5. Gromska S. Pilsoniskā audzināšana. – R.:RaKa, 2012
6. Eiropas Komisija. Jūsu rokasgrāmata par Eiropas pilsoņu iniciatīvu. 2. izdevums. – Brisele: 2012
Pieejams: http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/12_97-citizens-initiative-lv.pdf
7. Etniskā tolerance un Latvijas sabiedrības integrācija/ Pētījuma kopsavilkums. – R.:Baltijas Sociālo Zinātņu institūts, 2004
8. Es. Sabiedrība. Valsts. Rokasgrāmata pasniedzējiem pilsoniskajā izglītībā. – R.: Latvijas Pieaugušo izglītības apvienība, „Impresio”, 1999
9. Grambergs M. Iedzīvotāji kā partneri. ESAO rokasgrāmata par informāciju, konsultācijām un sabiedrības līdzdalību politikas veidošanas procesā. – R.:Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija, 2003
10. Izglītība pārmaiņām: Ilgtspējīgas attīstības mācīšanas un mācīšanās rokasgrāmata. – R.:Vides Vēstis, 2007
11. Jaunieši pārmaiņu sabiedrībās. Diskusiju ceļvedis. – UNICEF, 2002
12. Jauns impulss Eiropas jaunatnei. Baltā grāmata. – R.: Valsts jaunatnes iniciatīvu centrs, 2003
13. Jaunais skolotājs. Pārdomas un ieteikumi mūsdienu skolotājam/ Rakstu krājums. – R.:IAC, 2006
14. Kļaviņa S., Greiškalna I. Līdzdalības iespējas valsts pārvaldē. Rokasgrāmata nevalstiskām organizācijām un apņēmīgiem indivīdiem. – R.:Valsts kanceleja, 2006
15. Kristīgā ētika un morāle: Sabiedrības pamats. – R.:Marts, 1993
16. Lapiņa L., Rudiņa V. Apgūsim demokrātiju. Skolotāja rokasgrāmata: interaktīvās mācīšanas metodes. – R.: Zvaigzne ABC, 1997.
17. Lasmāne S. Ētika. – R.:Zvaigzne ABC, 1992
18. Latvijas Universitātes Filozofijas un socioloģijas institūts. Jauniešu identitātes veidošanās un līdzdalība. – R.: 2005
Pieejams: http://izm.izm.gov.lv/upload_file/jaunatne/petijumi/LSIF_jaunieshu_lidzdaliba_smal.pdf
19. Lenglija M. Pasaules reliģijas. – R.:Zvaigzne ABC, 1997
20. Mauliņa D., Grīntāle I. Brīvprātīgā darba organizēšanas rokasgrāmata. – R.:Biedrība „brīvprātīgais.lv”
Pieejams: http://izm.izm.gov.lv/upload_file/jaunatne/Rokasgramata_BD_brivpratigais-lv.pdf
21. Miķelsone L. Mācību metodes sociālajās zinībās. Teorija. Pieredze. Prakse. – R.:RaKa, 2002
22. Ose L., Falka S. Mācību līdzeklis „Iepazīsti Eiropas Savienību un izmanto savas iespējas”, 2015
23. Paeglīte I. Pilsoniskās līdzdalības rokasgrāmata. Es piedalos. – R.:Latvijas pieaugušo izglītības apvienība, 2004.
24. Pilsoniskās sabiedrības stiprināšanas politika.- R.: Īpašu uzdevumu ministra sabiedrības integrācijas lietās sekretariāts, 2006
25. Skolu jaunatnes kultūrintegrācija. Rakstu krājums. Pedagogu izglītības atbalsta centrs. – R.: RaKa, 1999
26. Tavas tiesības. – R.: Izglītības un zinātnes ministrijas Bērnu tiesību aizsardzības centrs, 1997
27. Tolerances treniņš jeb ārvalstu jaunieši starp mums. Rokasgrāmata skolu pašpārvaldēm un Metodiskie ieteikumi jaunatnes lietu speciālistiem un direktoru vietniekiem audzināšanas darbā – R.:Latvijas Republikas Izglītības un zinātnes ministrija, 2012

Karjeras izvēle

1. Akmeņkalna I., Kārklīšs A., Kalniņa I. Mērķtiecīga karjeras veidošana. Mācību metodika.– R.: LUMA, 2007
2. Akmeņkalna I., Kārklīšs A., Skutele D. Mērķu sasniegšana. – R.: LUMA, 2007
3. Alens Dž., Nerne Dž. Skolēnu izaugsmes veicināšana. Palīgs klases audzinātājam. – R.: Skolu atbalsta centrs, 2000
4. Baldiņš A., Raževa A. Klases audzinātāja darbs skolēnu personības izpētē. – R.: Pētergailis, 2001
5. Beloraga G. Par ko kļūt? Darba lapas par profesijām.– R.: Zvaigzne ABC, 2007
6. Daija Z., Panasina I. Veido savu karjeru pats! Grāmata patstāvīgai profesijas izvēlei. – R.: Profesionālās karjeras izvēles centrs, 2000
7. Daiktere I. Mērķu izvērzišana un sasniegšana. Mācību metodika. – R.: SIA LUMA, 2007
8. Darba pasaules un karjeras iespēju izpēte / Ieteikumi skolotājiem, klašu audzinātājiem projektu nedēļas vadīšanai 7. – 9.klasēs. – R.: PIAA, PIAC, 2004
9. Dektereva N., Dorofjeva S., Vagele A., Zavjalova G.. Interesantas idejas klases audzinātājam.– R.: RaKa, 2008
10. Dektereva N., Dorofjeva S., Vagele A., Zavjalova G.. Mūsdienīga skolēna portfolio.– R.: RaKa, 2008
11. Ertelts B.J., Šulcs V. Karjeras konsultēšanas kompetences. – R.: VIAA, 2008,Vācija: Rosenberger Fachverlag, 2007
Pieejams: http://viaa.gov.lv/files/news/727/karjeras_kompetences_2008.pdf
12. Karjeras atbalsta pasākumi riska grupu jauniešiem. Caur mācīšanos uz darbu.– R.: VIAA, 2011, Eiropas profesionālās

izglītības attīstības centrs, 2010

Pieejams: http://viaa.gov.lv/files/news/727/karjeras_atbalsta_pasakumi_2010.pdf

13. Karjeras attīstības atbalsts. Izglītība. Konsultēšana. Pakalpojumi.– R.: VIAA, 2008

Pieejams: http://viaa.gov.lv/files/news/727/karjeras_attiistiibas_atbalsts_2008.pdf

14. Karjeras attīstības rokasgrāmata konsultantiem, kas strādā ar jauniešiem ar īpašām vajadzībām. Jaunatnes karjeras servisa attīstības projekts.

Pieejams: <http://www.careercenteronline.org>

15. Karjeras iespēju izpēte / Metodisks palīgīdzeklis skolotājiem, klašu audzinātājiem profesionālās orientācijas darbā.– R.: PIAP aģentūra, 2003

Pieejams: http://www.viaa.gov.lv/lat/karjeras_atbalsts/euroguidance_sadala/klasu_audzinatajiem/

16. Karjeras izglītība skolā. Pieredze 2009. – R.: VIAA, 2010

Pieejams: http://viaa.gov.lv/files/news/727/karjeras_izgliitiiba_skolaa_2010.pdf

17. Karjeras izglītība 10. – 12.klasei. Skolotāja rokasgrāmata. Karjeras izglītība 7.-9.klasei. Skolotāja rokasgrāmata. – R.: PIAA, 2006

Pieejams: http://www.viaa.gov.lv/lat/karjeras_atbalsts/euroguidance_sadala/klasu_audzinatajiem/

18. Karjeras izglītība 7.klasē. Metodiski ieteikumi. Karjeras izglītība 8.klasē. Metodiski ieteikumi. Karjeras izglītība 9.klasē. Metodiski ieteikumi. – R.: PIAA, 2006

Pieejams: http://www.viaa.gov.lv/lat/karjeras_atbalsts/euroguidance_sadala/klasu_audzinatajiem/

19. Karjeras izglītības mērķi pamatskolā / Ieteikumi skolotājiem, klašu audzinātājiem pamatskolas skolēnu zināšanu, prasmju un iemaņu veidošanai starppriekšmetu tēmā.– R.: PIAA, PIAC, 2004

Pieejams: http://www.viaa.gov.lv/lat/karjeras_atbalsts/euroguidance_sadala/klasu_audzinatajiem/

20. Karjeras konsultēšanas metodes.– R.: VIAA, 2009, Bukareste: Institute of Educational Sciences, Euroguidance, 2007

Pieejams: http://viaa.gov.lv/files/news/727/karjeras_kons_metodes.pdf

21. Karjeras plānotājs. Metodiski ieteikumi.– Jelgava: PKIC, 2007

22. Karjeras plānotājs pamatskolēnam. Mana profesija? Kāpēc gan ne? Karjeras plānotājs vidusskolēnam. Mana profesija? Kāpēc gan ne?– Jelgava: PKIC, 2007

23. Karjeras Ziņas. – R.: VIAA karjeras atbalsta departamenta ziņu izdevums.

Pieejams: http://viaa.gov.lv/lat/karjeras_atbalsts/euroguidance_sadala/kad_zinu_izdevumi/

24. Korna. E. Karjeras izglītība. Tukuma 2.vidusskolas pieredze. – R.: RaKa, 2011

25. Kurš mācību priekšmets man vislabāk patīk? Padomi veiksmīgai karjeras izvēlei.– R.: VIAA, Karjeras atbalsta departaments, 2008

Pieejams: http://www.viaa.gov.lv/lat/karjeras_atbalsts/euroguidance_sadala/klasu_audzinatajiem/

26. Ķīkule I. Domā pats! Metodiskie ieteikumi darbam ar videofilmu 5. – 8.klasei. – R.: Labklājības ministrija, SIA „ULMA”, 2006

27. Mans bērns izvēlas karjeru.– R.: VIAA, 2010

Pieejams: http://viaa.gov.lv/files/news/727/mans_berns_izvelas_karjeru_web.pdf

28. Perija N., Zarks Z. Karjeras veidošanas mācību programma pamatskolas skolēniem. Perija N., Zarks Z. Karjeras veidošanas mācību programma vidusskolas skolēniem. – R.: PKIVA.

29. Pīvijs V. Sociodinamiskā konsultēšana. Praktiska pieeja nozīmes veidošanai. ASV: Taosas institūta izdevniecība, 2004, R.: VIAA, 2011

Pieejams: http://viaa.gov.lv/files/news/727/38262_viaa_pivijs_2012_f.pdf

30. Profesiju aprakstu katalogs.– R.: PKIVA, NVA., 2007, 2012

Pieejams: http://www.nva.gov.lv/karjera/docs/profesiju_aprakstu_katalogs_A4.pdf
http://www.nva.gov.lv/docs/pak_2012.pdf

31. Profesiju definīciju katalogs.– R.: PKIVA, 2007

Pieejams: <http://jvmv.lv/f/uploads/profesiju-aprakstu-katalogs-A5.pdf>

32. Profesiju klasifikators.– R.: Latvijas Vēstnesis, 2006

Pieejams: <http://www.lm.gov.lv/text/80>

33. Rubana I.M. Mācīties darot.– R.: RaKa, 2004

34. Stabiņš J., Pupiņš M. Ieteikumi karjeras veidošanai. / Mācību līdzeklis sociālajās zinātnēs.– R.: RaKa, 2008

35. Starptautiskā karjeras atbalsta metodikas rokasgrāmata darbam ar grupu. 2.izd. – Vīne: 2012

Pieejams: http://viaa.gov.lv/files/news/727/viaa_naviguide_interactive.pdf

36. Templers R. Veiksmīgas karjeras likumi.– R.: Zvaigzne ABC, 2007

37. Veiksmīgas karjeras anatomija.– R.: Lietišķās informācijas dienests, 2009

38. Videomateriāli

1. Atrodi savu ceļu! Karjeras un izglītība iespējas būvniecības nozarē.
Atrodi savu ceļu! Karjeras un izglītība iespējas elektrotehnikas un elektronikas nozarē.
Atrodi savu ceļu! Karjeras un izglītība iespējas ķīmijas un farmācijas nozarē.
Atrodi savu ceļu! Karjeras un izglītība iespējas mašīnbūves un metālapstrādes nozarē.
Atrodi savu ceļu! Karjeras un izglītība iespējas meža nozarē. – DVD: VIAA.
2. Domā pats! (videofilma 5. – 8.klasei.)
3. Iepazīsti izglītības un darba pasauli. – CD – ROM: PIAP.
4. Iepazīsti un izvēlies! Virtuālais ceļvedis: Daugavpils Universitāte, Latvijas Lauksaimniecības universitāte, Liepājas Pedagoģijas akadēmija, Rēzeknes augstskola, Ventspils Augstskola, Vidzemes Augstskola. – CD.
5. Izglītība Latvijā 2008 – CD: STA.
6. Kurp doties? Ķīmiķis. Farmaceits. Mikrobiologs. (TV raidījumi) Nākotnes aprēķins. (īsfilma) – DVD: biedrība „Jauniešu konsultācijas”, 2006
7. Kurp doties? Farmaceits. Vides speciālists. Mārketinga speciālists.– DVD: biedrība „Jauniešu konsultācijas”, 2007
8. Karjeras iespējas Latvijā. RSEBAA. AIESEC. – CD.
9. Labklājības ministrijas pētījumi. ES struktūrfondu Nacionālās programmas „Darba tirgus pētījumi” projekts. – CD.
10. Mana karjera.
Mana karjera manās rokās. Autoceļu būvniecība.
Mana karjera – manās rokās. Enerģētika. – CD: SIA „AGD GRUPA”, IZM ISEC.
11. Profesionālās darbības jomas Latvijā. – DVD (1., 2.disks), VHS: PKIVA.
12. Progresīvās profesijas. – CD: PKIVA, Labklājības ministrija, projekts „Profesiju segregācijas cēloņu mazināšana”
13. Studijas datorikas nodaļā. Fragments no LTV7 raidījuma „Aktualitātes”. (13.04.2008.) – CD (.mpg): SIA „AGD GRUPA”
14. „Zaļais pipars 1-4” – CD: RTU
Pieejams: <http://karjera.rtu.lv/lv/ieraksts/izglitajos-filma-zalais-pipars>

Interneta resursi

1. www.europass.lv/ – CV standarts „Europass”
2. <http://jaunatne.gov.lv/lv> – informatīvi materiāli par konkursiem un brīvprātīgo darbu
3. www.niid.lv – nacionālā izglītības iespēju datu bāze
4. <http://www.nva.gov.lv/karjera/> – informatīvie un metodiskie materiāli sevis, profesiju un izglītības iespēju izpētei, ieteikumi karjeras plānošanai
5. www.prakse.lv – prakses, darba, brīvprātīgā darba vakances jauniešiem, informācija par profesijām un izglītības iespējām
6. www.profesijupasaule.lv – profesiju paraksti, intervijas ar profesionāļiem, darba vides fotogalerijas, profesiju apguves iespējas.

Veselība un vide

1. Adamaite I., Bērziņa I. Starp mums, vecākiem, runājot. Par atkarības problēmām ģimenē un sabiedrībā. – R.: Lielvārds, 2002
2. Adamaite I. Kur slēpjas atkarība? – R.: Zvaigzne ABC, 1998
3. Adamaite I., Stirna A., Vārpa I. Atkarības profilakse. – R: b/o v/u Narkoloģijas centrs, 2000
4. Apturi vardarbību. – R.:Latvijas Sarkanais Krusts, 2005
5. Azarovs J. Ģimenes pedagoģija. – R.: Zvaigzne, 1986
6. Āltonene U. Pusaudžu sekss. – R.: Sprīdītis, 1991.
7. Balsons M. Kā izprast klases uzvedību. – Lielvārds: Lielvārds, 1996
8. Borins E.P. Smēķēšana, alkohols un uztura mācība. – R.: Sorosa fonds – Latvija, 1995
9. Borzovs J. u.c. Darbs ar datoru un jūsu veselība. Informatīvais materiāls datoru lietotājiem. – R.: Labklājības ministrija, Valsts darba inspekcija.
10. Dzīves derīguma termiņš: mācību videofilma. – R.: Rīgas Dome, Rīgas atkarības profilakses centrs, Sabiedrības veselības aģentūra, Rīgas psihiatrijas un narkoloģijas centrs, 2008
11. Fords Dž.B. Cilvēka ķermenis. Enciklopēdija jaunatnei. – R.: Belitha press. Kolibri, 1994
12. Glikasa O. Augsim veseli. – R.: Zvaigzne, 1996
13. Golubeva A., Lazdiņa S., Zavadskis A. Skolas incidenti, kas saistīti ar apreibinošo vielu lietošanu, izplatīšanu, aizdomām – R.:Sabiedrības integrācijas fonds, 2005
14. Kas ir veselības mācība. – LVAVA, 2004
15. Karpova Ā. Ģimenes psiholoģija. – R.: RaKa, 2000
16. Kondrāte I., Kuņicka I., Rocēna I., Jātniece I. Pusaudžiem par intīmo. Rokasgrāmata skolotājiem. – R.: ANO Attīstības programma, IZM, 2003
17. Kondrāte I., Kuņicka I., Rocēna I., Jātniece I. Pusaudžiem par intīmo. Aktivitātes darbam klasē. – R.: ANO Attīstības programma, IZM, 2004
18. Krūzmētra M. Ģimenes socioloģija. – R.,1993

19. Metodiskais līdzeklis pedagogiem un vecākiem „Darbs ar sociālā riska grupas bērniem un jauniešiem atkarību profilaksē” – R.: Valsts izglītības satura centrs, 2015
20. Metodiskais materiāls „Veselības izglītība vispārējā vidējā un profesionālajā izglītībā” – R.: Valsts izglītības satura centrs, 2013
21. Mias dienasgrāmata.– R.: B/O V/U Narkoloģijas centrs, 2000
22. Nāves mušpapīrs: mācību videofilma. – B/O V/U Narkoloģijas centrs, 2000
23. Nucho A.O, Vindere M. Garīgās veselības veicināšana. Psiholoģija izglītībai. – R.: RaKa, 2002
24. Paiks G., Selbijs D. Pasaule ienāk klasē. – R.: LU Ekoloģijas centra apgāds VIDE, 1998
25. Pārmaiņu laiks: mācību videofilma latv. val., 20 min
26. Pirmā palīdzība. Novērtēšana. Ārstēšana. Prasmes. – R.: Jumava, 2002
27. Plotnieks I. Psiholoģija ģimenē. – R.: Zvaigzne, 1988
28. Puškareva I. Par smēķēšanu, alkoholismu, narkomāniju – Lielvārde: Lielvārds, 1996
29. Rubene I.M. Ēd vesels! – R.:Zaļais circenis, 1998
30. Sauka M. Es kļūstu pieaudzis. – R.: SIA Atols,1997
31. Seksualitāte un kontracepcija: mācību videofilma latv.val.,10 min.
32. Skolas politika apreibinošo vielu lietošanas profilaksē.- R.: SFL un Valsts bērnu tiesību aizsardzības centrs., 2000
33. Skolēni un narkotikas. – R.: ANO Narkotiku kontroles programma, 2001
34. Slazds: animācijas filma. – R.: B/O V/U Narkoloģijas centrs, 2000
35. Tūna A., Kalniņš A. Es pasaulē, 1. un 2. daļa – Lielvārde: Lielvārds, 1995
36. Vadlīnijas vienaudžu izglītībā HIV/ AIDS un reproduktīvā veselībā. – R.: ANO Attīstības programma, IZM, 2003
37. Vide un mūsu sabiedrība. – R.: SFL, 1996
38. Viss būs tieši tā, kā tu vēlies: mācību videofilma vidusskolēniem latv. val., 20 min.
39. Zavadskis A.,Lazdiņa S., Kunda I. „Savādāks bērns skolā” – kā sniegt nepieciešamo atbalstu.-R.: Artekoms, 2003
40. Ziemassvētku brīnums: mācību videofilma par grūtniecību, dzemdībām un pēcdzemdību periodu latv.val., 20 min.
41. Pašnāvību novēršana: informatīvais materiāls skolotājiem un citiem skolu darbiniekiem. R.: Slimību profilakses un kontroles centrs, 2013
42. Latvijas skolēnu veselības paradumu pētījums, 2009./2010.māc.g. aptaujas rezultāti un tendences – R.: Slimību profilakses un kontroles centrs, 2012
43. Social determinants of health and well-being among young people. Health behaviour in school-aged children (HBSC) study: international report from the 2009./2010 survey, WHO, 2012
44. Starptautiskais jauniešu smēķēšanas pētījums. 2011.gada aptauja Latvijā. – R.: Slimību profilakses un kontroles centrs, 2012
45. Bērnu antropometrisko parametru un skolu vides pētījums Latvijā. – R: Veselības ekonomikas centrs, 2011
46. Pētījums par Latvijas jauniešu bērībā gūto nelabvēlīgo pieredzi, 2011. – R.: Slimību profilakses un kontroles centrs, 2012
47. Latvijas iedzīvotāju veselību ietekmējošo paradumu pētījums 2012. – R.: Slimību profilakses un kontroles centrs, 2013
48. Iedzīvotāju reproduktīvā veselība. Pārskats par situāciju Latvijā (2003.-2011.) – R.: 2011
49. Slimību profilakses un kontroles centra mājas lapa – www.spkc.gov.lv sadaļas „Informatīvie izdevumi“, „Veselības veicināšana“, „Publikācijas“, „Pētījumi un ziņojumi“
50. Veselības ministrijas mājas lapa – www.vm.gov.lv sadaļa “Tava veselība”, “Veselīgs un aktīvs dzīvesveids“, „Veselīgs uzturs“
51. Valsts izglītības satura centra mājas lapa – www.visc.gov.lv sadaļa „Vispārējā izglītība“ – „Izglītības saturs“ – „Metodiskie materiāli“
52. www.lib.ru

Drošība

1. Beloraga G. Drošība dažādās situācijās. – R.: Zvaigzne ABC, 2003
2. Ceļa zīmju komplekts. CSDD
3. Civīlā aizsardzība. Civīlā aizsardzība Minimālās prasības civīlās aizsardzības kursa saturam vispārējā un profesionālajā izglītībā. – R.: Valsts izglītības satura centrs, 2011
4. Damberga A. Ceļu satiksmes drošība 1.-4.klasei. – Lielvārde: Lielvārds, 2003
5. Drošība internetā. Rokasgrāmata skolotājiem. – Latvijas Interneta asociācijas Drošāka interneta centrs „Net-Safe Latvia”, 2010
6. Drošība. Metodiski ieteikumi pamatskolai. – R.: ISEC, 2004.
7. Falka S., Ničiporčika-Guseva R., Romanovska G. Drošība uz ceļa. Skolotāja rokasgrāmata. – R:Valsts izglītības satura centrs, 2009
8. Golubeva A. Skolēnu drošība. Nelaiemes gadījumi. Pirmā palīdzība. – Lielvārde:Lielvārds, 1998
9. Katram bērnam drošību. – R.: Bērnu un ģimenes lietu ministrija, 2004
10. Ko darīt, ja...Jautājumi un atbildes par dažādām situācijām skolas vidē. – R.: Valsts izglītības satura centrs, 2012.
11. Lāma D., Kļaspere V.Metodiskais materiāls ceļu satiksmes drošības jautājumu apgūvei pamatizglītībā. – R.: ISEC, 2008
Pieejams: http://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/csdd/00_09.pdf
12. Lāsēns un ceļu satiksme. – R.: Rasa ABC, 2003
13. Metodiskais līdzeklis „Veselības un drošības jautājumu aktualizēšanai sākumskolā”. – R.: Rīgas Stradiņa universitātes

Darba drošības un vides veselības institūts, 2012

14. Metodiskie ieteikumi sākumskolai. – R.: ISEC kopā ar CSDD, 1997

15. Metodiskie ieteikumi drošības jautājumu mācīšanai 1.–4. klasē audzinātāja stundās. – R.: Valsts izglītības satura centrs, 2011

16. Metodiskais materiāls „Dzīvnieki un tava drošība” darbam ar pirmsskolas un pamatskolas bērniem – R.: Valsts izglītības satura centrs, 2013

Pieejams: http://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/2013_metodika_drosiba_dzivnieki.pdf

17. Mācību filma „Saku Vau, lai nebūtu Au!”

Pieejams: <http://berniem.csdd.lv/index.php/galerijas/macibu-filmas>

18. Mācību filma velosipēdistiem. CSDD

Pieejams: <http://berniem.csdd.lv/index.php/galerijas/macibu-filmas>

19. Mācību līdzekļi satiksmes drošībā velosipēdistu apmācībai „Ceļā ar velosipēdu”, VAS Latvijas dzelzceļš. – R.: Zvaigzne ABC, 1998

20. Mācību materiālu komplekts „Sargā sevi!” –R.: SAC, 2002

21. Metodiskie materiāli „Esi redzams!”. – R.: CSDD

22. Muceniece L. Ceļu satiksmes noteikumu mācīšana pamatskolā. – R.: 2003

23. Obuhovičs A. Ceļu satiksmes noteikumi skolām (5.-9. klasēm). – R.: 2003

24. Sociālie stāsti par veselību un drošību 7.-9.klasē „Īsi stāsti drošai dienai”. Metodiskais materiāls skolotājiem un mācību spēle. – R.: Valsts izglītības satura centrs, 2013

Pieejams:

http://www.visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/isi_stasti_dr_dienai/met_mat_skolotajiem.pdf

25. Vesels un drošs. Spēle tiešsaistē un videomateriāls „Ar spēles palīdzību bērniem mācīs drošu uzvedību”. – R.: Valsts izglītības satura centrs, 2013

Pieejams: <http://outloud.lv/spele/>

26. Vesels un drošs – ikdienu Tev apkārt. Interaktīvs elektronisks materiāls pirmsskolas un sākumskolas bērniem vecākiem un pedagogiem – R.: Valsts izglītības satura centrs, 2013

Pieejams: http://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/vesels_un_dross_darba_lapas/index.html

27. www.112.lv

28. www.csdd.lv

29. www.emergency.lv

30. www.vugd.gov.lv

KLASES STUNDĀS IZMANTOJAMĀS METODES UN PAŅĒMIENI

Metode - veids, paņēmiens (kāda mērķa sasniegšanai); *paņēmienu, principu sistēma, kas regulē praktisko vai teorētisko darbību.* (LLVV)

Lai sekmētu skolēnu izziņas procesu, prasmju un attieksmju attīstību, jāstimulē aktīvā mācīšanās. To var panākt, izmantojot metodes, kas sekmē skolēnu līdzdarbību stundā. Prasmīgi īstenota metode nodrošina ne tika aktivitātes un visas klases stundas sekmīgu iznākumu, bet arī skolēna īpašo guvumu no mācīšanās procesa.

Grupu darbs

Kas ir grupu darbs?

Strādājot grupā, skolēni apgūst jaunu pieredzi, dažādas dzīvei noderīgas prasmes (saskarsmes un attiecību veidošanas prasmes, radošās un kritiskās domāšanas prasmes, emociju un spriedzes pārvaldīšanas prasmes, lēmumu pieņemšanas un problēmu risināšanas prasmes). Darbs grupā sekmē tās dalībnieku pašvērtējuma, pašpārliecinātības, pašapziņas attīstību.

Skolotājam ir lielākas iespējas novērot skolēnus aktīvā darbībā. Tas ļauj izziņāt, ko skolēni domā un jūt.

Kā organizēt grupu darbu?

Izvēloties grupu darbu kā aktīvo mācību metodi, jācenšas darbībā iesaistīt visus skolēnus. Ja klasē ir skolēns vai skolēni, kas atsakās iesaistīties grupu darbā, šāds lēmums jārespektē. Jāpiedāvā viņam alternatīva, t.i., jāatrod cita nodarbe, piemēram, novērotāja loma.

Optimālais dalībnieku skaits grupā ir 4-5 skolēni. Taču, ja jārisina vairāki uzdevumi, jāatveido vairākas lomas drāmā vai paredzama diskusija, iespējams arī lielāks skolēnu skaits grupā.

Grupu var veidot gan skolotājs, gan skolēni paši. Sagatavošanās posmā skolotājs vienmēr pārdomā, kā grupēs skolēnus. Grupēšana var būt saistīta ar konkrēto uzdevumu. Arī paši skolēni var piedāvāt grupēšanas variantus.

Pirms uzsāk grupu darbu, jāpārliecinās, vai skolēniem ir grupu darba pieredze, vai viņi šo metodi uzskata par tikpat svarīgu, kā, piemēram, skolotāja stāstījumu. Ja skolēni nepazīst šādu darbības formu vai neuzskata to par nopietnu, tad grupu darbs var neizdoties. Skolēniem jāpaskaidro, kā risināsies grupu darbs.

Jau sākumā svarīgi vienoties par dažiem **noteikumiem**, kas jāievēro, strādājot grupā:

- katrs var izteikt savu viedokli vai komentāru;
- tie visi ir uz klausāmi un vērā ņemami;
- katrs var lūgt palīdzību un sniegt, ja tāda ir nepieciešama;
- katrs grupā veic savu lomu, par ko vienojas grupa vai iesaka skolotājs (pierakstītājs, zīmētājs, laika uzmanītājs u.c.);
- grupas darba sākumā jāvienojas, kādā secībā skolēni izteiksies, lai darbs ritētu bez kavēšanās;
- grupas darbam tiek noteikts laika limits, kas jāievēro.

Grupas dalībnieki seko, lai pieņemtie noteikumi tiktu izpildīti.

Ja skolēni nav raduši strādāt grupās, tad lietderīgi to uzsākt ar **pāru** darbu. Skolēni viegli apvienojas pāros, un parasti abi dalībnieki ir aktīvi. Pāris var kopīgi risināt vairākus uzdevumus pēc kārtas, pirms pāriet pie grupu darba. Pēc tam, kad darbs ir pabeigts, pāris var konsultēties ar citu pāri. Tas ir pakāpenisks veids, kā radīt priekšstatu par strādāšanu grupā, iejusties grupas darba vidē. Dažreiz skolēni jūtas labāk un drošāk, strādājot trijātā. Atbalstiet to! Tam ir pozitīva iezīme – plašākas viedokļu apmaiņas iespējas nekā strādājot pāri.

Lai sekmīgāk veiktos darbs pāri vai grupā, ir lietderīgi izveidot darba attiecības. Viens no veidiem, kā tās sākumā veidot, ir dot katram skolēnam savu uzdevumu. Šāda darba attiecību dalīšana rada svarīguma un atbildības sajūtu. Lai attiecības veidotos sekmīgāk, vēlams, lai sākumuzdevumi pārim vai grupai būtu interesanti, saistoši, intriģējoši un risinātos veiksmīgi. Tas radīs dalībniekos pozitīvas izjūtas, lepnumu par paveikto.

Darba attiecību labvēlīgai izveidei var izmantot grupas veidošanas un iepazīšanās aktivitātes, spēles.

Tās ļauj iepazīt citam citu, salīdzināt savas un citu domas, saskatīt kopīgo un atšķirīgo uzskatos un ir labs priekšnoteikums sadarbībai, interesei citam par citu. Piemēram, ja veidojas jauns pāris vai grupa, var pastāstīt par sevi:

- kādas ir īpašas intereses vai nodarbes;

- kurā vietā skolēns patiesi jūtas labi, kuru vietu gribētu apmeklēt, kāpēc u.c.
- Ja grupa vai pāris jau strādājuši kopā, tad pirms jaunā darba uzdevuma pildīšanas var piedāvāt domu apmaiņu par:

- iepriekšējā reizē veikto darbu, problēmām;
- to, kā grupa tika galā ar iepriekšējās reizes uzdevumu;
- to, ko grupa varēja izdarīt labāk;
- iegūto atziņu personīgo izmantošanu;
- sadarbību šī uzdevuma veikšanā u.c.

Grupu pārdomas var atspoguļot šādā veidā:

POZITĪVAIS	VĒLMES TURPMĀKAJAM DARBAM
✓ visi piedalījās grupu darbā	✓ vēlams darbu sākt ātrāk
✓ neviens nenovirzījās no temata	✓ nerunāt visiem reizē
✓ cits citu atbalstīja un uzklusēja	✓ uzklusīt un papildināt citus
✓ visi saprata, kā veicams uzdevums	

Pārdomas par veikto darbu veicina sadarbības prasmju attīstību grupā.

Ne vienmēr, uzsākot darbu, rodas tūlītēja saskaņa grupā. Gan skolotājiem, gan skolēniem ir jābūt gataviem uz negaidītiem, dažbrīd pat nepatīkamiem brīžiem (nesaprašanās dalībnieku starpā, strīdi, pat konflikti).

Tādēļ labāk uzsākt grupu vai pāru darbu ar vienkāršāku uzdevumu, tādu, kas būtu pa spēkam katram skolēnam. Tādā veidā skolotājs var likt ikvienam grupā iesaistītajam justies vajadzīgam, noderīgam, atbildīgam. Tās var būt pārrunas, atbilžu meklēšana uz skolotājā uzdotajiem uzvedinošajiem jautājumiem.

Skolotāja uzdevumi

Pirms uzsākt grupu darbu, skolotājam tas būtu jāpārdomā, t.i., **jāsaplāno**.

Jāplāno:

- risināmie uzdevumi (piemēram, ja paredzēta diskusija, tad jāpārdomā diskusijas jautājumi);
- laiks, kas nepieciešams aktivitātei; tās norises varianti; iespējami gaidāmie rezultāti; apkopojums;
- iespējamā grupu darbība (lomas grupā, skolēnu aktivitātes pakāpe, neparedzēti atgadījumi);
- telpas iekārtojums grupu darbam (galdu, krēslu izvietojums).

Pirms grupu darba uzsākšanas jāpārrunā ar skolēniem stundas tēma, kas var atvieglot risināmā uzdevuma izpildi.

Skaidri jāformulē uzdevums, jānosaka tā izpildes laiks. Vislabāk to fiksēt rakstiski visiem skolēniem redzamā vietā (piemēram, uz tāfeles).

Grupu darbība jānovēro, lai skolēni nenovirzītos no tēmas. Taču tā nedrīkst būt uzmācīga un pārāk bieža. Pārmērīga kontrole var nomākt skolēnu iniciatīvas un patstāvību uzdevumu izpildē, kā arī ietekmēt skolēnu lēmumus.

Jārada iespēja grupām prezentēt rezultātus un jāatrod iemesls, par ko paslavēt grupu. Vēlams grupu darba rezultātus pārrunāt ar visu klasi.

Diskusija

Kas ir diskusija?

Diskusija ir sadarbība grupā, kad dalībnieki kopīgi meklē atbildes uz viņiem būtiskiem jautājumiem vai risinājumiem problēmām, izsverot dažādus faktus, pieņēmumus, izteikumus, pieredzi, perspektīvas.

Diskusija nav:

- svešu domu citēšana;
- jaunas informācijas iegūšana, bet gan iegūtās informācijas izmantošana un pārveidošana;
- pavirša saruna par jautājumiem, kas ir labi saprotami, mazsvarīgi vai kurus dalībnieki slikti pārzina;
- debates, kurās kāds cenšas uzvarēt;
- strīdēšanās;
- pāris cilvēku uzstāšanās, lai pierādītu savu verbālo akrobātiku.

Kāpēc izvēlēties diskusiju?

Diskusijai kā mācību metodei ir vairākas priekšrocības:

- katram dalībniekam tiek dota iespēja piedalīties, būt ieinteresētam un iesaistītam;
- var izmantot katra individuālās spējas, zināšanas un pieredzi;
- pareizi plānota un organizēta diskusija var būt ļoti motivējoša un aizraujoša;
- skolotājs var novērot, kas un cik daudz ir saprasts, ievērots.

Labi organizēta diskusija sekmīgi veicina kognitīvos (izziņas), afektīvos (emocionālos) un sociālos procesus klasē. Svarīgāk par kognitīvajiem mērķiem ir tas, ka skolēns mācās attieksmes un uzvedību, kas nepieciešamas dzīvei demokrātiskā sabiedrībā.

Kā organizēt diskusiju?

Lai diskusija sasniegtu mērķi, tai jāatbilst šādiem principiem:

- brīvība – katrs dalībnieks var piedāvāt savu domu;
- vienlīdzība – visi viedokļi tiek uzklautīti;
- cieņa – respektē katra izteikumus, neapstrīd cilvēku, bet viedokli;
- patiesums – runā, par ko ir pārliecināti;
- miers un kārtība – visi ievēro noteikumus, nepārtrauc cits citu, nekliedz;
- atvērtība – dalībnieki ir atklāti, diskusija ir atvērta visiem dalībniekiem, rezultāti ir atvērti tos vienmēr var labot, papildināt, noslēgumā nav viena secinājuma, lēmuma, ieteikuma;
- konkrētība – nav liekvārdības;
- skaidrība – domas tiek skaidri izteiktas, bez zemtekstiem, aplinkiem, liekvārdības;
- skepticisms pret dogmām un iesīkstējušiem uzskatiem.

Diskusijas temats

Parasti diskutē par jautājumiem, kas nav skaidri. Temats tiek formulēts jautājuma veidā. Tā kā neskaidri jautājumi ir jebkurā vecumā un izglītības pakāpē, diskusija ir piemērota metode no sākumskolas līdz augstskolai. Jāizvēlas tikai piemērots diskusijas veids. Diskusija norit, mēģinot rast atbildi uz tēmā uzdoto jautājumu: pirmkārt, cenšoties izprast problēmu, otrkārt, meklējot iespējas to risināt.

Skolotāja uzdevumi

Parasti skolotājs ir diskusijas vadītājs. Par vadītāju var būt arī skolēns, kas iepriekš sagatavots šī pienākuma izpildei. No skolotāja – diskusijas iniciatora un vadītāja – tiek prasīts, lai tam būtu:

- radoša pieeja;
- liberāla attieksme pret „nepareizām” domām;
- patiesa ieinteresētība skolēnu domās, uzskatos un uzvedībā;
- pārlicība, ka pie patiesības var nonākt, ne tikai mērķtiecīgi studējot kādu jautājumu, bet arī domu apmaiņas ceļā.

Diskusijas vadīšana

Diskusijas vadītāja funkcijas:

- iepazīstināt diskusijas dalībniekus ar jautājumu. Jautājumu vislabāk ir uzrakstīt uz tāfeles, plakātāfeles vai grupu diskusijā katrai grupai izsniegt lapu ar uzrakstītu jautājumu;
- ar dažiem teikumiem, jautājumiem grupai vai atsevišķiem dalībniekiem ievadīt diskusiju;
- neļaut novirzīties no tēmas (*Ko pašlaik mēs mēģinām noskaidrot?*);
- neļaut diskusijai apsīkt (*Ko vajadzētu noskaidrot nākamo?*);
- diskusijas laikā vairākkārt veidot īsu kopsavilkumu (*Esam secinājuši... Tātad vairākums domā, ka...*);
- beigās veidot diskusijas noslēgumu, vēlreiz atkārtot, kas diskusijas gaitā noskaidrojies, kādas jaunas idejas radušās, kādi jautājumi paliek pārdomām, tālākai risināšanai.

Skolēnu loma

Skolēnu uzdevums ir pēc iespējas noskaidrot izvērīto jautājumu, tāpēc jācenšas izteikt savu viedokli un nodot jautājumu citiem, lai iegūtu informāciju.

Diskusijā noderīgi izteicieni,

lai iesaistītos sarunā:

- Pastāsti vēl kaut ko par...

lai labāk izprastu sarunu biedru:

- Tu domā, ka...

lai izteiktu priekšlikumu:

- Es piedāvāju...

- Ko tu teiktu par...
- Ko tu teiktu, ja...
- Vai vari raksturot sīkāk...
- Tu gribēji teikt, ka...
- Vai es pareizi sapratu, ka...
- Es to nesapratu...
- Ja es tevi pareizi sapratu, tad...
- Es noprotu, ka...
- Es to nesaprotu...
- Domāju, ka...
- Vēršu jūsu uzmanību uz...

Diskusiju veidi

Paneldiskusija

Šim diskusijas veidam ir gan lekcijas, gan grupas diskusijas iezīmes. Izraudzītās personas (3-5) diskutē par iepriekš sagatavotu tēmu pārējo dalībnieku priekšā. Pārējie diskusijas dalībnieki iesaistās darbībā vēlāk. Svarīgs priekšnosacījums paneldiskusijai ir labi sagatavoti, kompetenti dalībnieki. Diskusijas vadītājam nodarbības laikā jāseko, lai dalībnieki nenovirzītos no tēmas. Diskusijas nobeigumā vadītāja uzdevums ir sniegt kopsavilkumu par diskusijā risinātiem jautājumiem.

Simpozij

Līdzīgi paneldiskusijai arī simpozijam ir gan lekcijas, gan grupas diskusijas elementi. Simpozijā skolēni pēc kārtas uzstājas ar īsu referātu par uzdoto tēmu. Pēc ziņojumiem seko 15-20 minūšu ilga kopēja grupas diskusija.

Debates

Debates ir piemērots diskusijas veids, ja par kādu jautājumu ir pretrunīgi viedokļi. Diskusijas dalībnieku uzdevums ir sniegt argumentus un pretargumentus par izvirzīto jautājumu, iepazīstināt ar savu viedokli un aizstāvēt to. Debašu norisei dalībnieki tiek sadalīti divās grupās – antagonistos un protagonistos. Vadītājs dod katrai grupai laiku sagatavoties un paziņo, cik ilgi noritēs debates, piemēram, 15 minūtes. Pēc noteiktā laika abu grupu pārstāvji apsēžas viens otram pretī un pārmaiņus iepazīstina ar savu viedokli, izvēloties pārliecinošus argumentus. Abu grupu pārstāvji uzstājas vairākas reizes. Nobeigumā diskusijā izvirzītie argumenti un pretargumenti tiek izvērtēti.

Sniegabumba

Diskusijas dalībnieki sasēžas divos apļos – ārējā un iekšējā. Ārējā aplī atrodas novērotāji, iekšējā – atbildētāji. Iekšējā apla atbildētāji brīvprātīgi sadalās divās grupās. Viena grupa aizstāvēs kādu viedokli, otra centīsies to apgāzt. Grupām tiek dots laiks sagatavoties 5-10 minūtes.

Pēc diskusijas ārējā aplī esošie novērotāji uzdod jautājumus, novērtē argumentu un pretargumentu ticamību. Nodarbības beigās izdara secinājumus, kas noskaidrots, kādi jautājumi palikuši neskaidri.

Situāciju analīze

Kas ir situāciju analīze?

Dažādu situāciju analīze ļauj iztirzāt reālai dzīvei tuvinātus notikumus, kas noris ģimenē, skolā, sabiedrībā.

Svarīgs ir pats situācijas analīzes process – cik aktīvi skolēni līdzdarbojas, vai spēj saskatīt problēmu, vai ir viedokļu daudzveidība, kā tie tiek izteikti, pamatoti, argumentēti.

Kāpēc izvēlēties situāciju analīzi?

Šīs interaktīvās mācību metodes izmantojums pievērš skolēnu uzmanību reālām situācijām dzīvē un palīdz katrā no tām rast alternatīvas, ļauj pieņemt lēmumus, izmantojot grupas dalībnieku daudzveidīgos spriedumus, izteikumus, arī pieredzi, kā arī sekmē kritiskas pieejas veidošanos dažādās situācijās.

Kā organizēt situāciju analīzes norisi?

Problēmu izvirzīt un risināt var gan individuāli, gan strādājot pāros, grupās. Tālāk situācijas risinājumu var meklēt diskusijas vai lomu spēles veidā.

Situāciju atlase jāveic atbilstoši klases stundas tēmai.

Metodes sekmīgai īstenošanai nepieciešams *situācijas apraksts*. Šim nolūkam var izmantot materiālus no laikrakstiem, žurnāliem, literāriem sacerējumiem, interneta, kā arī video vai audiomateriālus. Skolotājs var piedāvāt savus izstrādātos situāciju aprakstus. Jebkurā gadījumā svarīga situācijas apraksta sastāvdaļa ir viena vai vairākas problēmas, kas jārisina.

Situācijas aprakstu veidojot, vēlams ievērot secību:

- precīzi definēt tēmu, par kuru tiks veidots situācijas apraksts;
- uzrakstīt situācijas apraksta plānu;
- uzrakstīt vienu vai vairākas problēmas tēmas kontekstā;
- savākt visu informāciju, kas varētu papildināt situācijas aprakstu vai varētu būt nepieciešama analīzei (masu medijos esošie materiāli, dokumenti un statistikas dati, videomateriāli u.c.);
- uzrakstīt situāciju, balstoties uz plānu, papildinformāciju, izvirzīto problēmu.

Skolotājam pilnībā jāpārzina analizējamā situācija, jāparedz iespējamie pavērsieni diskusija vai pārrunu laikā.

Lai skolēni varētu sekmīgi risināt izvirzīto problēmu, dažreiz nepieciešams skolotāja papildu stāstījums par tēmu vai papildu materiāli (piemēram, jāpaskaidro daži termini, nepieciešami statistikas dati, dokumentāli fakti u.c.)

Pēc situācijas apraksta izlasīšanas (vai noskatīšanās) skolēni meklē *problēmu* vai *strīdīgo jautājumu*. To var uzrakstīt uz tāfeles vai lielas papīra lapas, lai visiem būtu pārskatāmi. Veicot situācijas analīzi, skolēniem iesaka:

- censties iedziļināties situācijā (kāpēc cilvēki rīkojas tā, kā aprakstīts, kā viņi jūtas, ko viņi domā);
- nošķirt būtisko no nebūtiskā;
- izvirzīt alternatīvas situācijas norisei;
- izvērtēt, kādas sekas varētu būt alternatīvām notikumu norisēm;
- izvēlēties labāko alternatīvu;
- izlemt, kā vajadzētu rīkoties, lai izvēlēto alternatīvu īstenotu.

Ja skolēniem klasē vai grupā šī metode ir sveša, nepazīstama, tad skolotājs var uzņemties vadītāja lomu. Pirms tam skolotājam jāpārdomā jautājumi problēmas izvirzīšanai un papildjautājumi tās risināšanai.

Lai raitāk noritētu darbs, skolotājs var uzdot jautājumus:

- Kādi faktori sekmēja notikumu attīstību?
- Kā jums šķiet, kāds bija notikumu iemesls?
- Vai rīcība varēja būt citāda? Kāda?
- Ja rīkotos citādāk, kā risinātos notikumi?

Jāņem vērā, ka ir svarīgi, lai procesā, paužot savu viedokli, iesaistītos visi skolēni.

Ja strādā individuāli, pāros vai grupās, tad pēc pārdomām vai pārrunām grupā var sekot diskusija klasē ar kopīgā rezultāta izstrādi.

Noslēgumā vienojas par *rezultātu* – lēmumu, rīcības plānu, ieteikumu paketi u.c.

Lomu spēle

Kas ir lomu spēle?

Lomu spēle ir mācību metode, kas attīsta kritisku domāšanu un veicina lēmumu pieņemšanas prasmes.

Lomu spēle ir kāda sižeta izspēlēšana, kurā lomas un to darbība tiek atvasinātas no reālajā dzīvē esošajām.

Lomu izpildītāji piekrīt paust savas lomas viedokli, pārliecību, attieksmi. Cik sekmīgi risināsies lomu spēle, atkarīgs no skolēna reālās dzīves norišu uztveres un no tā, kā skolēns pratis „iejusties” lomā.

Kā katrai spēlei, arī lomu spēlei tiek pieņemti noteikumi. Atšķirībā no citām spēlēm lomu spēlēs rezultāts nav uzvara un apbalvojums, bet gan lēmumu pieņemšana.

Izpratne par izspēlēto situāciju veidojas piedalīšanās un analīzes laikā. Parasti, piemēram, situācijas analīzē par cilvēku uzvedību un rīcību, runā hipotētiski, bet lomu spēlē skolēns ir iesaistīts notikumā „šeit un tagad”. Ir ievērojama starpība starp runāšanu par problēmu un problēmas pieņemšanu par savu. Lomu spēlē skolēniem ir iespēja izteikt savu personīgo viedokli un attieksmi pret sižetā atspoguļoto problēmu. Atšķirībā no diskusijas skolēnam ir dota izdevība pārbaudīt savu viedokli, attiecinot to uz lomu.

Lomu spēles galvenās funkcijas ir attīstīt izpratni par problēmu, demonstrēt attieksmi vai rīcību, pilnveidot prasmes, izpaust emocijas. Atbilstoši izšķir vairākus lomu spēļu veidus: *apprakstošās* – tā es redzu sevi vai citas personas šajās situācijās; *demonstrējošās* – tā es (tu, viņi) dara; *attīstošās* – es cenšos to izdarīt; *reflektējošās* – es sevi (citas personas) redzēju tā; *izpratni veidojošās* – es labāk izprotu savas (citu) izjūtas.

Kāpēc izvēlēties lomu spēli?

Galvenie ieguvumi no lomu spēles:

- mācīšanās notiek, izmantojot pieredzi;
- balstās uz reālām dzīves problēmām;
- noskaidro vērtības;
- noskaidro viedokļus;
- kritiski aplūko dažādas sociālas, ekoloģiskas, vēsturiskas u.c. problēmas;
- liek meklēt risinājumu
- aicina skolēnus sadarboties grupā.

Viena no lomu spēles priekšrocībām ir darbs grupās. Lomu spēlē neizbēgamas ir sarunas, diskusijas, debates. Tas dod iespēju apgūt prasmes:

- izteikt viedokli un aizstāvēt to;
- klausīties;
- būt iecietīgam pret cita viedokli.

Lomu spēle attīsta empātiju, kuru kāds skolēns raksturojis šādi: „Kad tu spēlē lomu, tu izproti pretinieka pārlicību.”

Jo vairāk lomu skolēns vienā sižetā izpilda, jo iecietīgāks viņš būs pret citu lomu izpildītāju argumentiem un jādāmā, vēlāk arī dzīvē būs iecietīgāks pret opozicionāru iebildēm.

Reālu problēmu risināšana sniedz pārlicību, ka katrs var būt atbildīgs par notiekošo dažādās sfērās. Lomu spēle ļauj uz daudzām dzīves parādībām paraudzīties dalībnieka, nevis upura acīm. Skolēns sāk izprast savu līdzdalību dažādos procesos parastā „Ko tad es...?” vietā.

Kā organizēt lomu spēli?

Līdzīgi kā spēlē, arī lomu spēlē izšķir trīs posmus: sagatavošanās, darbība un izvērtēšana.

Sagatavošanās posmā skolotājs nolasa sižetu. Skolēni apspriež, kādi cilvēki ieinteresēti šajā problēmā.

Atbilstoši tam nosaka, kādas lomas tiks izpildītas. Apspriež un izvēlas norišu vietu.

Skolotājs izvēlas lomu izpildītājus vai arī skolēni paši izvēlas lomas. Seko otrs spēles posms, notiek lomu spēle.

Pēc lomu spēles, kad skolēns (skolēni) ir paudis savas lomas viedokli, skolotājam ir jārosina saruna ar jautājumiem, piemēram:

- No kādas pozīcijas mēs aplūkojam šo problēmu?
- Kādi uzskati par to vēl iespējami?
- Kāds konteksts lika izvēlēties šādu risinājumu?

Sarežģītākās lomu spēlēs, kas noris vairākās ainās, pēc katras ainas skolēni „iznāk no lomas” un kritiski apspriež, kas šajā ainā noticis, kādi motīvi vadījuši cilvēkus pieņemt lēmumus un rīkoties.

Lomu spēles tehnikas

Lomu spēles iespējams organizēt dažādos veidos. Izvēle ir atkarīga no spēles uzdevumiem, skolēnu skaita, kas tajā jāiesaista, kā arī no iespējām izmantot telpu.

- Vispazīstamākā tehnika ir „akvārijs” – lomu izspēlēšana pārējo dalībnieku izveidota apla vidū. Lomas izpildītājs no apla iznāk centrā, izpilda savu lomu un atgriežas aplī. Ja lomu spēle klasē ir jauna metode, šo tehniku nav ieteicams izvēlēties, jo skolēni var justies nedroši un uztraukti.
- Alternatīva tehnika ir paralēlās lomas – vienas un tās pašas lomas vienlaicīga atveidošana mazās 2-3 cilvēku grupās.
- Mazāk pazīstamās tehnikas ir lomu rotācija, apvērstās lomas, *alter ego* (otrais es).

Lomu rotācija nozīmē, ka viens un tas pats cilvēks atveido vairākas lomas ar dažādu attieksmi pret aprakstīto notikumu un tā dalībniekiem. Rotācija ir labs veids, kā mudināt skolēnus paraudzīties uz katru problēmu no dažādiem viedokļiem. Tā ļauj izprast, kāpēc cilvēki vienā un tajā pašā situācijā reaģē un rīkojas tik dažādi.

Apvērstās lomas atveido, ja spēles uzdevums ir izprast pretējās interese un to sadursmes. Spēlētāji atveido lomas ar atšķirīgām interesēm – protagonistu un antagonistu, piemēram, pircēju un pārdevēju, slimnieku un ārstu, smēķētāju un smēķēšanas pretinieku u.c. Pēc sižeta izspēlēšanas mainās lomām.

Alter ego gadījumā protagonistu un antagonistu reakcijai, ķermeņu valodai (ne vārdiem) seko cits spēlēs dalībnieks, kas pirmajā personā komentē novēroto, piemēram, „Es neticu tam, ko tu saki”, „Tu mani sadusmo”,

„Tu gūsti virsroku pār mani”, „Tas mani aizskar”, „Es triumfēju” u.tml. Šī tehnika liek uzmanīgi sekot citas personas reakcijai, iedziļināties tās izjūtās.

Spēle

Kas ir spēle?

Latviešu literārās valodas vārdnīcā līdzās skaidrojumam, ka spēle ir „noteiktu darbību kopums, kam ir sacensību pazīmes un ar ko cenšas sasniegt vēlamu (ar sabiedriskiem, ekonomiskiem mērķiem nesaistītu vai netieši saistītu) rezultātu, izmantojot prasmes, iemaņas un apstākļu nejašu sakrītību”, atrodami arī citi spēles skaidrojumi:

- Spēle ir brīvprātīga, neuzspiesta darbība, kas notiek atbilstoši brīvi izvēlētiem, bet obligāti nepieciešamiem noteikumiem.
- Spēle ir darbību kopums, ko veic parasti ar iepriekšēju nodomu, lai sasniegtu kādu mērķi.
- Spēle ir īpašiem paņēmieniem un noteikumiem saistīta vai aktīvi situatīva darbība, kurai ir atbilstošs, stimulējošs vai izklaidējošs raksturs.

Kopējais un būtiskais visos raksturojumos ir spēle kā darbību kopums noteiktu mērķu sasniegšanai, kas arī pamato spēles izmantošanas iespējas mācību procesā.

Kāpēc izvēlēties spēli?

Spēle var pildīt vairākas funkcijas:

- kognitīvo funkciju (veicina tās dalībnieku izziņas spēju attīstību; liek apgūt jaunas zināšanas, izmantot jau apgūtās);
- darbības funkciju (stimulē skolēnu radošo procesu, veicina mācību intereses attīstību, motivē darboties, rada mācību darbībai labvēlīgu atmosfēru, atdzīvina mācību darbību, var kalpot kā vingrināšanās noteiktai dzīves darbībai, veicina lēmumu pieņemšanas prasmes);
- sociālo funkciju (palīdz attīstīt sadarbības prasmes, veidot iecietīgu attieksmi pret citiem tās dalībniekiem);
- izklaidējošo funkciju (veicina spriedzes noņemšanu, dod iespēju relaksēties, gūt pozitīvas emocijas, apmierinājumu par veiksmīgu darbību, par uzvaru).

Kā organizēt spēli?

Izmantojot jebkuru spēles veidu kā mācību metodi, jāievēro šādi pamatprincipi:

- spēlei jābūt pedagoģiski, psiholoģiski un metodiski pamatotai;
- spēlei jāatbilst mācību mērķim; spēles mērķim jāatbilst pedagoģiskiem mērķiem;
- spēlei jāatbilst skolēna intelektuālās attīstības līmenim un interesēm;
- spēlē izziņas darbība tiek īstenota sadarbībā ar citiem tās dalībniekiem;
- spēlei ir nepieciešams atbilstošs materiālais nodrošinājums.

Izmantojot spēli mācību procesā, svarīgi, lai tās gaitā tiktu ievēroti trīs posmi:

- sagatavošanas posms,
- spēles norise,
- spēles noslēgums.

Pirmā posma uzdevums ir mērķa izvirzīšana, motivācijas veidošana, iepazīstināšana ar noteikumiem, lomu pieņemšana.

Otrā posma uzdevums ir izvirzīto mērķu izpilde. Tā būs veiksmīga, ja tiks nodrošināta spēlētāju līdztiesība, aktīva līdzdalība, spēles noteikumu ievērošana. Viens no veiksmes garantiem ir pozitīvs emocionāls fons.

Trešā posma uzdevums ir darbības un rezultātu izvērtēšana. Analīzi var veikt skolotājs, tomēr jāmudina un jāpieradina to darīt pašiem spēles dalībniekiem. Svarīgi, lai skolēni, izvērtējot spēles gaitu, atklātu, kādas jaunas atziņas un prasmes ir ieguvuši.

Prātavētra

Kas ir prātavētra?

Tā ir aktīva metode, ar kuras palīdzību iespējams gūt maksimāli daudz ideju un viedokļu samērā īsā laika posmā. Daudzie un dažādie viedokļi un idejas var sekmēt kāda jautājuma vai problēmas atrisināšanu.

Kāpēc izvēlēties šo metodi?

Izmantojot šo metodi,

- aktīvā darbībā iesaistās kautrīgākie skolēni, tādi, kuriem sagādā grūtības plaši izteikties;
- skolēniem, radoši un kritiski domājot, ir iespēja piedāvāt jaunus problēmas risinājumus, tā sevi pozitīvi pašapliecinot;
- tiek sekmēta diskusijas vai pārrunu uzsākšana klasē vai grupā;
- ļoti īsā laikā skolotājs var gūt priekšstatu par skolēnu vajadzībām, vēlmēm, arī informētību kādā jautājumā, kas var palīdzēt organizēt klases stundu.

Kā organizēt prātavētru?

Metode ir ļoti vienkārša: jāizvirza jautājums un jārosina domāt, izteikt idejas, viedokļus.

Darba procesā jāievēro:

- var un vajag teikt visu, kas ienāk prātā;
  - jebkura izteiktā ideja jāpieraksta uz tāfeles vai plakāttāfeles;
  - nav sliktu vai labu ideju, tās visas ir vienlīdz svarīgas;
  - nevajag kritizēt;
  - jo vairāk ideju rodas, jo iespējams, ka tuvāk ir problēmas atrisinājums.
- Pēc tam, kad idejas ir uzskaitītas, var sākt problēmas apspriešanu (diskusiju, pārrunu).

Sagatavoja: R.Urbanoviča
A.Anufrijeva
J.Bernāne

